

Forord

Undersøkelsen om statsansattes vurdering av arbeidsforhold 1998 er gjennomført av Statistisk sentralbyrå på oppdrag fra Arbeidsgiveravdelingen i Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Kontaktperson i departementet var Asbjørn Nordli. I Statistisk sentralbyrå var Hanne Marit Teigum og Hilde Rudlang prosjektledere. Stein Opdahl var rådgiver for prosjektet og utarbeidet utvalgsplanen, Anne-Kathrine Jernberg sto for skjemaformingen og Rune Steffensen for dataarbeidet.

Innhold:

Tabellregister	3
<i>1 Dokumentasjon av undersøkelsen.....</i>	5
I Innhold og formål.....	5
II Utvalg	5
II Datainnsamling.....	6
IV Frafall.....	6
V Utvalgsskjevhet.....	6
VI Utvalgsvarians.....	8
VII Innsamlings- og bearbeidingsfeil.....	9
VIII Kjønn- og alderssammensetning i ulike grupper av statsansatte.....	9
IX Beskrivelse av bakgrunnskjenetegn.....	12
<i>2 Resultater .....</i>	13
I Rekruttering og orientering.....	13
II Arbeidstidsordninger	20
III Organisering av arbeidet	33
IV Helse, miljø og sikkerhet.....	37
V Forhold til ledelsen.....	46
VI Vurdering og anseelse.....	54
VII Ønsker om annet arbeid.....	64
VIII Videreutdanning.....	77
IX Lønn og avansement	82
X Pensjonsordninger.....	90
XI Grupper på arbeidsplassen.....	93
Vedlegg: Spørreskjema og informasjonsbrev til respondentene.....	100

Tabellregister

I parentes etter tabellnavn: henvisning til spørsmålsnummer i spørreskjema fra 1998-undersøkelsen / henvisning til tabellnummer i rapport fra 1977-undersøkelsen (SSB, rapporter 79/9). Når bare ett tall oppgis, henviser det til spørsmålsnummer i spørreskjema fra 1998. I disse tilfellene ble ikke tilsvarende spørsmål rapportert i 1977.

DEL I Dokumentasjon av undersøkelsen

Tabell a: Vekter og vektgrunnlag etter etatstype.....	5
Tabell b: Bruttoutvalg, nettoutvalg og frafall etter bakgrunnskjenneegn. Prosent	7
Tabell c: Forventet standardavvik for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser	8
Tabell d: Utdanning, etatstype, lønnstrinn og stillingsgruppe etter kjønn. Prosent	10
Tabell e: Utdanning, etatstype, lønnstrinn og stillingsgruppe etter alder. Prosent.....	10

DEL II Resultater

I Rekruttering og orientering

Tabell I-1: Andeler som har fått ulike typer orientering ved tiltredelse i etaten, blant dem som begynte i etaten i 1994 eller senere. Prosent (2/5,7)	15
Tabell I-2: Vurdering av orienteringen ved tiltredelse i etaten, blant dem som ble orientert. Prosent (3/6,7)	16
Tabell I-3: Andeler som har nevnt ulike grunner for valg av etat/institusjon. Prosent (4/39)	17
Tabell I-4: Planer om å fortsette på arbeidsplassen. Prosent (6/40).....	19

II Arbeidstidsordninger

Tabell II-1: Heltids- eller deltidsarbeid. Prosent (9)	22
Tabell II-2: Ønske om heltidsarbeid blant deltidsansatte. Prosent (10a)	23
Tabell II-3: Ønske om deltidsarbeid blant heltidsansatte. Prosent (10b/10)	24
Tabell II-4: Vurdering av mulighetene for deltidsarbeid. Prosent (11/11).....	25
Tabell II-5: Holdning til mulighetene for deltidsarbeid. Prosent (12/12)	26
Tabell II-6: Type arbeidstidsordning. Prosent (13/8).....	27
Tabell II-7: Vurdering av arbeidstidsordning. Prosent (14/9)	28
Tabell II-8: Ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent (15).....	29
Tabell II-9: Andeler som ønsker å arbeide til ulike tider, blant dem med ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent (16)	30
Tabell II-10: Andeler som ønsker å avspasere opparbeidet tid på ulike måter, blant dem med ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent (17)	31
Tabell II-11: Den viktigste årsaken til å ønske mer fleksibel arbeidstid, blant dem med ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent (18)	32

III Organisering av arbeidet

Tabell III-1: Ønske om å utføre noe av arbeidet sitt hjemme. Prosent (19)	34
Tabell III-2: Den viktigste årsaken til ønsket om å utføre noe arbeid hjemme, blant dem som ønsker hjemmearbeid. Prosent (20)	35
Tabell III-3: Deltakelse i møter i arbeidstiden. Prosent (21).....	36

IV Helse, miljø og sikkerhet

Tabell IV-1: Føler seg sliten etter endt arbeidsdag. Prosent (22/22)	39
Tabell IV-2: Bekymret over arbeidet i fritiden. Prosent (23/23).....	40
Tabell IV-3: Sykefravær siste 12 måneder som har sammenheng med arbeidssituasjonen. Prosent (24)	41
Tabell IV-4: Andeler som nevner at ulike forhold har sammenheng med sykefraværet, blant dem med sykefravær siste 12 måneder som hadde sammenheng med arbeidssituasjonen. Prosent (25)	42
Tabell IV-5: Har virksomheten et systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet (internkontroll). Prosent (26)	44
Tabell IV-6: Vurdering av arbeidet med helse, miljø og sikkerhet, blant dem som arbeider i en virksomhet med slikt arbeid. Prosent (27)	45

V Forhold til ledelsen

Tabell V-1: Anerkjennelse fra overordnede for god innsats. Prosent (28).....	48
Tabell V-2: Anerkjennelse fra kolleger for god innsats. Prosent (29)	49
Tabell V-3: Antall medarbeidersamtaler siste 3 år. Prosent (30)	50
Tabell V-4: Vurdering av om medarbeidersamtalene har bidratt til forbedringer i arbeidssituasjon, blant dem som har hatt medarbeidersamtale siste 3 år. Prosent (31)	51
Tabell V-5: Vurdering av om ledelsen bidrar til å stimulere til å gjøre en god jobb. Prosent (32)	52
Tabell V-6: Vurdering av om ledelsen virker hemmende for å gjøre en god jobb. Prosent (33).....	53

VI Vurdering og anseelse

Tabell VI-1: Vurdering av statsansattes anseelse fra personer utenfor statstjeneste. Prosent (34/72).....	57
Tabell VI-2: Vurdering av egen stillings anseelse fra personer utenfor statstjenesten. Prosent (35/73)	58
Tabell VI-3: Vurdering av ulike forhold ved arbeidssituasjonen. Andel som har vurdert de ulike forhold som <u>svært gode</u> eller <u>gode</u> . Prosent (36/28-32)	59
Tabell VI-4: Vurdering av egen innflytelse på ulike forhold ved arbeidssituasjonen. Andel som mener de har <u>stor innflytelse</u> eller <u>bestemmer selv</u> over ulike forhold. Prosent (37/33-36)	62
Tabell VI-5: Vurdering av om eget arbeid kan utføres like godt av kvinner og menn. Prosent (38/38)	63

VII Ønsker om annet arbeid

Tabell VII-1: Ønsker om å begynne i en ny stilling. Prosent (40/41).....	67
Tabell VII-2: Andeler som nevner ulike grunner for å ønske ny stilling, blant dem som ønsker ny stilling. Prosent (41/42)	68
Tabell VII-3: Ønsker om ny jobb i kommunen. Prosent (42).....	70
Tabell VII-4: Andel som mener at ulike sider ved arbeidsforholdene er bedre i kommunen enn i staten. Prosent (43/74-78)	71
Tabell VII-5: Ønsker om ny jobb i privat virksomhet. Prosent (44).....	72
Tabell VII-6: Andel som mener at ulike sider ved arbeidsforholdene er bedre i privat virksomhet enn i staten. Prosent (45/79-83)	73
Tabell VII-7: Andel som har nevnt at ulike forhold har <u>stor betydning</u> for valg av stilling. Prosent (46/43-44)	74

VIII Videreutdanning

Tabell VIII-1: Ønsker eller planer om videreutdanning. Prosent (47/45-47).....	79
Tabell VIII-2: Planer om ulike former for videreutdanning. Prosent (48/48)	80
Tabell VIII-3: Forhold til arbeidet under videreutdanning, blant dem med planer om slik utdanning. Prosent (49/49)	81

IX Lønn og avansement

Tabell IX-1: Foretrukket alternativ til lønnsøkning. Prosent (50/69).....	85
Tabell IX-2: Vurdering av egen yrkesgruppes andel av velstandsøkningen. Prosent (51/58-59)	86
Tabell IX-3: Andeler som nevner ulike forhold som viktige ved lønns plassering innen sin yrkesgruppe. Prosent (53/60-68)	87
Tabell IX-4: Andeler som nevner ulike forhold som viktige ved avansement innen sin yrkesgruppe. Prosent (54/50-57)	88

X Pensjonsordninger

Tabell X-1: Vurdering av dagens pensjonsalder i eget yrke. Prosent (55/70).....	91
Tabell X-2: Ønske om gradvis overgang til pensjonisttilværelsen. Prosent (56/71)	92

XI Grupper på arbeidsplassen

Tabell XI-1: Funksjonshemmede/yrkeshemmede på arbeidsplassen. Prosent (57/84)	95
Tabell XI-2: Vurdering av om det er mulig å tilrettelegge for funksjonshemmede/yrkeshemmede på arbeidsplassen. Prosent (58/85)	96
Tabell XI-3: Personer med innvandrerbakgrunn på arbeidsplassen. Prosent (59)	97
Tabell XI-4: Holdning til tilsetting av personer med innvandrerbakgrunn. Prosent (60).....	98
Tabell XI-5: Barnehageplasser for ansattes barn ved arbeidsplassen. Prosent (39)	99

1 DOKUMENTASJON AV UNDERSØKELSEN

I Innhold og formål

Statistisk sentralbyrå har i 1998 gjennomført en undersøkelse om statsansattes vurdering av arbeidsforhold. Undersøkelsen er gjort på oppdrag for Arbeidsgiveravdelingen i Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Formålet har vært å innhente opplysninger om de statsansattes vurderinger av ulike sider ved sin arbeidssituasjon - som arbeidstidsordninger, forhold til ledelsen og kolleger, forhold rundt helse, miljø og sikkerhet, vurderinger av lønn, avansement, pensjonsalder og ønsker om annet arbeid. Resultatene fra undersøkelsen vil gi informasjon som kan brukes i forbindelse med utforming og iverksettelse av personalpolitiske tiltak i staten. Det ble gjennomført en tilsvarende undersøkelse i 1977, og det er mulig å studere endringer fra den gangen på en del av spørsmålene.

II Utvalg

Til undersøkelsen ble det trukket et utvalg på 3000 personer fra Statens sentrale tjenestemannsregister. Utvalget består av både faste og midlertidig engasjerte personer i både heltids- og deltidsstillinger. Utvalget omfatter personer på statens lønnsregulativ, med unntak av ansatte i skoleverket, ansatte i utenriktjenesten og statsansatte som tjenestegjør frivillig i internasjonale organisasjoner. Lederlønte og personer på sysselsettingstiltak lønnes utenom det ordinære lønnsregulativet og er dermed ikke med i utvalget. Det samme gjelder Riksrevisjonen som 1. oktober 1997 avvek fra statens lønnsystem.

Registeret som var oppdatert pr 1. oktober 1997 omfattet 167 557 regulativlønte arbeidstakere. For å sikre tilstrekkelig grunnlag for beregning og presentasjon av resultater innenfor ulike etatstyper, ble utvalget stratifisert etter etatstype. 330 personer i populasjonen manglet opplysninger om etatstype og ble derfor tatt ut av trekkegrunnet.

Tabell 1 viser populasjonen og utvalget fordelt på etatstype, samt hvilke vekter som må brukes for å gi utvalget tverrsnittsegenskaper i forhold til populasjonen. Vektene tilsvarer den faktor som personene i utvalget må ganges med for at personene i ei gruppe skal telle i samsvar med den andelen de utgjør av populasjonen. Vektene er omvendt proporsjonale med trekkesannsynligheten i hver etatstype. Vektene bør brukes ved presentasjon av statistikk som går på tvers av etatstype.

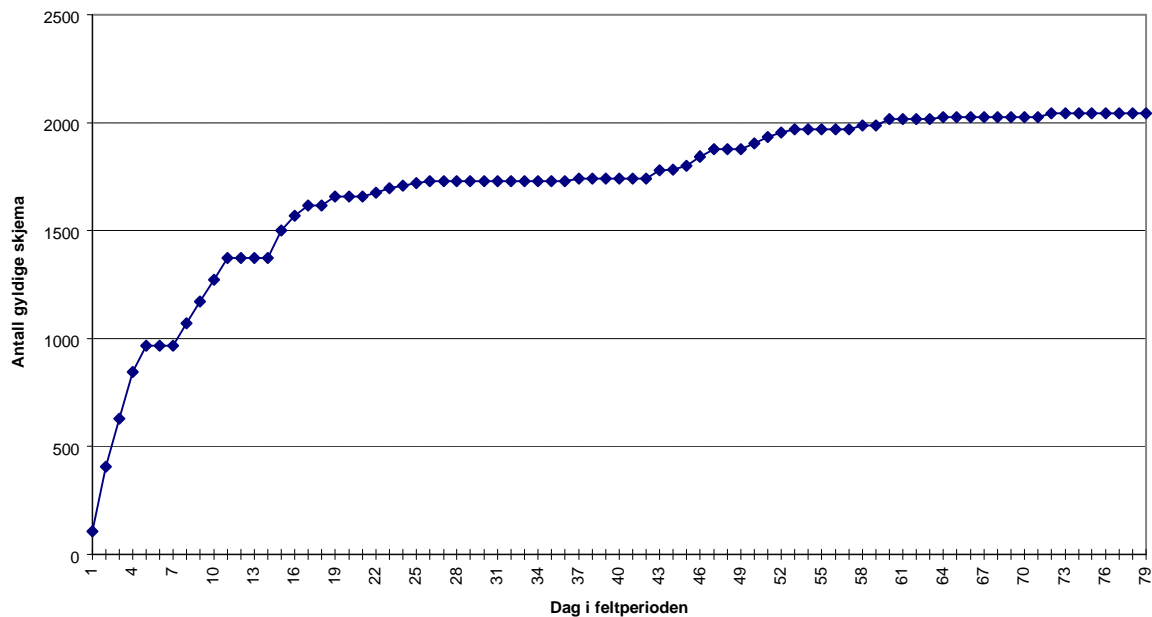
Tabell a: Vekter og vektgrunnlag etter etatstype

	Populasjon	% i pop.	Utvalg	Vektet antall	Vekter
Departementene	3862	2,3	170	69,3	0,408
Sentraladm. utenom dept.	12754	7,6	185	228,8	1,237
Den sivile ytre etat	43726	26,1	709	784,4	1,106
Undervisning og forskning	25806	15,4	418	463,0	1,108
Off. næringsdrift og anlegg	52399	31,3	849	940,0	1,107
Forsvaret	21861	13,1	354	392,2	1,108
Helsevesenet	6819	4,1	315	122,3	0,388
I alt	167227	100,0	3000	3000	

II Datainnsamling

Data er samlet inn gjennom et postalt spørreskjema. Spørreskjema ble sendt ut sammen med et informasjonsbrev tirsdag 2. mars. Torsdag 12. mars sendte vi ut et takke-/påminningsbrev til 2325 personer som vi ikke hadde mottatt svar fra. Deretter sendte vi ut en puring onsdag 15. april til 1165 personer som vi ikke hadde fått svar fra. I alt kom det inn 2043 gyldige skjema, og siste innkomne skjema ble registrert 26. mai.

Figur a: Oversikt over innkomsten av gyldige skjema.

IV Frafall

Av de 3000 personene som ble trukket ut til undersøkelsen var 101 døde, hadde flyttet fast til utlandet eller hadde sluttet å arbeide i staten. Disse tilhører derfor ikke målpopulasjonen for undersøkelsen, og er utelatt. Det endelige bruttoutvalget for undersøkelsen utgjør dermed 2899 personer. Av disse fikk vi inn gyldig skjema fra 2043 personer, eller 70,5 prosent. Frafallet utgjør dermed 856 personer eller 29,5 prosent.

For vel 98 prosent av frafallet har vi ingen andre opplysninger enn at skjemaet ikke har kommet i retur. 5 personer har gitt beskjed om at de ikke ønsker eller har anledning til å delta. Samtidig er det 7 personer som det ikke er oppnådd kontakt med på grunn av ukjent adresse.

V Utvalgsskjevhet

Frafall fører til utvalgsskjevhet når fordelingen av et bestemt kjennemerke er annerledes blant de som svarte (nettoutvalget) enn blant de som ble kontaktet (bruttoutvalget). Utvalgsskjevhet i forhold til ett kjennemerke medfører ikke nødvendigvis at nettoutvalget er skjevt i forhold til andre kjennemerker. Omvendt innebærer godt samsvar mellom fordelingene i netto- og bruttoutvalget for ett eller flere kjennemerker ikke noen garanti for at utvalget ikke er skjevt på andre kjennemerker.

Tabell b: Bruttoutvalg og nettoutvalg etter bakgrunnskjennetegn. Prosent

	Brutto	Netto
I alt	100,0	100,0
Kjønn		
Menn	53,2	53,2
Kvinner	46,8	46,8
Alder		
Inntil 24 år	4,9	3,6
25 - 34 år	24,0	24,3
35 - 44 år	29,8	29,9
45 - 54 år	26,4	27,2
55 år og eldre	14,9	15,1
Utdanning		
Grunnskole/videregående skole	33,0	32,4
Etats-/militærutdanning	19,6	18,6
Univ./høgskole inntil 4 år ...	27,3	28,2
Univ./høgskole over 4 år	18,5	19,8
Uoppgitt	1,6	1,0
Etatstype		
Departementene	5,9	6,1
Sentraladministrasjonen ellers	6,3	6,9
Den sivile ytre etat	24,0	25,2
Undervisning og forskning ...	14,0	14,0
Off. næringsdrift og anlegg ..	27,7	26,6
Forsvaret	11,9	10,8
Helsevesenet	10,2	10,6
Lønnstrinn		
Lønnstrinn 1-22	29,1	24,8
Lønnstrinn 23-34	39,5	41,5
Lønnstrinn 35 og over	31,4	33,7
Stillingsgruppe		
Kontorstillinger	11,9	11,6
Saksbehandler/leder	21,4	23,7
Tekn. st. over fagarbeidernivå	7,0	7,4
Militære stillinger	7,0	6,4
Oppsyn, tilsyn, kontroll	7,0	7,2
Kommunikasjon og samferdsel ..	15,1	14,3
Vitenskap/forskn./undervisning	9,1	9,1
Helse og omsorg	6,9	7,1
Manuelt arbeid	12,5	10,5
Uoppgitt	2,1	2,6
Antall personer	2899	2043

Tabell b viser fordelingen på kjønn, aldersgruppe, utdanning, etatstype, lønnstrinn og stillingstype i bruttoutvalget og nettoutvalget (tallene er uvektet). Frafallet har ikke ført til noen utvalgsskjevheter av betydning når det gjelder kjønn og alder i denne undersøkelsen, da fordelingene på kjønn og alder er omtrent like i brutto- og nettoutvalget. Universitets- og høgskoleutdannede har noe bedre oppslutning enn de øvrige, men andelene avviker ikke mer enn ca ett prosentpoeng. Forskjellene mellom etatstyper er av samme størrelsesorden, med noe overrepresentasjon av den sivile ytre etat og en tilsvarende underrepresentasjon i offentlig næringsdrift og anlegg og i Forsvaret. Fordelt på stillingsgruppe, er nettoutvalget svakt overrepresentert av saksbehandlere/ledere og underrepresentert av personer i manuelt arbeid. Størst avvik mellom fordelingene i brutto- og nettoutvalget finner vi for grupperinger etter lønnstrinn. Personer med lønnstrinn 1-22 er underrepresentert med 4,3 prosentpoeng i nettoutvalget.

Sett under ett er det imidlertid ikke skjevheter av en slik størrelsesorden at det bør overveies å vekte resultatene for å korrigere for frafall.

VI Utvalgsvarians

Fordi resultatene bygger på opplysninger om et utvalg av den befolkningen som undersøkelsen dekker, er det knyttet en viss usikkerhet til dem. Denne usikkerheten kalles utvalgsvarians. I og med at utvalget er trukket etter reglene for tilfeldig utvalg, er det mulig å beregne hvor stor utvalgsvariansen kan ventes å bli.

Et hyppig brukt mål på usikkerheten i resultatet for et kjennemerke, er standardavviket til den observerte verdien av dette kjennemerket. Størrelsen på dette standardavviket avhenger av tallet på observasjoner i utvalget, måten utvalget er trukket på og av fordelingen til det aktuelle kjennemerket i befolkningen. Fordelingen i befolkningen kjenner vi ikke, men det er mulig å anslå standardavviket ved hjelp av observasjonene i utvalget.

Det er ikke foretatt egne beregninger av slike anslag for denne undersøkelsen, men tabell 2 viser tilnærmet størrelse på standardavviket for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser. Av tabellen går det fram at usikkerheten øker når antall observasjoner minker og når prosenttallet nærmer seg 50.

Tabell c: Forventet standardavvik for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser

Antall observasjoner	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	50
25	4,4	6,1	7,3	8,2	8,8	9,4	9,7	10,0	10,2
50	3,1	4,3	5,1	5,7	6,2	6,5	6,8	7,0	7,1
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,4	4,6	4,8	4,9	5,0
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,6	2,8	2,8	2,9
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2
1000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6
1200	0,6	0,9	1,0	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4
1500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3
2000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1

Ved hjelp av standardavviket er det mulig å beregne et intervall som med en bestemt sannsynlighet inneholder den sanne verdi av en beregnet størrelse (den verdien vi ville ha fått dersom vi hadde foretatt en totaltelling i stedet for en utvalgsundersøkelse). Slike intervaller kalles konfidensintervaller hvis de er konstruert på en bestemt måte: La M være den beregnede størrelsen og S være et anslag for standardavviket til M . Konfidensintervallet med grensene $(M-2S)$ og $(M+2S)$, vil med omtrent 95 prosent sannsynlighet inneholde den sanne verdien.

Følgende eksempel illustrerer hvordan en kan bruke tabell 2 for å finne konfidensintervaller: Anslaget på standardavviket til et observert prosenttall på 70 er 2 når antall observasjoner er 500. Konfidensintervallet for den sanne verdi får grensene $70 \pm 2 \times 2$. Det vil si at intervallet som strekker seg fra 66 til 74 prosent med 95 prosent sannsynlighet inneholder den tallstørrelsen en ville fått om hele befolkningen hadde vært med i undersøkelsen.

Konfidensintervall kan konstrueres for ulike sikkerhetsnivå. Et konfidensintervall med grensene $(M+S)$ og $(M-S)$ vil med 68 prosent sannsynlighet inneholde populasjonens sanne verdi. Et konfidensintervall med grensene $(M+2,6S)$ og $(M-2,6S)$ vil med 99 prosent sannsynlighet inneholde populasjonens sanne verdi.

Ofte er det ønskelig å sammelikne prosenttall for flere grupper. Når to usikre tall sammenliknes, vil usikkerheten på forskjellen mellom dem vanligvis bli større enn usikkerheten knyttet til hvert enkelt tall. Standardavviket til forskjeller mellom to prosenttall er lik kvadratrotten av summen av kvadratene av standardavvikene til enkelttallene. Når en har anslag for standardavviket til slike forskjeller, kan en konstruere konfidensintervall for den sanne verdi på samme måte som beskrevet ovenfor.

VII Innsamlings- og bearbeidingsfeil

I enhver undersøkelse, både i totaltellinger og utvalgsundersøkelser, vil det forekomme svar som er feil. Feilene kan oppstå både i forbindelse med innsamlingen og under bearbeidingen.

Feil under innsamlingen, målefeil, oppstår ved at svarpersonen avgir feil svar eller skriver inn ufullstendige opplysninger. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tiden, eller det kan skyldes at spørsmål blir misforstått. Når det blir spurt om forhold som folk erfaringsmessig finner kompliserte, må en regne med å få en del feilaktige svar. Innsamlingsfeil kan også skyldes at visse spørsmål av enkelte oppfattes som ømtålige, og at respondentene i slike tilfeller bevisst kan gi feilaktige svar. De vurderingene som ligger til grunn for svaret kan også bli påvirket av hva som er sosialt ønskelig.

Bearbeidingsfeil er feil koding, feil i avledninger (omkodinger) eller feil som oppstår når opplysningene fra spørreskjemaet dataregistreres. Gjennom maskinelle kontroller og stikkprøvekontroller forsøker vi å finne feil å rette opp så langt som mulig.

I postale undersøkelser der respondenten fyller ut spørreskjema på egenhånd, oppstår det lett hoppfeil, dvs. at respondenten svarer på spørsmål han/hun skulle ha hoppet over, eller lar være å svare på spørsmål han/hun skulle ha svart på. I tilfeller der respondenten har svart på for mange spørsmål, overstyrer dataregistreringsprogrammet slik at bare svar fra "riktige" personer registreres. Det var en manglende hoppanvisning i spørreskjema på spørsmål 26. Feilutfyllinger som følge av denne trykkfeilen, ble rettet opp i registreringene.

Den andre type hoppfeil der respondenten ikke har svart på alle spørsmålene, kan naturlig nok ikke rettes opp, og det fører til partielt frafall. Omfanget av partielt frafall, enten det skyldes hoppfeil eller har andre årsaker, er imidlertid forholdsvis lite, og utgjør i de fleste tilfeller bare noen få prosent. Det finnes imidlertid unntak, og da påpekes det i kommentarene i del 2.

Når en har rettet opp feil så langt det er mulig, er erfaringen at de statistiske resultatene i de fleste tilfeller påvirkes forholdsvis lite av både innsamlings- og bearbeidingsfeil. I noen tilfeller kan likevel virkningen av feil være av betydning, og det er klart at ikke alle feil oppdages.

VIII Kjønnssammensetning i ulike grupper av statsansatte

Tabell d og e viser anslag for kjønnssammensetning og aldersfordelinger i ulike grupper av statsansatte etter sentrale bakgrunnskjenntegn basert på vektet nettoutvalg.

Vi ser at overvekten av menn er særlig stor blant dem med den høyeste utdanningen og det høyeste lønnstrinnet (tabell d). Kjønnssammensetningen varierer sterkt med etatstype: Både i departementene, den sivile ytre etat og i undervisnings- og forskningsinstitusjoner er det omtrent like mange kvinner og menn.

I Forsvaret er det derimot 80 prosent menn og 20 prosent kvinner, mens det i helsevesenet er motsatt; 77 prosent kvinner og 23 prosent menn.

Tilsvarende variasjoner finner vi når det gjelder stillingsgruppe: Kontorstillinger er sterkt kvinnedominert. Saksbehandlere/ledere og helse og omsorg er også stillingsgrupper med overvekt av kvinner. Stillinger innen kommunikasjon og samferdsel har like mange kvinner og menn. I de resterende stillingsgruppene er det flest menn, særlig er manddominansen sterk innen militære stillinger.

Tabell d: Kjønnfordeling blant statsansatte i ulike grupper etter utdanning, etatstype, lønnstrinn og stillingsgruppe. Prosent

	Menn	Kvinner	I alt	Antall personer
Alle	56	44	100	2043
Utdanning				
Grunnskole/videregående skole	51	49	100	662
Etats-/militærutdanning	54	46	100	379
Univ./høgskole inntil 4 år ...	54	46	100	577
Univ./høgskole over 4 år	68	32	100	404
Uoppgitt	:	:	:	21
Etatstype				
Departementene	45	55	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	60	40	100	140
Den sivile ytre etat	50	50	100	515
Undervisning og forskning ...	51	49	100	285
Off. næringsdrift og anlegg ..	58	42	100	543
Forsvaret	80	20	100	220
Helsevesenet	23	77	100	216
Lønnstrinn				
Lønnstrinn 1-22	47	53	100	506
Lønnstrinn 23-34	51	49	100	848
Lønnstrinn 35 og over	68	32	100	689
Stillingsgruppe				
Kontorstillinger	13	87	100	237
Saksbehandler/leder	44	56	100	484
Tekn. st. over fagarbeidernivå	78	22	100	152
Militære stillinger	97	3	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	79	21	100	147
Kommunikasjon og samferdsel ..	50	50	100	293
Vitenskap/forskn./undervisning	59	41	100	186
Helse og omsorg	43	57	100	146
Manuelt arbeid	75	25	100	214
Uoppgitt	49	51	100	54
1977-UNDERSØKELSEN				
Alle	70	30	100	4442

Tabell e viser at også aldersfordelingen varierer noe mellom etater og stillingsgrupper. Særlig i Forsvaret og i militære stillinger er det mange unge sammenliknet med andre etater og stillingsgrupper. Innen undervisning og forskning og er det derimot relativt mange som er over 45 år.

Disse fordelingene kan være nyttige å ha i mente ved tolkningene av tabellene i del 2. Dersom det er et spørsmål som varierer sterkt med f.eks. kjønn, kan evt. variasjoner etter etatstype og stillingsgruppe etter samme mønster som beskrevet ovenfor, skyldes kjønnfordelingen i etatene. Når vi f.eks finner at militære stillinger skiller seg ut i mange henseende, kan forklaringen ligge i at denne stillingsgruppen har en annen sammensetning med hensyn til kjønn og alder enn andre. For å bringe klarhet i slike sammenhenger er det behov for grundigere analyser enn de som er målet for denne publikasjonen.

Ved sammenlikning av resultater fra 1998 og 1977, kan det også ha betydning at særlig kjønns-, men også alderssammensetningen av statsansatte er forskjellig på de to tidspunktene. I 1977 var fordelingen 70 prosent menn og 30 prosent kvinner, mens i 1998 er fordelingen hhv. 56 og 44 prosent (tabell d). Når det gjelder alderssammensetningen er det i 1998 færre av de yngste og eldste aldersgruppene blant de statsansatte, mens det er flere i alderen 35 til 54 år (tabell e). Disse endringene kan ha konsekvenser for tolkningen av resultatene dersom et spørsmål varierer sterkt med f.eks kjønn: Endringer i totaltallene kan fra det ene tidspunktet til det andre kan skyldes den endrede kjønnsammensetningen blant statsansatte.

Tabell e: Aldersfordeling blant statsansatte i grupper etter utdanning, etatstype, lønnstrinn og stillingsgruppe. Prosent

	Inntil 24 år	25 - 34 år	35 - 44 år	45 - 54 år	55 år og eldre	I alt	Antall personer
Alle	4	24	30	28	15	100	2043
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	2	15	27	34	22	100	662
Etats-/militærutdanning	8	22	34	22	13	100	379
Univ./høgskole inntil 4 år ...	4	35	30	23	8	100	577
Univ./høgskole over 4 år	-	25	30	29	16	100	404
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	21
Etatstype							
Departementene	2	35	30	23	11	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	1	28	35	23	13	100	140
Den sivile ytre etat	3	25	30	27	16	100	515
Undervisning og forskning ...	1	17	26	36	20	100	285
Off. næringsdrift og anlegg ..	4	22	32	26	15	100	543
Forsvaret	11	28	25	26	10	100	220
Helsevesenet	5	24	32	25	15	100	216
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	12	31	30	17	10	100	506
Lønnstrinn 23-34	1	27	29	27	16	100	848
Lønnstrinn 35 og over	0	14	31	36	19	100	689
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	4	19	30	30	17	100	237
Saksbehandler/leder	1	24	25	32	17	100	484
Tekn. st. over fagarbeidernivå	1	21	31	27	20	100	152
Militære stillinger	17	39	26	16	2	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	3	38	37	15	8	100	147
Kommunikasjon og samferdsel ..	6	25	39	19	12	100	293
Vitenskap/forskn./undervisning	0	14	23	40	23	100	186
Helse og omsorg	3	19	27	38	14	100	146
Manuelt arbeid	3	19	27	30	21	100	214
Uoppgitt	4	27	33	27	9	100	54
1977-UNDERSØKELSEN				35-54 år			
Alle	10	25		40	22	100	4442

IX Beskrivelse av bakgrunnskjenne-tegn

Bakgrunnskjenne-tegnene er gjennomgående i de aller fleste resultat-tabellene.

Utdanning

Grunnskole/videregående skole inntil 12 års skolegang.
Etats- og militærutdanning etatsutdanning, Statens saksbehandleropplæring, politihøgskolen og befals- og offisersutdanning.

Etatstype

Departementene omfatter ikke Riksrevisjonen
Sentraladministrasjonen ellers dvs. utenom departementene; direktorater, Statistisk sentralbyrå mv.
Den sivile ytre etat politi- og fengselsvesen, skatte- og trygdevesen, arbeids - kontor, statlige kontroll-, inspeksjons- og veiledningstjenester
Undervisning og forskning universiteter, høyskoler, forskningsinstitutter, Riksgalleriet, Riksteateret, Nasjonalgalleriet mv. Omfatter ikke skoleverket.
Offentlig næringsdrift og anlegg statens bankvirksomhet, Posten, NSB mv.
Helsevesenet statlige sykehus, statlige skoler for helsepersonell, distrikts-legetjenesten mv.

Stillingsgruppe

Kontorstillinger førstesekretær, fullmektig, sekretær, arkivpersonale o.l.
Saksbehandler/leder f.eks. konsulent, førstekonsulent, rådgiver, lederstillinger
Teknisk stilling over fagarbeidernivå alle stillinger i tekniker- og ingeniørgruppen og andre stillinger der arbeidet som utføres er av teknisk art.
Militære stillinger omfatter ikke sivilt ansatte i Forsvaret.
Oppsyn, tilsyn, kontroll f.eks. toll-, politi- og fengselstjenstemenn.
Kommunikasjon og samferdsel stillinger i kommunikasjons- og samferdselsetatene utenom de stillinger som omfattes av de tre første gruppene.
Vitenskap, forskning, undervisning vitenskapelig personale og lærerstillinger på alle nivåer
Helse og omsorg leger, sykepleiere, hjelpepleiere o.l.
Manuelt arbeid stillinger innen renhold, dessuten lærling, betjent, sjåfør o.l.

Stillingsnivå innen yrkesgruppen Kjenne-tegnet benyttes i tabeller i avsnitt IX, og er hentet fra spørreskjemaets spørsmål 52.

Vurdering av bakgrunnskjenne-tegnes sammenliknbarhet 1977-1998

I tre av etatstypene har det skjedd endringer som kan ha betydning på sammenliknbarheten:

Departementene: Inkluderte i 1977 Riksrevisjonen. Dette utgjorde en så vidt liten del av kategorien at vi likevel regner den som sammenliknbar.

Offentlig næringsdrift og anlegg: Inkluderte i 1977 Televerket. Vi regner likevel kategorien som i hovedsak sammenliknbar.

Helsevesenet: I 1977 inkluderte denne kategorien *ikke* de statlige sykehusene. Dette utgjør i 1998 en vesentlig del av kategorien, og vi regner den derfor som *ikke* sammenliknbar.

Forsvaret: Etatstypen var ikke med i undersøkelsen i 1977.

Stillingsgruppene er endret i så stor grad at vi bare unntaksvis gjør sammenlikninger, og da bare for enkelte grupper. Øvrige bakgrunnskjenne-tegn er sammenliknbare

2 RESULTATER

Beskrivelsen av resultatene av undersøkelsen er lagt opp med et avsnitt for hvert tema etter stort sett samme struktur som spørreskjemaet. Tabellene er samlet til slutt i hvert avsnitt. Tabellregisteret viser hvilket spørsmålsnummer i spørreskjemaet som tabellen er fra, og det viser dessuten til tilsvarende tabell(er) i rapporten fra undersøkelsen som ble foretatt i 1977¹.

Resultatene fra 1977-undersøkelsen er ikke alltid direkte sammenliknbare med resultatene fra 1998. Dette skyldes større og mindre endringer i spørsmålsstillinger og svaralternativ. Mange av spørsmålene er imidlertid identiske. I de tilfellene har vi tatt inn noen hovedtall fra 1977-rapporten i tabellene i denne publikasjonen. I tabellene fra 1977 inkluderes imidlertid "uoppgitt", dvs de som ikke har svart på spørsmålet, i prosentueringsgrunnlaget. For å få prosenttall som er direkte sammenliknbare, har vi derfor tatt "uoppgitt" ut av prosentueringsgrunnlaget og regnet om. Vi har vurdert relevansen av de tallene vi har tatt med, i forhold til temaet det er snakk om, og i forhold til om det har skjedd noen endringer i perioden. I noen tilfeller der tallene fra 1977 ikke er direkte sammenliknbare med 1998, men kan fortelle noe om tendenser, nevnes dette i tekst, men ikke i tabell.

I Rekruttering og orientering

Type orientering

Personer som begynte i etaten/institusjonen der de arbeider nå, i 1994 eller senere, fikk spørsmål om på hvilke ulike måter de ble orientert ved tiltredelsen. Nesten 90 prosent av de nytilsatte har fått en eller flere former for orientering. Flest (56 prosent) nevner at de har blitt orientert av en kollega (tabell I-1).

På hvilke måter nytilsatte orienteres varierer mellom etatstypene. Av alle etater var det i undervisnings- og forskningsinstitusjonene lavest andel (7 prosent) hadde vært på spesielle kurs, og den høyeste andelen (19 prosent) som ikke hadde fått noen orientering. I alle etatstyper er det imidlertid vanligst å bli orientert av en kollega.

Det samme spørsmålet ble stilt i 1977, men da var det imidlertid også mulig å svare at man ble orientert på "annen måte". Tallene er derfor ikke direkte sammenliknbare med 1998 da denne muligheten ikke var tilstede. Hovedinntrykket er likevel at det er noen flere som ble orientert av en kollega, og noen færre som ble orientert på spesielle kurs i 1998 enn i 1977.

Fornøyd med orientering

Flesteparten (58 prosent) er svært fornøyd eller fornøyd med den orienteringen de fikk som nytilsatt (tabell I-2). Mest fornøyd er de som jobber i helsevesenet (70 prosent), og minst fornøyd er de som jobber i undervisnings- og forskningsinstitusjoner (44 prosent), tett fulgt av Forsvaret og departementene (hhv 47 og 49 prosent). De som ble orientert på spesielle kurs er mer fornøyd enn de som ble orientert på andre måter, og minst fornøyd er de som ble orientert etterhvert i arbeidssituasjonene.

I 1977 var tendensene de samme, men de som har gått på spesielle kurs er noe mer fornøyd i 1998 enn tidligere.

Grunner for valg av etat/institusjon

På spørsmål om hvorfor de valgte å begynne i den etaten de arbeider i nå, nevner flest (50 prosent) at det var fordi arbeidet virket interessant (tabell I-3). Aller størst er denne andelen i departementene; for 70 prosent av departementsansatte var en av grunnene til å velge jobben at arbeidet virket interessant. Det er også flere med høy enn med lav utdanning som nevner dette som en grunn.

---

¹ "Statsansattes vurdering av arbeidsforholdene i staten 1977". Rapporter 79/9, Statistisk sentralbyrå.

Mange nevnte grunner som at “staten er en sikker arbeidsplass” og at det “passet godt til utdanningen” (hhv 38 og 32 prosent). Den førstnevnte grunnen er vanligst blant dem lav utdanning, mens den andre grunnen er vanligst for dem høy utdanning.

En firedel nevnte at de ble oppfordret til å søke. Dette er såpass mange at det er grunn til å stille spørsmål ved om utsagnet er tvetydig slik at respondentene kan ha oppfattet det ulikt. Hvem har man blitt oppfordret av? Av familie og venner, av arbeidskontoret eller av den aktuelle arbeidsgiver/person med innstillingsmyndighet? Hvis respondentene har tolket utsagnet ulikt, har de svart på flere ulike spørsmål.

Andelene som har nevnt de ulike grunnene, er stort sett tilsvarende i 1998 og i 1977. Det er likevel noen færre i 1998 som oppgir som grunn, at staten er en sikker arbeidsplass eller at lønnen er god.

Framtidsutsikter

Så mange som 30 prosent av de statsansatte vet ikke hvor lenge de vil bli på sin nåværende arbeidsplass. Omtrent like mange vil bli til oppnådd pensjonsalder. Av de resterende vil de fleste bli mellom ett og tre år (tabell I-4).

Det er i departementene, sentraladministrasjonen og i helsevesenet at færrest vil bli til oppnådd pensjonsalder. De med høy utdanning er mest tilbøyelige til å ville flytte på seg etter noen år i stillingen. Også blant de yngste er det mange som bare har planer om å fortsette i inntil tre år.

Andelen som vil være på arbeidsplassen fram til oppnådd pensjonsalder er redusert med 20 prosentpoeng fra 1977 til 1998, fra 49 til 29 prosent. Forskjellen på kvinner og menn på dette spørsmålet er utvasket: I 1977 ønsket 54 prosent av mennene og 37 prosent av kvinnene og bli til pensjonsalder, mens i 1998 er det 29 prosent for begge.

Tabell I-1: Andeler som har fått ulike typer orientering ved tiltredelse i etaten, blant dem som begynte i etaten i 1994 eller senere. Prosent

	På spesielle kurs	Av en overordnet	Av en kollega	Etter hvert i arbeids-situasjoner	Ingen orientering	Antall personer
Alle	17	40	56	47	11	458
Kjønn						
Menn	18	42	51	45	9	226
Kvinner	16	39	60	49	12	232
Alder						
Inntil 24 år	28	38	63	42	4	61
25 - 34 år	16	41	58	50	10	203
35 - 44 år	15	45	49	45	14	109
45 - 54 år	16	36	53	48	10	71
55 år og eldre	:	:	:	:	:	14
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	14	34	52	44	13	107
Etats-/militærutdanning	28	37	54	28	4	46
Univ./høgskole inntil 4 år ...	19	48	58	57	8	169
Univ./høgskole over 4 år	11	38	56	45	14	130
Uppgitt	:	:	:	:	:	6
Etatstype						
Departementene	11	44	59	59	6	43
Sentraladministrasjonen ellers	20	48	65	53	9	45
Den sivile ytre etat	24	40	59	51	11	124
Undervisning og forskning	7	32	48	42	19	72
Off. næringsdrift og anlegg ..	13	35	54	41	7	69
Forsvaret	14	42	44	36	8	36
Helsevesenet	21	59	62	53	10	69
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	18	34	58	43	7	156
Lønnstrinn 23-34	18	49	58	50	10	151
Lønnstrinn 35 og over	14	37	50	48	16	151
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	14	30	68	59	4	58
Saksbehandler/leder	20	47	59	57	8	147
Tekn. st. over fagarbeidernivå	9	48	49	58	12	26
Militære stillinger	:	:	:	:	:	24
Oppsyn, tilsyn, kontroll	:	:	:	:	:	23
Kommunikasjon og samferdsel ..	26	29	58	42	3	31
Vitenskap/forskn./undervisning	5	28	47	24	25	46
Helse og omsorg	23	46	62	49	19	51
Manuelt arbeid	13	33	45	27	16	40
Uppgitt	:	:	:	:	:	12

Tabell I-2: Vurdering av orienteringen ved tiltredelse i etaten, blant dem som ble orientert. Prosent

	Svært fornøyd	Fornøyd	Verken fornøyd eller misfor- nøyd	Misfor- nøyd	Svært misfor- nøyd	I alt	Antall personer
Alle	12	46	27	14	1	100	407
Kjønn							
Menn	11	46	27	15	1	100	204
Kvinner	13	46	27	13	1	100	203
Alder							
Inntil 24 år	12	54	26	8	-	100	57
25 - 34 år	13	44	23	18	2	100	180
35 - 44 år	11	51	29	8	1	100	95
45 - 54 år	11	43	29	17	-	100	64
55 år og eldre	:	:	:	:	:	100	11
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	16	39	31	15	-	100	93
Etats-/militærutdanning	16	57	20	7	-	100	44
Univ./høgskole inntil 4 år ...	12	47	26	13	2	100	153
Univ./høgskole over 4 år	7	46	27	19	1	100	112
Uoppgitt	:	:	:	:	:	100	5
Etatstype							
Departementene	12	37	38	14	-	100	40
Sentraladministrasjonen ellers	8	48	29	13	3	100	40
Den sivile ytre etat	14	52	21	12	1	100	111
Undervisning og forskning	8	36	36	19	2	100	59
Off. næringsdrift og anlegg ..	14	48	25	13	-	100	64
Forsvaret	9	38	28	22	3	100	32
Helsevesenet	16	54	22	8	-	100	61
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	12	48	26	12	2	100	144
Lønnstrinn 23-34	15	41	27	15	2	100	136
Lønnstrinn 35 og over	8	50	27	15	-	100	127
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	17	40	25	16	2	100	56
Saksbehandler/leder	9	49	27	13	2	100	135
Tekn. st. over fagarbeidernivå	:	:	:	:	:	100	22
Militære stillinger	:	:	:	:	:	100	21
Oppsyn, tilsyn, kontroll	:	:	:	:	:	100	20
Kommunikasjon og samferdsel ..	20	57	20	3	-	100	30
Vitenskap/forskn./undervisning	8	39	31	22	-	100	34
Helse og omsorg	14	55	24	6	-	100	43
Manuelt arbeid	12	38	37	13	-	100	34
Uoppgitt	:	:	:	:	:	100	12
Type orientering							
Orientert på spesielle kurs	25	62	8	5	-	100	77
Orientert av overordnet	15	52	23	10	1	100	192
Orientert av kollega	13	50	24	11	1	100	254
Etterhvert i arbeidssituasjoner	9	43	32	15	1	100	219
1977-UNDERSØKELSEN							
Alle	9	50	29	11	1	100	952
Type orientering							
Orientert på spesielle kurs	11	65	19	5	-	100	263
Orientert av overordnet	11	57	25	6	1	100	330
Orientert av kollega	9	49	30	11	1	100	437
Etterhvert i arbeidssituasjoner	7	46	34	12	1	100	424

Tabell I-3: Andeler som har nevnt ulike grunner for valg av etat/institusjon. Prosent

	Naturlig pga. foreldres yrke	Kjente noen som plass i staten	Sikker arbeids- utdan- ningen	Passet godt til Lønnen var god	interes- sant	Arbeidet virket annet arbeid	Vanske- lig å få videreut- danning	Mulighet for
Alle	4	21	38	32	5	50	16	10
Kjønn								
Menn	5	22	39	32	5	52	15	12
Kvinner	3	20	36	33	5	48	19	8
Alder								
Inntil 24 år	8	25	20	23	19	49	13	23
25 - 34 år	4	22	35	33	5	53	23	14
35 - 44 år	4	21	41	27	4	50	15	9
45 - 54 år	3	21	38	37	4	50	12	9
55 år og eldre	5	19	39	35	5	47	17	5
Utdanning								
Grunnskole/videregående skole	4	24	50	26	5	38	19	6
Etats-/militærutdanning	9	32	52	9	9	38	17	10
Univ./høgskole inntil 4 år ...	2	18	31	41	4	63	16	14
Univ./høgskole over 4 år	1	10	10	56	3	66	13	11
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:	:
Etatstype								
Departementene	1	13	16	46	2	70	9	4
Sentraladministrasjonen ellers	4	13	30	42	7	55	22	3
Den sivile ytre etat	2	16	38	36	3	58	15	6
Undervisning og forskning	0	14	14	51	5	59	15	11
Off. næringsdrift og anlegg ..	8	34	56	15	7	31	21	8
Forsvaret	4	22	38	24	8	56	11	29
Helsevesenet	2	16	14	56	1	60	10	12
Lønnstrinn								
Lønnstrinn 1-22	6	32	46	14	9	31	26	9
Lønnstrinn 23-34	4	21	44	31	4	51	15	9
Lønnstrinn 35 og over	2	13	22	48	5	64	10	13
Stillingsgrupper								
Kontorstillinger	3	19	41	25	3	37	29	8
Saksbehandler/leder	1	12	30	44	4	56	15	5
Tekn. st. over fagarbeidernivå	5	18	31	46	4	60	16	12
Militære stillinger	6	17	27	18	9	73	2	44
Oppsyn, tilsyn, kontroll	3	25	51	25	2	77	8	3
Kommunikasjon og samferdsel ..	10	33	54	7	9	31	23	5
Vitenskap/forskn./undervisning	-	11	9	64	3	64	10	11
Helse og omsorg	2	14	7	61	2	59	1	13
Manuelt arbeid	5	37	58	20	7	28	21	4
Uoppgitt	2	29	46	35	7	40	20	33

Forts. neste side

Tabell I-3 (forts.): Andeler som har nevnt ulike grunner for valg av etat/institusjon. Prosent

	Mulighet for barne- hage	Samfunns- nyttig arbeid	Ville ikke arbeide i privat virks.	Utdanning passer bare her	Fleksible arbeids- ordninger	Oppford- ret til å søke	Antall personer
Alle	1	14	3	5	8	24	2017
Kjønn							
Menn	0	16	3	7	8	24	1074
Kvinner	1	10	3	3	9	23	943
Alder							
Inntil 24 år	-	13	1	12	20	28	73
25 - 34 år	1	14	2	7	13	20	488
35 - 44 år	1	13	2	4	8	21	603
45 - 54 år	0	16	5	4	5	26	549
55 år og eldre	-	11	3	3	4	30	304
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	0	8	3	2	8	27	651
Etats-/militærutdanning	1	9	2	5	6	22	377
Univ./høgskole inntil 4 år ...	1	20	3	8	10	19	570
Univ./høgskole over 4 år	0	19	4	8	9	26	398
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	21
Etatstype							
Departementene	-	12	5	2	11	15	121
Sentraladministrasjonen ellers	1	11	7	1	15	15	138
Den sivile ytre etat	0	26	3	8	10	21	510
Undervisning og forskning	1	12	4	5	5	33	281
Off. næringsdrift og anlegg ..	0	5	2	2	7	23	536
Forsvaret	-	11	2	11	9	28	217
Helsevesenet	5	10	2	4	5	25	214
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	1	7	2	4	9	26	499
Lønnstrinn 23-34	1	15	3	5	8	21	836
Lønnstrinn 35 og over	0	17	4	6	8	25	682
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	0	8	3	1	12	23	231
Saksbehandler/leder	0	14	4	0	10	20	478
Tekn. st. over fagarbeidernivå	-	11	2	2	6	22	150
Militære stillinger	-	14	-	16	14	24	128
Oppsyn, tilsyn, kontroll	1	44	3	18	6	13	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	0	4	1	3	7	22	290
Vitenskap/forskn./undervisning	1	17	6	8	8	39	183
Helse og omsorg	5	13	3	18	4	30	144
Manuelt arbeid	-	8	4	1	5	28	213
Uoppgitt	1	16	-	6	8	24	54

Tabell I-4: Planer om å fortsette på arbeidsplassen. Prosent

	Mindre enn ett år	Mellom ett og tre år	Mellom tre og fem år	Fem år eller mer	Til oppnådd pensjonsalder	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	9	15	7	10	29	30	100	1976
Kjønn								
Menn	9	16	8	11	29	28	100	1056
Kvinner	9	14	5	10	29	33	100	920
Alder								
Inntil 24 år	24	39	10	6	3	17	100	73
25 - 34 år	15	25	8	14	6	31	100	489
35 - 44 år	9	11	4	12	18	45	100	592
45 - 54 år	3	6	3	8	54	26	100	540
55 år og eldre	9	17	14	7	47	6	100	282
Utdanning								
Grunnskole/videregående skole	7	7	4	7	42	33	100	638
Etats-/militærutdanning	10	13	7	8	28	35	100	368
Univ./høgskole inntil 4 år ...	10	18	8	14	21	29	100	561
Univ./høgskole over 4 år	13	25	10	14	18	19	100	388
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:	21
Etatstype								
Departementene	16	22	6	10	16	29	100	120
Sentraladministrasjonen ellers	14	18	10	6	17	34	100	135
Den sivile ytre etat	7	15	6	15	33	24	100	503
Undervisning og forskning	9	11	6	13	31	30	100	274
Off. næringsdrift og anlegg ..	8	10	6	8	30	38	100	526
Forsvaret	14	26	7	7	26	20	100	215
Helsevesenet	10	24	6	9	19	31	100	203
Lønnstrinn								
Lønnstrinn 1-22	12	13	5	6	23	41	100	491
Lønnstrinn 23-34	8	12	6	11	35	28	100	827
Lønnstrinn 35 og over	10	20	9	13	26	23	100	658
Stillingsgruppe								
Kontorstillinger	9	10	4	9	38	30	100	234
Saksbehandler/leder	10	22	8	9	25	27	100	470
Tekn. st. over fagarbeidernivå	13	12	6	12	30	28	100	145
Militære stillinger	19	37	9	10	11	14	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	5	11	7	22	34	22	100	142
Kommunikasjon og samferdsel ..	9	10	7	8	24	43	100	284
Vitenskap/forskn./undervisning	7	13	7	17	30	25	100	179
Helse og omsorg	9	26	8	14	20	23	100	140
Manuelt arbeid	8	3	3	4	42	41	100	202
Uoppgitt	6	17	4	9	31	33	100	51

II Arbeidstidsordninger

Heltids- versus deltidsarbeid

86 prosent av statsansatte jobber heltid og 14 prosent deltid, enten til faste tider eller på annen måte. Dette går fram av tabell II-1. Ikke uventet er det stort sett kvinnene som står for deltidsarbeidet, og det er flest deltidsarbeidende blant dem med etatsutdanning og blant dem med lavt lønnstrinn. Deltidsarbeid er vanligst for dem med kontorstillinger og for dem som jobber innen kommunikasjon og samferdsel.

Det er 30 prosent av de deltidsansatte som ønsker seg heltidsarbeid (tabell II-2). Ønsket om heltid er størst blant deltidsansatte som jobber innen kommunikasjon og samferdsel og blant dem som har manuelt arbeid. Blant deltidsansatte med etats- eller militærutdanning ønsker 47 prosent heltid. Det er langt flere enn blant dem som har andre typer utdanning.

13 prosent av heltidsansatte ønsker deltidsarbeid (tabell II-3). Det er i første rekke heltidsansatte kvinner som ønsker seg deltid (20 prosent), og vi finner flest i kontorstillinger og i helse- og omsorgsyrker som ønsker seg deltid.

Det er 40 prosent som vurderer mulighetene for å få deltidsarbeid i sin etat som gode, 36 prosent vurderer det som vanskelig og 25 prosent vet ikke (tabell II-4). Flere kvinner enn menn vurderer mulighetene som gode. Mulighetene oppfattes som klart dårligst av dem med militære stillinger og som litt bedre av dem med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel enn blant andre.

45 prosent mener mulighetene i egen etat for å få deltidsarbeid bør være som nå, bare 3 prosent mener det bør være vanskeligere, 31 prosent synes det skal være lettere, mens 22 ikke vet (tabell II-5). Det er ingen klare forskjeller etter bakgrunnskjennetegn i vurderingene av dette spørsmålet.

I den grad vi har sammenliknbare tall fra 1977, finner vi ingen store endringer i ønsker og vurderinger omkring deltids- vs heltidsarbeid. Unntaket er andelen kvinner som mener det bør bli lettere å få deltidsarbeid; den er nesten halvert fra 1977 til 1998, fra 52 til 28 prosent. I 1977 var det stor forskjell mellom menn og kvinner i denne vurderingen, hhv 34 og 52 prosent mente det burde bli lettere. I 1998 er tilsvarende andeler 32 prosent blant menn og 28 prosent blant kvinner. Den store forskjellen mellom kjønnene i vurderingen av dette, er altså forsvunnet.

Ulike arbeidstidsordninger

44 prosent av de statsansatte har fleksibel arbeidstid, 32 prosent har samme arbeidstid hver dag, 17 prosent jobber skift eller turnus, mens 8 prosent har andre arbeidstidsordninger (tabell II-6). Den største andelen med fleksitid finner vi i departementene (89 prosent) og minst andel i helsevesenet (24 prosent).

Statsansatte er stort sett fornøyd med den arbeidstidsordningen de har (tabell II-7). 81 prosent mener ordningen de har er fullt ut eller stort sett tilfredsstillende. Mest fornøyd er ansatte i departementene og i resten av sentraladministrasjonen, der ni av ti er fullt ut eller stort sett tilfreds. De som har fleksitid, er mer fornøyd enn de som har andre arbeidstidsordninger, og minst fornøyd er de som jobber skift eller turnus. Dette gjelder for både kvinner og menn.

De tilsvarende spørsmålene i 1977 er ikke direkte sammenliknbare fordi det er litt andre svarkategorier. Imidlertid kan vi se at det har skjedd en klar endring i arbeidstidsordningene i perioden: Andelen med fleksibel arbeidstid er fordoblet og andelen med samme arbeidstid hver dag er nesten halvert. Videre er hovedinntrykket at både menn og kvinner som hadde samme arbeidstid hver dag i 1977, var mer tilfredse med det, enn de som har en slik arbeidstidsordning i 1998.

Mer fleksibilitet?

En firedel av de statsansatte mener det ikke er aktuelt med mer fleksibel arbeidstid i den jobben de har nå. De resterende er delt i to; halvparten ønsker mer fleksibilitet, den andre halvparten ønsker det ikke (tabell II-8). Andelen som ønsker mer fleksibilitet øker med stigende utdanning og med stigende lønnstrinn, og andelene er størst blant dem som har arbeid i undervisnings- og forskningsinstitusjoner, i departementene og i sentraladministrasjonen ellers.

Blant dem som har ønske om mer fleksibel arbeidstid, nevner flest (59 prosent) at de kan tenke seg å arbeide etter kl 18.00, 23 prosent kan jobbe før kl 7.00, 27 prosent nevner lørdager og 19 prosent søndager (tabell II-9). Mange nevner også at de kan arbeide til andre tider (40 prosent). Grunnen til at så mange nevner andre tider, kan være at en del av de som har svart, arbeider deltid og dermed har andre tider enn morgener, kvelder og helger å ta av. En indikasjon på dette er også at flere kvinner enn menn svarer "andre tider". Og som tabell II-1 viser, er det kvinner som oftest arbeider deltid.

Blant dem som har ønske om mer fleksibel arbeidstid, vil flest avspasere eventuell opparbeidet tid i enkeltdager (69 prosent), og nesten like mange (60 prosent) nevner flere sammenhengende dager som en aktuell avspaseringstype. 45 prosent vil avspasere i tilknytning til ferie og 28 prosent i enkelttimer, mens kun 6 prosent ønsker å avspasere i faste dager (tabell II-10). Ansatte i departementene og i Forsvaret nevner oftere enn andre at de vil avspasere enkelttimer, og ansatte i sentraladministrasjonen nevner oftest at de vil avspasere enkeltdager.

For de fleste er den viktigste årsaken til ønsket om mer fleksibel arbeidstid, at de vil disponere tiden sin friere (tabell II-11). Dette gjelder flere menn enn kvinner (hhv. 73 og 61 prosent). 21 prosent oppgir at omsorg for barn er den viktigste årsaken til å ønske fleksibilitet. Blant disse finner vi flere kvinner enn menn (hhv. 28 og 16 prosent). Imidlertid er det ingen forskjell mellom kvinner og menn når det gjelder å oppgi omsorg for småbarn opp til 2 år som hovedårsak (hhv. 8 og 7 prosent), mens det er stor forskjell når det gjelder omsorg for større barn (hhv. 20 og 9 prosent).

Forskjellene mellom aldersgrupper i hva som er viktigste grunn til fleksibilitet, har naturlig nok sammenheng med ulike livsfaser; dvs når man har barn og hvilken alder barna har. Variasjonene etter utdanning, etatstype osv, har sannsynligvis sammenheng med ulik fordeling etter kjønn og alder, jf tabell d og e i del I, avsnitt VIII.

Tabell II-1: Heltids- eller deltidsarbeid. Prosent

	Heltid	Deltid faste tider	Deltid ellers	I alt	Antall personer
Alle	86	11	3	100	2031
Kjønn					
Menn	96	3	2	100	1080
Kvinner	74	21	5	100	951
Alder					
Inntil 24 år	75	19	6	100	73
25 - 34 år	89	8	3	100	493
35 - 44 år	85	11	4	100	608
45 - 54 år	89	9	3	100	554
55 år og eldre	80	15	5	100	303
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	86	12	2	100	658
Etats-/militærutdanning	76	19	5	100	374
Univ./høgskole inntil 4 år ...	89	7	4	100	575
Univ./høgskole over 4 år	92	6	2	100	403
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	85	10	5	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	95	5	-	100	140
Den sivile ytre etat	85	12	3	100	513
Undervisning og forskning	88	10	3	100	283
Off. næringsdrift og anlegg ..	81	14	5	100	538
Forsvaret	95	3	2	100	219
Helsevesenet	76	17	7	100	214
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	70	23	6	100	503
Lønnstrinn 23-34	89	9	3	100	839
Lønnstrinn 35 og over	94	4	2	100	689
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	72	25	4	100	237
Saksbehandler/leder	91	7	2	100	483
Tekn. st. over fagarbeidernivå	96	2	2	100	151
Militære stillinger	98	-	2	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	97	3	1	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	71	21	7	100	290
Vitenskap/forskn./undervisning	93	5	2	100	185
Helse og omsorg	79	11	10	100	145
Manuelt arbeid	83	15	3	100	212
Uoppgitt	94	6	-	100	53

Tabell II-2: Ønske om heltidsarbeid blant deltidsansatte. Prosent

	Ønsker heltid	Ønsker ikke heltid	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	30	61	9	100	301
Kjønn					
Menn	33	63	4	100	50
Kvinner	30	60	10	100	251
Alder					
Inntil 24 år	:	:	:	:	17
25 - 34 år	30	63	7	100	57
35 - 44 år	26	66	7	100	100
45 - 54 år	42	46	11	100	62
55 år og eldre	27	61	12	100	65
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	27	64	9	100	97
Etats-/militærutdanning	47	44	10	100	92
Univ./høgskole inntil 4 år ...	13	79	8	100	79
Univ./høgskole over 4 år	22	71	7	100	33
Uoppgitt	:	:	:	:	0
Etatstype					
Departementene	:	:	:	:	19
Sentraladministrasjonen ellers	:	:	:	:	7
Den sivile ytre etat	21	74	5	100	73
Undervisning og forskning	30	62	8	100	37
Off. næringsdrift og anlegg ..	43	45	12	100	105
Forsvaret	:	:	:	:	11
Helsevesenet	14	74	12	100	49
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	38	52	9	100	146
Lønnstrinn 23-34	23	67	10	100	108
Lønnstrinn 35 og over	17	79	4	100	47
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	23	68	9	100	65
Saksbehandler/leder	8	83	9	100	47
Tekn. st. over fagarbeidernivå	:	:	:	:	8
Militære stillinger	:	:	:	:	2
Oppsyn, tilsyn, kontroll	:	:	:	:	5
Kommunikasjon og samferdsel ..	43	44	13	100	84
Vitenskap/forskn./undervisning	:	:	:	:	16
Helse og omsorg	18	74	8	100	34
Manuelt arbeid	42	58	-	100	37
Uoppgitt	:	:	:	:	3

Tabell II-3: Ønske om deltidsarbeid blant heltidsansatte. Prosent

	Ønsker deltid	Ønsker ikke deltid	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	13	75	12	100	1676
Kjønn					
Menn	8	82	10	100	991
Kvinner	20	64	16	100	685
Alder					
Inntil 24 år	8	83	8	100	56
25 - 34 år	15	71	15	100	430
35 - 44 år	16	71	13	100	493
45 - 54 år	10	80	10	100	472
55 år og eldre	8	80	12	100	225
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	14	71	15	100	527
Etats-/militærutdanning	14	77	9	100	279
Univ./høgskole inntil 4 år ...	13	75	12	100	487
Univ./høgskole over 4 år	10	78	12	100	362
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	13	75	12	100	102
Sentraladministrasjonen ellers	9	72	19	100	128
Den sivile ytre etat	14	75	12	100	425
Undervisning og forskning	11	77	11	100	241
Off. næringsdrift og anlegg ..	13	74	13	100	419
Forsvaret	10	81	9	100	202
Helsevesenet	24	62	14	100	159
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	18	69	13	100	345
Lønnstrinn 23-34	14	74	13	100	707
Lønnstrinn 35 og over	8	80	12	100	624
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	20	63	17	100	166
Saksbehandler/leder	11	75	15	100	424
Tekn. st. over fagarbeidernivå	12	76	11	100	138
Militære stillinger	9	84	7	100	126
Oppsyn, tilsyn, kontroll	12	80	8	100	138
Kommunikasjon og samferdsel ..	15	74	11	100	203
Vitenskap/forskn./undervisning	7	82	11	100	166
Helse og omsorg	22	65	13	100	107
Manuelt arbeid	12	73	15	100	159
Uoppgitt	21	70	10	100	49

Tabell II-4: Vurdering av mulighetene for deltidsarbeid. Prosent

	Gode muligheter	Vanskelig å få deltid	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	40	36	25	100	1976
Kjønn					
Menn	30	44	26	100	1052
Kvinner	52	25	23	100	924
Alder					
Inntil 24 år	35	31	34	100	69
25 - 34 år	43	32	24	100	484
35 - 44 år	43	33	23	100	597
45 - 54 år	36	39	24	100	533
55 år og eldre	34	39	28	100	293
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	29	39	33	100	629
Etats-/militærutdanning	52	30	18	100	363
Univ./høgskole inntil 4 år ...	43	35	23	100	565
Univ./høgskole over 4 år	41	37	22	100	400
Uoppgitt	:	:	:	:	19
Etatstype					
Departementene	45	22	33	100	122
Sentraladministrasjonen ellers	37	30	33	100	135
Den sivile ytre etat	41	38	21	100	502
Undervisning og forskning	42	30	28	100	274
Off. næringsdrift og anlegg ..	47	29	23	100	519
Forsvaret	13	60	27	100	214
Helsevesenet	50	29	21	100	210
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	40	29	30	100	478
Lønnstrinn 23-34	38	39	23	100	819
Lønnstrinn 35 og over	42	36	23	100	679
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	40	32	27	100	228
Saksbehandler/leder	48	28	24	100	472
Tekn. st. over fagarbeidernivå	36	36	28	100	148
Militære stillinger	10	68	22	100	128
Oppsyn, tilsyn, kontroll	37	51	12	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	54	26	20	100	277
Vitenskap/forskn./undervisning	40	33	27	100	184
Helse og omsorg	48	34	18	100	143
Manuelt arbeid	20	37	43	100	200
Uoppgitt	53	28	18	100	51

Tabell II-5: Holdning til mulighetene for deltidsarbeid. Prosent

	Slik som nå	Bør være vanske- ligere	Bør være lettere	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	45	3	31	22	100	1996
Kjønn						
Menn	43	3	32	21	100	1060
Kvinner	47	3	28	22	100	936
Alder						
Inntil 24 år	55	3	15	27	100	72
25 - 34 år	42	4	30	24	100	491
35 - 44 år	46	3	33	18	100	602
45 - 54 år	47	2	32	20	100	537
55 år og eldre	42	4	29	26	100	294
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	37	2	34	27	100	640
Etats-/militærutdanning	51	4	28	17	100	369
Univ./høgskole inntil 4 år ...	50	3	28	19	100	569
Univ./høgskole over 4 år	45	3	32	21	100	398
Uoppgitt	:	:	:	:	:	20
Etatstype						
Departementene	45	-	26	29	100	122
Sentraladministrasjonen ellers	40	1	31	27	100	136
Den sivile ytre etat	47	3	34	17	100	506
Undervisning og forskning	47	4	24	26	100	279
Off. næringsdrift og anlegg ..	44	4	31	22	100	526
Forsvaret	42	3	33	21	100	219
Helsevesenet	52	3	27	18	100	208
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	42	4	28	26	100	487
Lønnstrinn 23-34	44	3	35	19	100	828
Lønnstrinn 35 og over	49	2	27	22	100	681
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	44	3	27	26	100	233
Saksbehandler/leder	48	2	30	20	100	478
Tekn. st. over fagarbeidernivå	45	1	30	23	100	149
Militære stillinger	50	3	32	15	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	47	3	40	10	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	44	6	31	18	100	282
Vitenskap/forskn./undervisning	45	4	24	27	100	184
Helse og omsorg	44	3	30	22	100	141
Manuelt arbeid	35	1	33	31	100	201
Uoppgitt	50	-	26	24	100	52
1977-UNDERSØKELSEN						
Alle	40	3	39	18	100	4309
Kjønn						
Menn	44	3	34	19	100	2994
Kvinner	31	2	52	15	100	1284

Tabell II-6: Type arbeidstidsordning. Prosent

	Samme arbeids- tid hver dag	Flek- sibel med fast kjerne- tid	Skift eller turnus	Annen arbeids- tidsord- ning	I alt	Antall personer
Alle	32	44	17	8	100	2020
Kjønn						
Menn	31	39	20	10	100	1075
Kvinner	33	49	13	5	100	945
Alder						
Inntil 24 år	32	29	18	20	100	72
25 - 34 år	24	43	23	9	100	489
35 - 44 år	29	45	20	6	100	605
45 - 54 år	36	45	12	7	100	551
55 år og eldre	40	45	10	6	100	303
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	37	42	18	2	100	651
Etats-/militærutdanning	43	21	27	10	100	375
Univ./høgskole inntil 4 år ...	21	53	19	7	100	572
Univ./høgskole over 4 år	25	59	1	15	100	401
Uoppgitt	:	:	:	:	:	21
Etatstype						
Departementene	8	89	1	2	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	16	70	12	3	100	140
Den sivile ytre etat	17	57	21	5	100	507
Undervisning og forskning ...	43	41	3	12	100	282
Off. næringsdrift og anlegg ..	40	28	26	6	100	535
Forsvaret	46	33	4	17	100	218
Helsevesenet	31	24	38	7	100	214
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	47	18	25	10	100	501
Lønnstrinn 23-34	27	45	23	5	100	834
Lønnstrinn 35 og over	26	62	3	9	100	685
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	37	60	2	2	100	232
Saksbehandler/leder	15	82	1	2	100	483
Tekn. st. over fagarbeidernivå	27	65	5	2	100	151
Militære stillinger	39	33	2	27	100	128
Oppsyn, tilsyn, kontroll	21	11	62	6	100	143
Kommunikasjon og samferdsel ..	44	11	36	9	100	291
Vitenskap/forskn./undervisning	37	42	2	20	100	185
Helse og omsorg	24	21	38	17	100	145
Manuelt arbeid	51	17	28	4	100	210
Uoppgitt	18	56	26	-	100	52

Tabell II-7: Vurdering av arbeidstidsordning. Prosent

	Fullt ut tilfreds- stil- lende	Stort sett tilfreds- stil- lende	Nokså tilfreds- stil- lende	Lite tilfreds- stil- lende	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	39	42	13	6	0	100	2037
Kjønn							
Menn	39	43	12	7	0	100	1083
Kvinner	39	42	14	5	0	100	954
Alder							
Inntil 24 år	36	42	15	7	-	100	73
25 - 34 år	33	45	13	9	0	100	495
35 - 44 år	37	40	16	7	0	100	609
45 - 54 år	39	45	11	4	0	100	553
55 år og eldre	50	39	8	3	-	100	307
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	43	42	10	5	0	100	661
Etats-/militærutdanning	29	41	18	12	0	100	379
Univ./høgskole inntil 4 år ...	41	44	11	4	-	100	575
Univ./høgskole over 4 år	38	45	13	5	0	100	401
Uoppgitt	:	:	:	:	:	100	21
Etatstype							
Departementene	50	38	10	2	-	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	50	40	6	4	-	100	140
Den sivile ytre etat	42	41	12	4	0	100	514
Undervisning og forskning ...	38	44	14	4	0	100	281
Off. næringsdrift og anlegg ..	34	42	15	10	0	100	543
Forsvaret	38	45	13	4	-	100	220
Helsevesenet	22	49	17	12	-	100	215
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	29	44	15	12	0	100	506
Lønnstrinn 23-34	41	41	13	4	0	100	845
Lønnstrinn 35 og over	43	43	11	4	-	100	686
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	51	39	8	2	-	100	237
Saksbehandler/leder	51	40	8	2	-	100	481
Tekn. st. over fagarbeidernivå	49	38	10	2	-	100	151
Militære stillinger	35	47	13	5	-	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	27	50	17	6	-	100	147
Kommunikasjon og samferdsel ..	24	41	20	15	0	100	293
Vitenskap/forskn./undervisning	38	42	14	5	1	100	185
Helse og omsorg	13	49	22	15	-	100	145
Manuelt arbeid	38	44	10	7	0	100	214
Uoppgitt	28	51	13	6	2	100	54
Kjønn og arbeidstidsordning							
Menn							
Samme arbeidstid hver dag ...	41	43	12	4	-	100	318
Fleksibel arbeidstid	50	42	6	2	-	100	436
Skift eller turnusarbeid	20	45	20	15	-	100	219
Annen arbeidstidsordning	27	42	15	15	-	100	99
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	11
Kvinner							
Samme arbeidstid hver dag ...	30	46	15	9	1	100	306
Fleksibel arbeidstid	52	39	8	1	-	100	450
Skift eller turnusarbeid	9	52	29	10	-	100	138
Annen arbeidstidsordning	38	28	22	8	2	100	48
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	12

Tabell II-8: Ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent

	Ja	Nei	Ikke aktuelt i min jobb	I alt	Antall personer
Alle	37	39	25	100	2002
Kjønn					
Menn	38	39	23	100	1066
Kvinner	36	38	26	100	936
Alder					
Inntil 24 år	30	43	28	100	73
25 - 34 år	43	31	26	100	493
35 - 44 år	45	33	22	100	604
45 - 54 år	32	42	25	100	538
55 år og eldre	21	54	26	100	294
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	27	46	27	100	643
Etats-/militærutdanning	35	37	29	100	376
Univ./høgskole inntil 4 år ...	42	37	21	100	570
Univ./høgskole over 4 år	49	31	20	100	392
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	44	44	11	100	123
Sentraladministrasjonen ellers	46	41	13	100	137
Den sivile ytre etat	34	42	24	100	508
Undervisning og forskning	47	30	24	100	270
Off. næringsdrift og anlegg ..	31	38	31	100	536
Forsvaret	38	44	18	100	218
Helsevesenet	35	29	36	100	210
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	28	39	32	100	500
Lønnstrinn 23-34	34	41	25	100	829
Lønnstrinn 35 og over	48	35	17	100	673
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	26	48	26	100	231
Saksbehandler/leder	44	44	12	100	478
Tekn. st. over fagarbeidernivå	37	43	19	100	148
Militære stillinger	41	37	22	100	128
Oppsyn, tilsyn, kontroll	43	29	29	100	147
Kommunikasjon og samferdsel ..	32	31	38	100	289
Vitenskap/forskn./undervisning	51	23	27	100	177
Helse og omsorg	28	28	44	100	142
Manuelt arbeid	27	47	26	100	209
Uoppgitt	31	48	21	100	53

Tabell II-9: Andeler som ønsker å arbeide til ulike tider, blant dem med ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent

	Før 07:00	Etter 18:00	På lørdager	På søndager	Andre tider	Antall personer
Alle	23	59	27	19	40	722
Kjønn						
Menn	26	62	28	20	35	399
Kvinner	19	54	26	19	46	323
Alder						
Inntil 24 år	:	:	:	:	:	21
25 - 34 år	31	58	27	23	37	210
35 - 44 år	21	56	26	19	44	268
45 - 54 år	19	65	31	16	39	166
55 år og eldre	21	57	28	17	34	57
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	34	51	24	17	42	170
Etats-/militærutdanning	30	40	17	8	50	129
Univ./høgskole inntil 4 år ...	15	61	26	17	41	226
Univ./høgskole over 4 år	18	77	40	34	27	192
Uoppgitt	:	:	:	:	:	5
Statstype						
Departementene	23	78	28	23	22	54
Sentraladministrasjonen ellers	23	65	28	27	33	61
Den sivile ytre etat	15	60	27	18	40	171
Undervisning og forskning	15	74	46	29	34	120
Off. næringsdrift og anlegg ..	31	42	20	13	50	163
Forsvaret	39	65	18	13	35	82
Helsevesenet	15	37	23	21	55	71
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	30	33	16	10	56	141
Lønnstrinn 23-34	24	55	24	17	44	268
Lønnstrinn 35 og over	18	75	36	26	29	313
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	25	38	15	8	55	57
Saksbehandler/leder	20	73	32	23	27	210
Tekn. st. over fagarbeidernivå	19	71	26	23	30	56
Militære stillinger	40	66	23	19	32	53
Oppsyn, tilsyn, kontroll	17	55	22	16	50	63
Kommunikasjon og samferdsel ..	30	25	17	10	59	89
Vitenskap/forskn./undervisning	12	74	49	36	39	82
Helse og omsorg	10	46	25	19	54	42
Manuelt arbeid	37	46	18	8	43	53
Uoppgitt	7	82	38	18	29	17

Tabell II-10: Andeler som ønsker å avspasere opparbeidet tid på ulike måter, blant dem med ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent

	Enkelt- timer	Enkelt- dager	Faste dager	Flere sammen- hengende dager	I tilknyt- ning til ferie	Antall personer
Alle	28	69	6	60	45	729
Kjønn						
Menn	26	64	6	61	44	401
Kvinner	29	77	7	59	47	328
Alder						
Inntil 24 år	:	:	:	:	:	20
25 - 34 år	31	71	8	65	48	211
35 - 44 år	30	72	6	57	43	269
45 - 54 år	27	69	4	60	46	167
55 år og eldre	10	56	9	64	42	62
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	33	68	4	61	40	177
Etats-/militærutdanning	26	71	5	50	29	129
Univ./høgskole inntil 4 år ...	26	72	7	62	48	229
Univ./høgskole over 4 år	25	67	9	65	58	189
Uoppgitt	:	:	:	:	:	5
Etatstype						
Departementene	41	71	13	60	55	54
Sentraladministrasjonen ellers	28	82	7	68	53	62
Den sivile ytre etat	29	74	6	62	45	171
Undervisning og forskning	20	61	7	56	51	121
Off. næringsdrift og anlegg ..	22	65	5	56	34	165
Forsvaret	43	72	5	65	46	82
Helsevesenet	27	65	11	65	57	74
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	20	65	6	48	36	140
Lønnstrinn 23-34	31	72	7	65	43	277
Lønnstrinn 35 og over	29	70	6	62	52	312
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	31	74	2	60	32	59
Saksbehandler/leder	30	71	8	69	53	211
Tekn. st. over fagarbeidernivå	39	59	7	65	54	56
Militære stillinger	42	77	8	66	51	53
Oppsyn, tilsyn, kontroll	23	79	5	49	31	62
Kommunikasjon og samferdsel ..	18	69	4	48	23	90
Vitenskap/forskn./undervisning	20	61	8	58	54	83
Helse og omsorg	28	72	9	60	41	43
Manuelt arbeid	20	62	4	58	53	55
Uoppgitt	:	:	:	:	:	17

Tabell II-11: Den viktigste årsaken til å ønske mer fleksibel arbeidstid, blant dem med ønske om mer fleksibel arbeidstid. Prosent

	Omsorg for barn 0-2 år	Omsorg for større barn	Omsorg for andre fam.medl.	Disponere tiden friere	Andre grunner	I alt	Antall personer
Alle	8	13	1	68	10	100	616
Kjønn							
Menn	7	9	2	73	9	100	342
Kvinner	8	20	-	61	11	100	274
Alder							
Inntil 24 år	:	:	:	:	:	:	18
25 - 34 år	19	10	2	63	6	100	178
35 - 44 år	5	26	-	63	6	100	208
45 - 54 år	-	7	2	75	16	100	156
55 år og eldre	-	-	2	82	16	100	56
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	5	13	2	67	12	100	149
Etats-/militærutdanning	7	20	-	63	9	100	109
Univ./høgskole inntil 4 år ...	8	8	2	72	10	100	186
Univ./høgskole over 4 år	9	15	1	68	7	100	168
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	4
Etatstype							
Departementene	7	22	-	66	5	100	42
Sentraladministrasjonen ellers	4	14	2	74	7	100	52
Den sivile ytre etat	10	16	1	64	8	100	146
Undervisning og forskning	4	8	-	73	15	100	112
Off. næringsdrift og anlegg ..	7	15	2	67	8	100	137
Forsvaret	11	10	1	67	10	100	70
Helsevesenet	9	18	-	60	14	100	57
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	11	17	1	59	12	100	114
Lønnstrinn 23-34	9	11	2	69	9	100	232
Lønnstrinn 35 og over	5	14	1	71	9	100	270
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	2	26	-	65	6	100	46
Saksbehandler/leder	7	14	2	67	10	100	182
Tekn. st. over fagarbeidernivå	3	6	-	82	9	100	43
Militære stillinger	15	9	2	65	9	100	46
Oppsyn, tilsyn, kontroll	12	12	-	66	10	100	51
Kommunikasjon og samferdsel ..	9	24	1	54	12	100	76
Vitenskap/forskn./undervisning	6	7	-	74	14	100	77
Helse og omsorg	8	21	-	67	5	100	33
Manuelt arbeid	5	4	4	80	6	100	48
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	14

III Organisering av arbeidet

Hjemmearbeid

38 prosent av de statsansatte har ønske om å utføre noe av arbeidet sitt hjemme (tabell III-1). Det er noen flere menn enn kvinner blant disse, og det er noen flere i alderen 35-44 år enn i andre aldersgrupper. Andelene som ønsker hjemmearbeid øker med stigende utdanning; fra 26 prosent blant dem med den laveste utdanningen til 68 prosent blant dem den høyeste. Blant dem som ønsker å arbeide hjemme, vil flest jobbe hjemme én dag i uken.

I undervisnings- og forskningsinstitusjonene ønsker langt flere å arbeide hjemme enn i andre etater/institusjoner; 64 prosent ønsker hjemmearbeid mot hhv. 47 og 44 prosent i sentraladministrasjonen og departementene. I Forsvaret og helsevesenet ønsker 37 prosent å utføre noe arbeid hjemme, i den sivile ytre etat er det 33 prosent og innen offentlig næringsdrift og anlegg ønskes dette bare av 27 prosent. Dette gjenspeiler nok også den faktiske situasjonen og ikke bare ønskene - respondentene har sannsynligvis svart ut fra en totalvurdering av hva som er praktisk mulig i eget yrke.

Den viktigste grunnen til å ønske hjemmearbeide, er å kunne disponere tiden sin friere; 61 prosent oppgir dette. 21 prosent oppgir omsorgsoppgaver som hovedårsak, mens 18 prosent har andre grunner (tabell III-2). Det er bare små forskjeller mellom menn og kvinner i årsaksangivelse. Variasjonene mellom aldersgrupper skyldes at omsorgsforpliktelsene knyttet til mindreårige barn, er konsentrert til yngre aldersgrupper. Den samme effekten så vi ved grunngivning av ønsket om mer fleksibel arbeidstid (tabell II-11).

Møtedeltakelse

Tabell III-3 viser at 8 prosent har møter daglig, 28 prosent 2-4 ganger i uken, 55 prosent ukentlig eller sjeldnere, mens 8 prosent aldri deltar på møter. Ikke overraskende ser vi at møtedeltakelsen varierer etter utdanning: Bare 15 prosent av dem med den laveste utdanning deltar på møter flere ganger i uken, mens dette gjelder hele 72 prosent av dem med den høyeste utdanningen. De øvrige variasjonene mellom etater, lønnstrinn og stillingstype har sannsynligvis sammenheng med forskjeller i utdanningsnivå.

Dersom det er slik at møtedeltakelse hindrer realisering av eventuelle ønsker om hjemmearbeid, står vi ovenfor et lite paradoks: Møtevirksomheten er stor blant dem som ønsker hjemmearbeid og liten blant dem som ikke ønsker hjemmearbeid. Dette har selvfølgelig sammenheng med at mange av dem som ikke ønsker hjemmearbeid, har en type jobb der verken utstrakt møtevirksomhet eller hjemmearbeid er særlig aktuelt; som f.eks. manuelt arbeid og arbeid innen kommunikasjon og samferdsel. Uansett ser det ut som hjemmearbeid ønskes av en del som det vil være vanskelig gjennomførbart for, med mindre tradisjonell møtevirksomhet reduseres.

Tabell III-1: Ønske om å utføre noe av arbeidet sitt hjemme. Prosent

	Ønsker å arbeide hjemme					Ønsker ikke å	I alt	Antall personer
	Deler av dagen	1 dag i uken	2 dager i uken	3 dager i uken	Oftere	arbeide hjemme		
Alle	8	17	9	2	2	62	100	1893
Kjønn								
Menn	10	17	10	2	2	59	100	1007
Kvinner	7	17	8	1	2	65	100	886
Alder								
Inntil 24 år	-	10	6	1	2	81	100	68
25 - 34 år	10	14	10	3	3	60	100	471
35 - 44 år	10	22	10	1	2	55	100	566
45 - 54 år	7	17	9	1	1	64	100	512
55 år og eldre	7	13	7	3	1	71	100	276
Utdanning								
Grunnskole/videregående skole	5	11	7	1	1	74	100	604
Etats-/militærutdanning	5	8	6	3	1	76	100	353
Univ./høgskole inntil 4 år ...	8	22	10	1	2	58	100	539
Univ./høgskole over 4 år	18	28	16	3	2	32	100	378
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:	19
Etatstype								
Departementene	7	23	10	4	-	56	100	118
Sentraladministrasjonen ellers	11	21	13	2	1	53	100	133
Den sivile ytre etat	7	17	7	1	1	67	100	487
Undervisning og forskning	16	26	16	2	4	36	100	260
Off. næringsdrift og anlegg ..	6	9	7	3	2	73	100	497
Forsvaret	7	16	11	2	1	63	100	210
Helsevesenet	9	19	7	1	2	63	100	188
Lønnstrinn								
Lønnstrinn 1-22	4	6	5	2	2	81	100	460
Lønnstrinn 23-34	7	14	7	1	1	70	100	783
Lønnstrinn 35 og over	14	28	16	3	2	38	100	650
Stillingsgruppe								
Kontorstillinger	4	12	6	1	0	76	100	228
Saksbehandler/leder	8	25	13	2	2	51	100	461
Tekn. st. over fagarbeidernivå	8	28	9	3	1	52	100	141
Militære stillinger	8	17	11	2	1	61	100	127
Oppsyn, tilsyn, kontroll	7	20	4	-	2	67	100	134
Kommunikasjon og samferdsel ..	6	6	5	3	2	79	100	264
Vitenskap/forskn./undervisning	26	25	23	3	5	18	100	169
Helse og omsorg	19	15	1	2	2	62	100	124
Manuelt arbeid	4	4	3	-	1	87	100	193
Uoppgitt	2	12	15	4	2	64	100	52

Tabell III-2: Den viktigste årsaken til ønsket om å utføre noe arbeid hjemme, blant dem som ønsker hjemmearbeid. Prosent

	Omsorg for barn 0-2 år	Omsorg for større barn	Omsorg for andre fam.medl.	Disponere tiden friere	Andre grunner	I alt	Antall personer
Alle	7	13	1	61	18	100	620
Kjønn							
Menn	5	12	1	63	19	100	362
Kvinner	9	15	0	58	17	100	258
Alder							
Inntil 24 år	:	:	:	:	:	:	13
25 - 34 år	20	12	-	57	12	100	157
35 - 44 år	4	23	1	56	16	100	207
45 - 54 år	-	8	1	68	23	100	166
55 år og eldre	-	1	1	72	25	100	77
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	5	16	2	60	17	100	133
Etats-/militærutdanning	5	15	-	69	11	100	74
Univ./høgskole inntil 4 år ...	9	12	0	59	19	100	200
Univ./høgskole over 4 år	6	12	1	61	21	100	206
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	7
Etatstype							
Departementene	7	19	2	59	12	100	39
Sentraladministrasjonen ellers	4	13	2	60	21	100	53
Den sivile ytre etat	9	16	-	60	15	100	135
Undervisning og forskning	3	6	1	62	28	100	146
Off. næringsdrift og anlegg ..	8	16	1	62	13	100	117
Forsvaret	10	14	-	65	11	100	71
Helsevesenet	7	23	-	49	21	100	59
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	18	18	-	56	8	100	71
Lønnstrinn 23-34	10	12	1	64	13	100	209
Lønnstrinn 35 og over	2	13	0	61	24	100	340
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	9	30	-	53	8	100	42
Saksbehandler/leder	6	14	1	63	17	100	197
Tekn. st. over fagarbeidernivå	1	14	2	63	21	100	58
Militære stillinger	16	7	-	64	13	100	45
Oppsyn, tilsyn, kontroll	10	13	-	61	16	100	40
Kommunikasjon og samferdsel ..	12	21	-	61	6	100	48
Vitenskap/forskn./undervisning	5	4	1	63	28	100	116
Helse og omsorg	4	21	-	38	37	100	34

Manuelt arbeid	:	:	:	:	:	:	24
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	16

Tabell III-3: Deltakelse i møter i arbeidstiden. Prosent

	Daglig	2-4 ganger i uken	Ukentlig eller sjeldne- re	Aldri	I alt	Antall personer
Alle	8	28	55	8	100	2003
Kjønn						
Menn	11	32	50	7	100	1068
Kvinner	4	24	62	10	100	935
Alder						
Inntil 24 år	11	16	54	19	100	72
25 - 34 år	7	32	55	6	100	486
35 - 44 år	9	27	56	8	100	597
45 - 54 år	9	31	53	7	100	546
55 år og eldre	6	23	58	13	100	302
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	2	13	73	11	100	651
Etats-/militærutdanning	7	16	60	17	100	370
Univ./høgskole inntil 4 år ...	9	37	50	4	100	568
Univ./høgskole over 4 år	17	55	27	1	100	393
Uoppgitt	:	:	:	:	:	21
Statstype						
Departementene	16	47	35	2	100	120
Sentraladministrasjonen ellers	10	40	46	4	100	137
Den sivile ytre etat	7	31	57	4	100	507
Undervisning og forskning ...	8	40	47	5	100	280
Off. næringsdrift og anlegg ..	5	13	65	18	100	535
Forsvaret	11	37	48	5	100	214
Helsevesenet	14	23	56	7	100	210
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	3	6	69	21	100	494
Lønnstrinn 23-34	5	22	66	6	100	832
Lønnstrinn 35 og over	15	54	30	1	100	677
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	1	10	82	6	100	233
Saksbehandler/leder	11	45	43	2	100	477
Tekn. st. over fagarbeidernivå	13	37	49	1	100	150
Militære stillinger	16	52	32	1	100	126
Oppsyn, tilsyn, kontroll	15	31	53	1	100	144
Kommunikasjon og samferdsel ..	3	5	65	26	100	288
Vitenskap/forskn./undervisning	8	53	37	2	100	183
Helse og omsorg	15	29	53	3	100	142
Manuelt arbeid	1	4	73	22	100	206
Uoppgitt	4	27	65	4	100	54
Ønske om hjemmearbeid						
Deler av dagen	8	45	43	4	100	156
1 dag i uken	13	46	40	1	100	316
2 dager i uken	9	43	46	3	100	170
3 dager i uken	17	35	42	6	100	35
Oftere	13	32	48	8	100	32
Ønsker ikke hjemmearbeid	6	21	62	11	100	1155
Uoppgitt	5	17	65	14	100	139

IV Helse, miljø og sikkerhet

Sliten og bekymret?

Mange er slitne etter endt arbeidsdag: 33 prosent er ofte slitne, 59 prosent er det av og til, mens bare 8 prosent er det aldri (tabell IV-1). Noen flere kvinner enn menn er ofte slitne. Ansatte i helsevesenet har den mest slitsomme arbeidsdagen; 44 prosent av dem er ofte slitne etter endt arbeidsdag. For øvrig er det bare små marginer som skiller de ulike etatene.

Sammenliknet med 1977 har det kun skjedd små endringer; det er en liten forskyvning i retning av at flere ofte er slitne etter endt arbeidsdag.

Tabell IV-2 viser at 45 prosent av og til er bekymret over arbeidet i fritiden sin, mens 14 prosent er det ofte og 42 prosent er det aldri. De med høy utdanning er oftere bekymret enn de som har lavere utdanning, og de som har arbeidet sitt i undervisnings- og forskningsinstitusjoner er i noe større grad bekymret over arbeidet sitt i fritiden enn ansatte i andre etater.

Det har ikke skjedd særlige endringer i dette bildet siden 1977. For de fleste etater er det imidlertid en svak økning i andelen som ofte er bekymret, mens for departementenes del gjelder dette derimot færre i 1998 enn i 1977.

Sykefravær

I løpet av de siste 12 månedene har 19 prosent hatt sykefravær som de mener har sammenheng med arbeidssituasjonen, 77 prosent har ikke hatt det, mens 4 prosent er usikre på om sykefraværet skyldes arbeidet (tabell IV-3). Det er en svak tendens til at de med lavest utdanning oftere har sykefravær som har sammenheng med jobben, enn de med høyest utdanning. Det er også en viss tendens til at ansatte innen kommunikasjon og samferdsel og de som har manuelt arbeid, oftere oppgir at de har hatt sykefravær på grunn av jobben enn andre stillingsgrupper.

Blant dem som har hatt sykefravær siste 12 måneder på grunn av arbeidssituasjonen, nevner flest (49 prosent) fysisk arbeidsmiljø som et forhold som har sammenheng med sykefraværet (tabell IV-4). Det er flere kvinner enn menn som nevner dette (hhv. 53 og 45 prosent), og det er flest blant dem med etats- eller militærutdanning (68 prosent), blant dem som arbeider innen offentlig næringsdrift og anlegg (68 prosent), og innen stillingsgruppen kommunikasjon og samferdsel hvor hele 80 prosent nevner fysisk arbeidsmiljø som en årsak til sykefraværet.

Mange nevner også at sykefraværet skyldes at de har for mye å gjøre (45 prosent). Også dette er en årsak som nevnes av flere kvinner enn menn (hhv. 52 og 38 prosent). Andelen som nevner dette øker med stigende utdanning. Det er i undervisnings- og forskningsinstitusjonene at flest mener de har blitt syke av å ha for mye å gjøre (60 prosent). Denne andelen er lavest i sentraladministrasjonen der bare 23 prosent har nevnt denne grunnen. Blant dem med helse- og omsorgsyrker nevner 64 prosent at de har for mye å gjøre, mens det samme gjelder bare 16 prosent av de med manuelt arbeid.

34 prosent nevner at forholdet mellom medarbeider og ledelsen er årsak til at de har vært syke, mens bare et fåtall nevner at sykefraværet skyldes forhold til kolleger, forholdet mellom jobb og privatliv, at de har for lite å gjøre, eller at de har for små eller for store utfordringer. Derimot mener 32 prosent at fraværet skyldes andre forhold enn de nevnte.

Internkontroll

63 prosent arbeider i en virksomhete som driver et systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet - ofte kalt internkontroll (tabell IV-5). 22 prosent oppgir at virksomheten ikke driver et slikt arbeid, mens 15 prosent ikke vet. Det er flere menn enn kvinner som oppgir at det drives internkontroll (hhv. 67 og 58

prosent), mens kvinner i større grad enn menn sier at de ikke vet (hhv. 20 og 11 prosent). Den største andelen som ikke vet, finner vi i departementene (31 prosent), mens det i sentraladministrasjonen ellers er flest som sier at virksomheten har internkontroll (72 prosent). Det er imidlertid ingen store forskjeller mellom etatstypene.

Blant dem som jobber i en virksomhet med systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet, mener 67 prosent at dette arbeidet fungerer godt eller nokså godt, 23 prosent synes det fungerer dårlig, mens 10 prosent ikke vet (tabell IV-6). Det er kun små forskjeller mellom etatene, men det er en svak tendens til at ansatte i Forsvaret er noe mer fornøyd med internkontrollen enn ansatte i andre etater: 73 prosent av dem synes internkontrollen fungerer godt eller nokså godt. Minst fornøyd kan det se ut som ansatte i helsevesenet og i undervisnings- og forskningsinstitusjonene er, hhv. 59 og 60 prosent har svart godt eller nokså godt.

Tabell IV-1: Føler seg sliten etter endt arbeidsdag. Prosent

	Ofte	Av og til	Nesten aldri	I alt	Antall personer
Alle	33	59	8	100	2034
Kjønn					
Menn	29	63	9	100	1083
Kvinner	39	55	6	100	951
Alder					
Inntil 24 år	35	56	9	100	73
25 - 34 år	34	59	7	100	494
35 - 44 år	35	56	9	100	608
45 - 54 år	32	61	7	100	552
55 år og eldre	29	63	8	100	307
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	33	59	7	100	659
Etats-/militærutdanning	36	56	7	100	376
Univ./høgskole inntil 4 år ...	31	61	9	100	576
Univ./høgskole over 4 år	33	59	8	100	402
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	36	62	2	100	123
Sentraladministrasjonen ellers	29	60	11	100	139
Den sivile ytre etat	30	61	9	100	513
Undervisning og forskning	33	59	8	100	284
Off. næringsdrift og anlegg ..	38	55	7	100	541
Forsvaret	28	67	5	100	219
Helsevesenet	44	49	7	100	215
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	37	56	7	100	505
Lønnstrinn 23-34	33	59	8	100	843
Lønnstrinn 35 og over	30	62	8	100	686
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	36	57	7	100	236
Saksbehandler/leder	34	59	8	100	482
Tekn. st. over fagarbeidernivå	31	59	11	100	151
Militære stillinger	25	70	5	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	26	65	10	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	44	48	8	100	293
Vitenskap/forskn./undervisning	32	60	8	100	185
Helse og omsorg	43	48	9	100	145
Manuelt arbeid	25	68	6	100	213
Uoppgitt	31	61	8	100	54
1977-UNDERSØKELSEN					
Alle	27	64	9	100	4442
Etatstype					
Departementene	33	64	3	100	156
Sentraladministrasjonen ellers	22	70	8	100	188
Den sivile ytre etat	25	66	9	100	1066
Undervisning og forskning	33	57	10	100	452
Off. næringsdrift og anlegg ..	25	66	9	100	2220

Tabell IV-2: Bekymret over arbeidet i fritiden. Prosent

	Ofte	Av og til	Nesten aldri	I alt	Antall personer
Alle	14	45	42	100	2017
Kjønn					
Menn	14	44	43	100	1075
Kvinner	14	46	40	100	942
Alder					
Inntil 24 år	9	29	63	100	73
25 - 34 år	13	44	43	100	494
35 - 44 år	14	46	40	100	607
45 - 54 år	13	46	40	100	547
55 år og eldre	16	45	40	100	296
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	11	42	47	100	650
Etats-/militærutdanning	13	41	46	100	374
Univ./høgskole inntil 4 år ...	13	47	40	100	574
Univ./høgskole over 4 år	20	50	30	100	399
Uoppgitt	:	:	:	:	20
Etatstype					
Departementene	9	49	41	100	123
Sentraladministrasjonen ellers	11	49	40	100	138
Den sivile ytre etat	13	46	41	100	511
Undervisning og forskning	20	45	35	100	280
Off. næringsdrift og anlegg ..	12	43	45	100	536
Forsvaret	13	44	43	100	217
Helsevesenet	18	42	40	100	212
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	8	38	53	100	500
Lønnstrinn 23-34	13	44	43	100	837
Lønnstrinn 35 og over	18	50	31	100	680
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	8	42	50	100	233
Saksbehandler/leder	16	52	33	100	479
Tekn. st. over fagarbeidernivå	13	50	37	100	151
Militære stillinger	16	43	41	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	12	47	41	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	14	35	52	100	290
Vitenskap/forskn./undervisning	23	47	30	100	182
Helse og omsorg	22	38	39	100	143
Manuelt arbeid	7	41	52	100	210
Uoppgitt	8	54	38	100	54
1977-UNDERSØKELSEN					
Alle	11	41	47	100	4442
Etatstype					
Departementene	14	49	36	100	156
Sentraladministrasjonen ellers	5	41	54	100	188
Den sivile ytre etat	12	46	41	100	1066
Undervisning og forskning	19	45	35	100	452
Off. næringsdrift og anlegg ..	7	38	55	100	2220

Tabell IV-3: Sykefravær siste 12 måneder som har sammenheng med arbeidssituasjonen. Prosent

	Har hatt en gang	sykefravær flere ganger	Ikke syke- fravær	Usikker	I alt	Antall personer
Alle	12	7	77	4	100	2024
Kjønn						
Menn	11	6	78	4	100	1078
Kvinner	13	8	74	5	100	946
Alder						
Inntil 24 år	11	1	88	-	100	73
25 - 34 år	12	8	76	4	100	495
35 - 44 år	12	10	73	5	100	608
45 - 54 år	12	6	77	4	100	546
55 år og eldre	10	4	82	4	100	302
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	12	9	75	4	100	651
Etats-/militærutdanning	14	13	70	4	100	375
Univ./høgskole inntil 4 år	10	4	80	6	100	575
Univ./høgskole over 4 år	10	4	83	3	100	402
Uoppgitt	:	:	:	:	:	21
Statstype						
Departementene	8	2	83	7	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	10	10	78	3	100	137
Den sivile ytre etat	11	5	80	4	100	510
Undervisning og forskning	10	5	80	5	100	283
Off. næringsdrift og anlegg ..	13	12	70	5	100	538
Forsvaret	13	4	80	3	100	217
Helsevesenet	12	9	75	4	100	215
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	14	14	68	4	100	505
Lønnstrinn 23-34	12	6	78	4	100	835
Lønnstrinn 35 og over	9	4	82	5	100	684
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	7	9	79	5	100	232
Saksbehandler/leder	10	4	82	4	100	480
Tekn. st. over fagarbeidernivå	10	7	78	6	100	151
Militære stillinger	9	1	87	2	100	128
Oppsyn, tilsyn, kontroll	12	6	78	4	100	147
Kommunikasjon og samferdsel ..	16	16	65	4	100	292
Vitenskap/forskn./undervisning	8	3	84	5	100	185
Helse og omsorg	16	5	76	3	100	145
Manuelt arbeid	18	10	67	4	100	211
Uoppgitt	14	9	74	2	100	53

Tabell IV-4: Andeler som nevner at ulike forhold har sammenheng med sykefraværet, blant dem med sykefravær siste 12 måneder som hadde sammenheng med arbeidssituasjonen. Prosent

	Forhold med- arbeider ledelse	Forhold til kolleger	Forhold jobb privat- liv	For lite å gjøre	For mye å gjøre	For små utford- ringer
Alle	34	8	9	2	45	7
Kjønn						
Menn	37	8	10	1	38	6
Kvinner	31	8	8	2	52	9
Alder						
Inntil 24 år	:	:	:	:	:	:
25 - 34 år	35	9	11	4	41	11
35 - 44 år	33	8	10	1	44	6
45 - 54 år	38	5	7	2	53	9
55 år og eldre	28	11	8	-	43	1
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	37	4	8	3	36	11
Etats-/militærutdanning	27	8	6	-	45	3
Univ./høgskole inntil 4 år ...	35	10	12	3	51	7
Univ./høgskole over 4 år	38	13	15	2	58	5
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:
Etatstype						
Departementene	:	:	:	:	:	:
Sentraladministrasjonen ellers	38	-	4	8	23	12
Den sivile ytre etat	40	13	12	1	49	7
Undervisning og forskning	36	17	7	-	60	5
Off. næringsdrift og anlegg ..	34	5	9	2	38	8
Forsvaret	19	3	8	-	56	3
Helsevesenet	22	9	13	-	56	13
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	30	7	10	1	34	8
Lønnstrinn 23-34	34	8	7	2	48	9
Lønnstrinn 35 og over	40	9	12	3	58	3
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	35	10	9	3	53	14
Saksbehandler/leder	35	11	9	5	57	11
Tekn. st. over fagarbeidernivå	:	:	:	:	:	:
Militære stillinger	:	:	:	:	:	:
Oppsyn, tilsyn, kontroll	50	12	8	-	35	8
Kommunikasjon og samferdsel ..	27	4	11	-	45	6
Vitenskap/forskn./undervisning	:	:	:	:	:	:
Helse og omsorg	13	13	25	-	64	3
Manuelt arbeid	32	4	2	2	16	7
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:

Forts. neste side

Tabell IV-4 (forts.): Andeler som nevner at ulike forhold har sammenheng med sykefraværet, blant dem med sykefravær siste 12 måneder som hadde sammenheng med arbeidssituasjonen. Prosent

	For store utford- ringer	Fysisk arbeids- miljø	Andre forhold	Antall personer
Alle	4	49	32	375
Kjønn				
Menn	6	45	36	183
Kvinner	2	53	28	192
Alder				
Inntil 24 år	:	:	:	9
25 - 34 år	2	59	30	101
35 - 44 år	3	58	35	130
45 - 54 år	8	32	25	91
55 år og eldre	-	39	39	44
Utdanning				
Grunnskole/videregående skole	3	52	35	133
Etats-/militærutdanning	2	68	37	96
Univ./høgskole inntil 4 år ...	10	35	31	88
Univ./høgskole over 4 år	3	27	17	54
Uoppgitt	:	:	:	4
Etatstype				
Departementene	:	:	:	13
Sentraladministrasjonen ellers	4	42	34	26
Den sivile ytre etat	4	34	30	82
Undervisning og forskning	7	40	31	42
Off. næringsdrift og anlegg ..	2	68	31	131
Forsvaret	6	33	42	36
Helsevesenet	9	53	29	45
Lønnstrinn				
Lønnstrinn 1-22	2	69	37	135
Lønnstrinn 23-34	4	46	35	153
Lønnstrinn 35 og over	9	23	20	87
Stillingsgruppe				
Kontorstillinger	3	43	29	35
Saksbehandler/leder	6	26	23	66
Tekn. st. over fagarbeidernivå	:	:	:	22
Militære stillinger	:	:	:	13
Oppsyn, tilsyn, kontroll	4	31	42	26
Kommunikasjon og samferdsel ..	1	80	31	89
Vitenskap/forskn./undervisning	:	:	:	20
Helse og omsorg	10	49	23	31
Manuelt arbeid	4	56	44	60
Uoppgitt	:	:	:	13

Tabell IV-5: Har virksomheten et systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet (internkontroll). Prosent

	Ja	Nei	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	63	22	15	100	2015
Kjønn					
Menn	67	22	11	100	1073
Kvinner	58	22	20	100	942
Alder					
Inntil 24 år	56	23	21	100	72
25 - 34 år	58	20	22	100	492
35 - 44 år	65	21	14	100	605
45 - 54 år	66	22	13	100	544
55 år og eldre	63	28	8	100	302
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	71	19	10	100	650
Etats-/militærutdanning	57	25	18	100	370
Univ./høgskole inntil 4 år ...	60	23	16	100	574
Univ./høgskole over 4 år	59	23	18	100	400
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	49	20	31	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	72	14	15	100	136
Den sivile ytre etat	65	26	9	100	506
Undervisning og forskning ...	56	26	19	100	283
Off. næringsdrift og anlegg ..	62	20	18	100	534
Forsvaret	68	19	13	100	217
Helsevesenet	56	24	19	100	215
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	55	23	23	100	496
Lønnstrinn 23-34	68	21	11	100	836
Lønnstrinn 35 og over	63	23	14	100	683
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	67	20	14	100	235
Saksbehandler/leder	62	23	15	100	481
Tekn. st. over fagarbeidernivå	73	17	9	100	150
Militære stillinger	70	18	12	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	75	19	6	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	50	27	23	100	287
Vitenskap/forskn./undervisning	52	27	20	100	184
Helse og omsorg	52	28	20	100	144
Manuelt arbeid	71	18	11	100	207
Uoppgitt	58	28	13	100	53

Tabell IV-6: Vurdering av arbeidet med helse, miljø og sikkerhet, blant dem som arbeider i virksomhet med slikt arbeid. Prosent

	Det fungerer				I alt	Antall personer
	godt	nokså godt	dårlig	Vet ikke		
Alle	19	48	23	10	100	1240
Kjønn						
Menn	18	49	23	9	100	705
Kvinner	20	45	23	12	100	535
Alder						
Inntil 24 år	8	57	24	11	100	39
25 - 34 år	12	49	27	12	100	276
35 - 44 år	16	47	26	11	100	382
45 - 54 år	26	45	20	9	100	354
55 år og eldre	25	51	14	9	100	189
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	24	46	21	9	100	453
Etats-/militærutdanning	16	46	27	12	100	211
Univ./høgskole inntil 4 år ...	17	52	22	10	100	339
Univ./høgskole over 4 år	17	46	23	13	100	226
Uoppgitt	:	:	:	:	:	11
Etatstype						
Departementene	26	41	23	9	100	63
Sentraladministrasjonen ellers	18	51	15	17	100	96
Den sivile ytre etat	23	46	21	10	100	326
Undervisning og forskning	17	43	26	14	100	156
Off. næringsdrift og anlegg ..	17	48	26	10	100	332
Forsvaret	17	56	23	5	100	146
Helsevesenet	17	42	26	16	100	121
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	15	47	27	10	100	264
Lønnstrinn 23-34	21	48	22	9	100	561
Lønnstrinn 35 og over	20	47	21	13	100	415
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	23	46	17	14	100	152
Saksbehandler/leder	23	49	16	12	100	289
Tekn. st. over fagarbeidernivå	20	54	20	5	100	110
Militære stillinger	16	54	26	4	100	90
Oppsyn, tilsyn, kontroll	15	47	28	10	100	109
Kommunikasjon og samferdsel ..	14	40	35	11	100	143
Vitenskap/forskn./undervisning	18	38	27	17	100	96
Helse og omsorg	15	39	32	14	100	76
Manuelt arbeid	19	54	20	8	100	145
Uoppgitt	26	44	27	4	100	30

V Forhold til ledelsen

Anerkjennelse

14 prosent av de statsansatte oppgir at de ofte får anerkjennelse fra overordnede når de gjør en god innsats i arbeidet, 41 prosent får av og til anerkjennelse, 31 prosent får sjelden, mens 13 prosent aldri får anerkjennelse (tabell V-1).

Det er de yngste medarbeiderne som oftest får anerkjennelse fra ledelsen: 31 prosent av dem som er under 25 år oppgir at de ofte får anerkjennelse. De tilsvarende andelene blant dem som er i alderen 25-54 år ligger mellom 12 og 16 prosent, mens dette gjelder bare 9 prosent blant dem over 54 år. Blant disse eldste er det 55 prosent som sier de sjelden eller aldri får anerkjennelse fra ledelsen for godt utført arbeid, mens det tilsvarende for de yngste er 33 prosent.

De som har militære stillinger skiller seg ut ved at bare relativt få (22 prosent) oppgir at de sjelden eller aldri får anerkjennelse. Stillingskategorier med relativt mange som sjelden eller aldri får anerkjennelse for innsatsen sin, er stillinger innen kommunikasjon og samferdsel (59 prosent), vitenskap/ forskning/ undervisning (55 prosent) og manuelt arbeid (55 prosent).

Det er noen flere som får anerkjennelse fra kolleger når de gjør en god innsats i arbeidet, enn som får anerkjennelse fra overordnede (tabell V-2): 17 prosent får det ofte, 52 prosent av og til, 24 prosent sjelden, mens 7 prosent aldri får anerkjennelse fra kolleger. Anerkjennelsen fra kolleger fordeles imidlertid etter samme mønstre som anerkjennelsen fra overordnede: De yngste får oftere ros enn de eldste, militære er flinkere til å rose hverandre enn andre stillingsgrupper, minst ros fra kolleger får de med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel og manuelt arbeid. Stillingsgruppen vitenskap/ forskning/undervisning ligger imidlertid på gjennomsnittet i å rose hverandre, mens det var dårligere med anerkjennelse fra overordnede.

Siden 1977 har både overordnede og kolleger blitt langt flinkere til å gi anerkjennelse for god innsats². I 1977 fikk 7 prosent ofte anerkjennelse fra overordnede, 33 prosent fikk det av og til, 31 prosent sjelden og 26 prosent fikk det aldri. Andelen som ofte eller av og til får anerkjennelse fra overordnede, har dermed økt med 15 prosentpoeng fra 1977 til 1998.

Det var 8 prosent som ofte fikk anerkjennelse fra kolleger i 1977, 44 prosent fikk det av og til, 29 prosent fikk det sjelden og 17 prosent fikk det aldri. Andelen som ofte eller av og til får anerkjennelse fra kolleger, har økt med 17 prosentpoeng i perioden.

Medarbeidersamtale

39 prosent av de statsansatte har ikke hatt noen medarbeidersamtale i løpet av de siste tre årene, 26 prosent har hatt én samtale, 16 prosent har hatt to samtaler, mens 19 prosent har hatt tre eller flere samtaler (tabell V-3).

Medarbeidersamtalene er ujevnt fordelt på de ulike stillingskategoriene. Igjen kommer de med militære stillinger best ut: Det er bare 7 prosent av dem som ikke har hatt medarbeidersamtale de siste tre årene, mens hele 60 prosent har hatt 3 eller flere samtaler. Dårligst stilt er det igjen med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel, vitenskap/forskning/undervisning og manuelt arbeid med hhv 60, 56 og 56 prosent som ikke har hatt noen medarbeidersamtale i løpet av tre år.

---

² Tallene fra 1977 for anerkjennelse fra overordnet og fra kolleger er hentet fra boka "Staten som arbeidsplass", Forbruker- og administrasjonsdepartementet/Statens personaldirektorat, Oslo 1981. Tallene ble ikke publisert i Statistisk sentralbyrås rapport (Rapporter 79/9).

Bare 7 prosent av dem som har hatt medarbeidersamtale siste tre år, mener at den i svært stor eller stor grad har bidratt til forbedringer i arbeidssituasjonen, 37 prosent mener samtalen i noen grad ga forbedringer, mens 56 prosent mener det i liten grad har skjedd forbedringer (tabell V-4).

Personer i militære stillinger er noe mer positive i sin vurdering av medarbeidersamtalene enn det gjennomsnittet er: Noen færre enn gjennomsnittet (44 prosent) mener samtalen i liten grad ga forbedringer, mens noen flere (11 prosent) mener den i svært stor eller stor grad bidro til forbedringer. Imidlertid er det like mange som mener samtalen ga forbedringer innen stillingskategoriene kommunikasjon og samferdsel og manuelt arbeid; hhv 11 og 10 prosent mener samtalen bidro i svært stor eller stor grad. Vurderingene blant dem med tekniske stillinger er derimot mer negative; 60 prosent mener samtalen i liten grad bidro til forbedringer i arbeidssituasjonen, mens bare 1 prosent mente den i stor eller svært stor grad bidro. Nesten like negative er de med stillinger innen vitenskap mv og innen oppsyn mv.

Stimulerende eller hemmende ledelse?

De fleste (45 prosent) mener at ledelsen i liten grad bidrar til å stimulere dem til å gjøre en god jobb. Nesten like mange (40 prosent) mener dette er tilfelle i noen grad, mens 13 prosent mener det skjer i stor grad og 2 prosent mener ledelsen stimulerer i svært stor grad (tabell V-5). De yngste er noe mer positive i sin vurdering av ledelsen enn de eldste: Mens 27 prosent av de yngste mener ledelsen stimulerer i stor eller svært stor grad, gjelder dette bare 12 prosent av de eldste. Dette er naturlig å se i sammenheng med at de yngste oftere enn de eldste får anerkjennelse fra overordnede (jf tabell V-1).

Igjen er personer med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel og manuelt arbeid mer negative til ledelsen enn gjennomsnittet, hhv 59 og 57 prosent mener ledelsen i liten grad virker stimulerende. De med militære stillinger derimot, er igjen mer positive i sin vurdering: Det er omtrent like store andeler som mener at ledelsen stimulerer i liten grad, og som mener at den gjør det i stor eller svært stor grad (hhv 28 og 27 prosent).

Mange mener altså at ledelsen ikke stimulerer dem i jobben. Noen mener dessuten at ledelsen hemmer dem i å gjøre en god jobb: De fleste (58 prosent) mener riktignok at dette bare er tilfelle i liten grad³. Imidlertid er det så mange som en tredel som mener ledelsen i noen grad bidrar til å hemme dem i å gjøre en god jobb. 7 prosent mener dette er tilfellet i stor grad, og 3 prosent svarer i svært stor grad (tabell V-6).

Kvinner er noe mer positivt innstilt enn menn i denne vurderingen, hhv 64 og 53 prosent synes at ledelsen bare i liten grad hemmer dem. De aller yngste ansatte er igjen mer positive enn eldre aldersgrupper, med 77 prosent som i liten grad hemmes.

Blant dem med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel og manuelt arbeid er vurderingene nok engang i ledelsens disfavør, men riktignok er ikke utslagene så klare: I begge grupper svarer 52 prosent at de hemmes i liten grad, mens hhv 17 og 15 prosent synes de hemmes i stor eller svært stor grad av ledelsen. Stillingskategorier som skiller seg ut med positive vurderinger av dette spørsmålet, er helse- og omsorg og kontorstillinger, hhv 68 og 66 prosent svarer at ledelsen bidrar i liten grad til at de hemmes i å gjøre en god jobb, mens bare hhv 2 og 6 prosent synes dette er tilfelle i stor eller svært stor grad. Vurderingene fra dem med militære stillinger er på dette spørsmålet på nivå med gjennomsnittet.

---

³ Det var ikke mulig å svare "i ingen grad" fordi dette ikke var noe svaralternativ.

Tabell V-1: Anerkjennelse fra overordnede for god innsats. Prosent

	Får anerkjennelse				I alt	Antall personer
	ofte	av og til	sjelden	aldri		
Alle	14	41	31	13	100	2020
Kjønn						
Menn	13	41	32	15	100	1076
Kvinner	16	42	31	12	100	944
Alder						
Inntil 24 år	31	36	26	7	100	73
25 - 34 år	16	48	29	7	100	492
35 - 44 år	15	39	31	15	100	607
45 - 54 år	12	41	34	13	100	546
55 år og eldre	9	37	32	23	100	302
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	14	37	32	18	100	654
Etats-/militærutdanning	10	42	33	14	100	372
Univ./høgskole inntil 4 år ...	16	45	31	8	100	575
Univ./høgskole over 4 år	16	43	28	13	100	398
Uoppgitt	:	:	:	:	:	21
Etatstype						
Departementene	21	45	27	7	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	15	49	24	12	100	137
Den sivile ytre etat	17	41	32	10	100	510
Undervisning og forskning	13	38	32	17	100	281
Off. næringsdrift og anlegg ..	9	39	33	19	100	535
Forsvaret	17	47	27	8	100	220
Helsevesenet	18	40	34	8	100	213
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	11	37	34	18	100	500
Lønnstrinn 23-34	16	42	30	12	100	842
Lønnstrinn 35 og over	14	44	30	12	100	678
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	21	35	34	10	100	234
Saksbehandler/leder	17	48	27	8	100	481
Tekn. st. over fagarbeidernivå	11	47	33	9	100	149
Militære stillinger	22	57	20	2	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	15	43	34	9	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	8	33	37	22	100	287
Vitenskap/forskn./undervisning	12	33	33	22	100	182
Helse og omsorg	13	44	36	7	100	145
Manuelt arbeid	8	37	30	25	100	212
Uoppgitt	16	43	28	13	100	54

Tabell V-2: Anerkjennelse fra kolleger for god innsats. Prosent

	Får anerkjennelse				I alt	Antall personer
	ofte	av og til	sjelden	aldri		
Alle	17	52	24	7	100	2024
Kjønn						
Menn	17	53	23	7	100	1080
Kvinner	16	51	25	8	100	944
Alder						
Inntil 24 år	36	49	9	6	100	73
25 - 34 år	18	56	21	5	100	494
35 - 44 år	16	53	25	6	100	604
45 - 54 år	16	49	28	7	100	551
55 år og eldre	14	50	21	15	100	302
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	15	50	26	9	100	656
Etats-/militærutdanning	15	48	27	9	100	373
Univ./høgskole inntil 4 år ...	20	54	21	5	100	574
Univ./høgskole over 4 år	18	55	22	5	100	400
Uoppgitt	:	:	:	:	:	21
Etatstype						
Departementene	18	51	27	5	100	123
Sentraladministrasjonen ellers	14	65	15	5	100	139
Den sivile ytre etat	19	49	27	5	100	509
Undervisning og forskning	18	51	24	7	100	283
Off. næringsdrift og anlegg ..	13	49	25	12	100	535
Forsvaret	19	56	20	5	100	220
Helsevesenet	23	57	15	5	100	215
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	15	45	26	13	100	501
Lønnstrinn 23-34	17	53	24	5	100	842
Lønnstrinn 35 og over	18	55	21	6	100	681
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	16	46	30	9	100	235
Saksbehandler/leder	16	57	23	5	100	481
Tekn. st. over fagarbeidernivå	14	60	22	4	100	148
Militære stillinger	22	64	13	2	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	26	48	22	3	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	14	46	29	11	100	288
Vitenskap/forskn./undervisning	21	52	19	8	100	185
Helse og omsorg	22	56	18	4	100	146
Manuelt arbeid	12	46	26	15	100	211
Uoppgitt	17	49	26	8	100	54

Tabell V-3: Antall medarbeidersamtaler siste 3 år. Prosent

	Ingen	1 samtale	2 samtaler	3 samtaler	Flere enn 3	I alt	Antall personer
Alle	39	26	16	10	9	100	2025
Kjønn							
Menn	40	24	14	11	11	100	1077
Kvinner	39	29	17	8	6	100	948
Alder							
Inntil 24 år	39	24	16	5	16	100	73
25 - 34 år	37	26	16	11	11	100	496
35 - 44 år	44	27	14	9	7	100	606
45 - 54 år	38	26	17	12	7	100	550
55 år og eldre	39	25	15	10	12	100	300
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	45	23	16	8	9	100	651
Etats-/militærutdanning	46	28	9	7	10	100	375
Univ./høgskole inntil 4 år ...	31	30	20	12	7	100	576
Univ./høgskole over 4 år	34	25	17	14	9	100	402
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	21
Etatstype							
Departementene	21	20	26	26	8	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	26	28	21	18	6	100	139
Den sivile ytre etat	30	32	23	10	5	100	510
Undervisning og forskning	52	26	10	6	5	100	282
Off. næringsdrift og anlegg ..	50	26	10	4	9	100	538
Forsvaret	32	15	12	19	22	100	218
Helsevesenet	41	22	17	9	11	100	214
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	53	20	9	4	14	100	503
Lønnstrinn 23-34	36	29	18	10	7	100	839
Lønnstrinn 35 og over	33	27	18	15	7	100	683
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	37	28	22	9	5	100	235
Saksbehandler/leder	23	34	23	16	4	100	482
Tekn. st. over fagarbeidernivå	34	30	20	10	6	100	149
Militære stillinger	7	17	16	31	29	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	42	30	18	6	4	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	60	24	4	1	11	100	292
Vitenskap/forskn./undervisning	56	22	8	9	5	100	185
Helse og omsorg	38	23	19	10	9	100	145
Manuelt arbeid	56	16	10	2	16	100	209
Uoppgitt	35	33	16	12	5	100	53

Tabell V-4: Vurdering av om medarbeidersamtalene har bidratt til forbedringer i arbeids-situasjon, blant dem som har hatt medarbeidersamtale siste 3 år. Prosent

	I liten grad	I noen grad	I stor grad	I svært stor grad	I alt	Antall personer
Alle	56	37	6	1	100	1228
Kjønn						
Menn	56	37	6	1	100	649
Kvinner	56	37	7	0	100	579
Alder						
Inntil 24 år	50	33	15	3	100	43
25 - 34 år	49	42	8	1	100	319
35 - 44 år	61	35	4	0	100	341
45 - 54 år	59	33	6	2	100	342
55 år og eldre	55	39	6	1	100	183
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	56	33	9	2	100	365
Etats-/militærutdanning	60	32	7	1	100	201
Univ./høgskole inntil 4 år ...	56	38	6	0	100	387
Univ./høgskole over 4 år	54	42	3	1	100	265
Uoppgitt	:	:	:	:	:	10
Etatstype						
Departementene	57	38	4	1	100	97
Sentraladministrasjonen ellers	57	38	4	1	100	103
Den sivile ytre etat	58	35	7	1	100	354
Undervisning og forskning	66	29	4	1	100	134
Off. næringsdrift og anlegg ..	56	37	7	1	100	268
Forsvaret	45	44	10	2	100	147
Helsevesenet	50	43	6	1	100	125
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	56	33	9	2	100	237
Lønnstrinn 23-34	53	39	7	1	100	533
Lønnstrinn 35 og over	60	36	3	1	100	458
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	58	32	9	1	100	150
Saksbehandler/leder	57	38	5	-	100	370
Tekn. st. over fagarbeidernivå	60	38	1	-	100	96
Militære stillinger	44	45	9	2	100	119
Oppsyn, tilsyn, kontroll	62	33	4	1	100	85
Kommunikasjon og samferdsel ..	54	35	10	1	100	118
Vitenskap/forskn./undervisning	60	36	3	1	100	81
Helse og omsorg	56	38	5	1	100	85
Manuelt arbeid	51	38	7	3	100	91
Uoppgitt	71	16	10	3	100	33

Tabell V-5: Vurdering av om ledelsen bidrar til å stimulere til å gjøre en god jobb. Prosent

	Ledelsen stimulerer				I alt	Antall personer
	i liten grad	i noen grad	i stor grad	i svært stor grad		
Alle	45	40	13	2	100	2013
Kjønn						
Menn	45	40	12	2	100	1072
Kvinner	45	41	13	2	100	941
Alder						
Inntil 24 år	36	37	22	5	100	72
25 - 34 år	39	42	16	3	100	491
35 - 44 år	45	42	12	2	100	603
45 - 54 år	48	39	11	2	100	547
55 år og eldre	50	38	11	1	100	300
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	52	36	11	1	100	651
Etats-/militærutdanning	50	39	11	1	100	371
Univ./høgskole inntil 4 år ...	38	46	14	2	100	574
Univ./høgskole over 4 år	40	42	15	4	100	397
Uoppgitt	:	:	:	:	:	20
Etatstype						
Departementene	41	27	27	5	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	46	39	14	1	100	139
Den sivile ytre etat	40	44	15	2	100	506
Undervisning og forskning	50	38	10	3	100	280
Off. næringsdrift og anlegg ..	51	39	9	0	100	533
Forsvaret	37	44	15	4	100	220
Helsevesenet	41	41	15	3	100	211
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	51	37	10	2	100	498
Lønnstrinn 23-34	46	40	13	2	100	835
Lønnstrinn 35 og over	39	44	15	2	100	680
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	45	39	15	1	100	232
Saksbehandler/leder	38	43	17	2	100	480
Tekn. st. over fagarbeidernivå	45	42	13	1	100	149
Militære stillinger	28	45	22	5	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	41	47	11	1	100	144
Kommunikasjon og samferdsel ..	59	34	7	1	100	287
Vitenskap/forskn./undervisning	49	39	10	3	100	184
Helse og omsorg	36	40	19	5	100	143
Manuelt arbeid	57	36	6	1	100	211
Uoppgitt	32	53	13	2	100	53

Tabell V-6: Vurdering av om ledelsen virker hemmende for å gjøre en god jobb. Prosent

	Ledelsen virker hemmende				I alt	Antall personer
	i liten grad	i noen grad	i stor grad	i svært stor grad		
Alle	58	32	7	3	100	1989
Kjønn						
Menn	53	34	9	4	100	1068
Kvinner	64	29	5	2	100	921
Alder						
Inntil 24 år	77	19	4	-	100	72
25 - 34 år	52	36	9	3	100	493
35 - 44 år	56	33	7	4	100	597
45 - 54 år	59	33	5	2	100	537
55 år og eldre	62	25	9	4	100	290
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	58	31	8	3	100	634
Etats-/militærutdanning	56	30	10	4	100	374
Univ./høgskole inntil 4 år ...	57	35	6	2	100	568
Univ./høgskole over 4 år	60	31	6	3	100	394
Uoppgitt	:	:	:	:	:	19
Etatstype						
Departementene	59	37	4	-	100	122
Sentraladministrasjonen ellers	50	37	10	3	100	138
Den sivile ytre etat	60	32	6	2	100	501
Undervisning og forskning	62	28	7	3	100	277
Off. næringsdrift og anlegg ..	54	32	10	4	100	530
Forsvaret	59	34	5	3	100	216
Helsevesenet	64	28	5	3	100	205
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	57	30	8	4	100	491
Lønnstrinn 23-34	56	34	7	3	100	825
Lønnstrinn 35 og over	60	31	6	3	100	673
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	66	29	4	2	100	227
Saksbehandler/leder	62	30	6	2	100	474
Tekn. st. over fagarbeidernivå	55	34	8	3	100	147
Militære stillinger	60	33	5	2	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	47	41	10	3	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	52	31	12	5	100	287
Vitenskap/forskn./undervisning	59	31	6	4	100	181
Helse og omsorg	68	31	1	1	100	139
Manuelt arbeid	52	33	10	5	100	207
Uoppgitt	59	31	5	5	100	52

VI Vurdering og anseelse

Anseelse fra personer utenfor statstjeneste

Det er ingen som tror at det å være statsansatt gir høy anseelse, 9 prosent tror det gir en viss anseelse, flertallet (63 prosent) mener staten blir betraktet som en ganske alminnelig arbeidsplass, mens 23 prosent av de statsansatte tror de har en arbeidsplass som ikke er særlig ettertraktet (tabell VI-1). Departementsansatte mener i større grad enn andre at statsansatte har en viss anseelse (24 prosent). Personer med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel tror i større grad enn andre at staten ikke er en ettertraktelsesverdig arbeidsplass; 36 prosent av dem har svart dette. For øvrig er det ingen klare forskjeller mellom etater og stillingsgrupper i denne vurderingen.

I 1977 var vurderingene noe mer optimistiske: Flere mente at statsansatte hadde en høy eller en viss anseelse, hhv 19 prosent i 1977 mot 9 prosent i 1998. Og færre mente at staten ikke var ettertraktet som arbeidsplass, hhv 7 prosent i 1977 og 23 prosent i 1998. Den sterke endringen i negativ retning har vært i sentraladministrasjonen utenom departementene. Departementene skiller seg ut fra andre etater ved at det har vært en svak positiv endring: Det er noen flere departementsansatte i 1998 enn i 1977 som mener at det å være statsansatte gir en viss anseelse⁴.

Egen stilling blir vurdert som noe mer positivt for anseelsen enn det å være ansatt i staten (tabell VI-2): 36 prosent mener deres egen stilling gir en høy eller en viss anseelse fra personer utenfor statstjeneste, 36 prosent mener stillingen blir betraktet som en ganske alminnelig stilling, mens 12 prosent tror den ikke er særlig ettertraktet og 14 prosent tror ikke folk kjenner til stillingen.

Menn tror i større grad enn kvinner at egen stilling gir en viss anseelse (hhv 36 og 25 prosent), mens kvinner oftere enn menn tror egen stilling betraktes som en ganske alminnelig stilling (hhv. 42 og 31 prosent). Blant de aller yngste statsansatte er det mange (30 prosent) som tror stillingen deres er lite ettertraktet, mens dette gjelder bare 9 prosent av de aller eldste. Disse eldste sier i større grad enn de yngste at deres stilling er ganske alminnelig (hhv 41 og 22 prosent). Jo høyere utdanning man har, desto mer anseelse tror man at egen stilling gir.

Ansatte i undervisnings- og forskningsinstitusjoner tror i større grad enn andre at stillingen deres gir en høy eller en viss anseelse (55 prosent). Tilsvarende er man mest positive til egen stillings anseelse i stillingsgruppene vitenskap/forskning/undervisning: 71 prosent av dem mener stillingen deres gir en høy eller en viss anseelse. Det samme mener forholdsvis mange (64 prosent) av dem med stillinger innen oppsyn, tilsyn og kontroll. Minst tro på egen stillings anseelse har de med kontorstillinger, stillinger innen kommunikasjon og samferdsel og manuelt arbeid. De som har militære stillinger sier oftere enn andre at de ikke tror folk kjenner stillingen deres.

I 1998 er det noen flere enn i 1977 som mener at egen stilling gir anseelse (hhv 36 og 27 prosent), andelen som mener de har en ganske alminnelig stilling er tilsvarende redusert. Andelene som mener de har en stilling som ikke er ettertraktet eller som tror folk ikke kjenner til stillingen deres, er omtrent uforandret i perioden. Innen de stillingsgruppene som er sammenliknbare på de to tidspunktene, har andelen som mener de har anseelse, økt. Dette gjelder tekniske stillinger over fagarbeidernivå: I 1977 mente 23 prosent at stillingen ga en viss eller en høy anseelse, mens tilsvarende i 1998 var 39 prosent. For stillinger innen oppsyn, tilsyn og kontroll gjaldt dette hhv 41 prosent i 1977 og 64 prosent i 1998. Og i stillinger innen vitenskap mv. var det hhv 58 prosent i 1977 og 71 prosent i 1998 som mente stillingen ga anseelse.

---

⁴ I 1977 inngikk Riksrevisjonen i samme kategori som departementene. I 1998 er ikke Riksrevisjonen med i utvalget, jf del 1 avsnitt II.

Vurdering av arbeidssituasjonen

Forholdet til kollegene sine er en side ved arbeidssituasjonen som de aller flest (90 prosent) vurderer som svært god eller god (tabell VI-3). Slik var det også i 1977. Mulighetene til selvstendig arbeid vurderes også som bra av de fleste (81 prosent). Dette oppgis oftest av personer med stilling innen vitenskap/forskning/undervisning (92 prosent), og sjeldnest av de med stilling innen kommunikasjon og samferdsel (62 prosent).

71 prosent mener de har gode eller svært gode muligheter til å samarbeide med andre. Hele 93 prosent av dem med militære stillinger vurderer dette slik. Det er færre blant dem med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel, vitenskap mv. og manuelt arbeid som mener de har gode mulighet til samarbeid (hhv 62, 64 og 65 prosent).

66 prosent av de statsansatte mener de har gode eller svært gode muligheter til å utnytte kunnskaper og ferdigheter i arbeidet sitt. Det er flere som vurderer det slik blant dem med den høyeste utdanningen enn blant dem med lavere utdanning. Hele 90 prosent av dem med stillinger innen vitenskap mv. og 89 prosent av dem med militære stillinger, får brukt kunnskapene sine. Det samme gjelder bare hhv 39 og 44 prosent av de som jobber innen kommunikasjon og samferdsel og manuelt arbeid. Tilsvarende mønster finner vi når det gjelder vurdering av mulighetene til å utvikle seg gjennom jobben.

De sidene ved arbeidssituasjonen som færrest vurderte som bra, er lønnsbetingelsene sammenliknet med tilsvarende statsstillinger og muligheter for opprykk til høyere stillinger, hhv 17 og 13 prosent vurderte disse forholdene som gode eller svært gode.

Sammenliknet med 1977

I den grad vurderingen av ulike sider ved arbeidssituasjonen har endret seg fra 1977 til 1998, er det stort sett i negativ retning: Det er færre i 1998 enn i 1977 som er fornøyd med den informasjon de får om avgjørelser som kan angå arbeidssituasjonen: I 1977 vurderte 43 prosent og i 1998 33 prosent informasjonen som god eller svært god.

Muligheter for å få veiledning og råd for å utføre arbeidet på en tilfredsstillende måte ble også vurdert som bedre i 1977 enn i 1998. Det var hhv. 51 og 38 prosent som mente mulighetene var gode eller svært gode.

I 1977 var det 34 prosent som vurderte lønnsbetingelsene sammenliknet med tilsvarende statsstillinger som gode eller svært gode, mens i 1998 gjaldt dette bare 17 prosent.

Forholdet mellom overordnede og underordnede ble vurdert som gode eller svært gode av 77 prosent i 1977 og 63 prosent i 1998.

Vurdering av egen innflytelse

Når det gjelder hvordan arbeidet skal utføres og planlegging av arbeidet, mener 59 prosent at de har stor innflytelse eller bestemmer helt selv (tabell VI-4). Eget arbeidstempo mener 56 prosent at de har kontroll på, 40 prosent mener de har innflytelse på avgjørelser som blir tatt på grunnlag av det arbeidet de utfører, mens 23 prosent har innflytelse på innkjøp av utstyr.

Vurderingen av egen innflytelse på disse forholdene varierer i stor grad etter bakgrunnskjennetegn: Menn mener i større grad enn kvinner at de har innflytelse. Det er også slik at følelsen av innflytelse er større blant dem med høyere utdanning enn blant dem med lavere. De som har tekniske stillinger over fagarbeidernivå, militære stillinger og stillinger innen vitenskap mv. mener i større grad at de har innflytelse over arbeidssituasjonen sin enn det gjennomsnittet gjør. De som har stillinger innen kommunikasjon og samferdsel vurderer innflytelsen sin som særlig dårlig.

Det er ingen store endringer i disse vurderingene fra 1977 til 1998. Vi ser imidlertid en liten bevegelse i retning av at flere i 1998 mener de har innflytelse over avgjørelser som blir tatt på grunnlag av eget utført arbeid. Det samme er tilfellet med hensyn til planlegging av arbeidet.

Like godt av kvinner og menn?

87 prosent mener at deres eget arbeid kan utføres like godt av både menn og kvinner, 8 prosent mener menn kan utføre det bedre enn kvinner og 2 prosent mener motsatt, mens 3 prosent ikke vet (tabell VI-5).

Holdningene til dette spørsmålet har endret seg mye siden 1977. Dette er et av de spørsmålene vi ser størst bevegelse i på disse 20 årene. I 1977 var det 62 prosent som mente arbeidet kunne utføres like godt av begge kjønn, mens så mange som 28 prosent mente menn var best, mens 4 prosent mente kvinner var best. Andelen som mener menn er best egnet, er altså redusert med 20 prosentpoeng fra 1998 til 1977. Mens andelen som mener at begge kjønn er like godt egnet, har økt med 25 prosentpoeng.

Det er først og fremst menn som har endret oppfatning: Andelen menn som mener at de kan utføre arbeidet bedre enn kvinner er redusert med 27 prosentpoeng, fra 40 prosent i 1977 til 13 prosent i 1998. Mens andelen menn som mener at arbeidet kan utføres like godt av begge kjønn, har økt med 29 prosentpoeng, fra 53 til 82 prosent. Kvinnenes oppfatning har imidlertid også beveget seg enda mer i retning av at arbeidet kan utføres like godt. De store forskjellene mellom kvinners og menns oppfatninger av dette spørsmålet, er altså i stor grad utjevnet.

Oppfatninger om at menn er best egnet til å utføre arbeidet, finner vi i 1998 først og fremst blant personer med manuelt arbeid (26 prosent), blant de med stillinger innen oppsyn mv. (18 prosent) og i militære stillinger (13 prosent). Det er dessuten en tendens til at de med den laveste utdanningen oftere enn de med høy utdanning, mener at menn er best egnet.

Tabell VI-1: Vurdering av statsansattes anseelse fra personer utenfor statstjeneste. Prosent

	Høy anseelse	En viss anseelse	Alminne- lig arbeids- plass	Ikke etter- traktet	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	0	9	63	23	4	100	2025
Kjønn							
Menn	1	9	63	25	3	100	1079
Kvinner	0	9	63	21	6	100	946
Alder							
Inntil 24 år	-	14	63	17	6	100	73
25 - 34 år	0	8	63	25	4	100	493
35 - 44 år	1	7	60	28	4	100	605
45 - 54 år	0	10	65	20	5	100	549
55 år og eldre	1	12	64	18	5	100	305
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	1	9	61	23	6	100	655
Etats-/militærutdanning	1	6	58	30	5	100	375
Univ./høgskole inntil 4 år ...	-	11	68	19	3	100	574
Univ./høgskole over 4 år	0	11	63	22	3	100	400
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	21
Etatstype							
Departementene	2	24	48	21	5	100	122
Sentraladministrasjonen ellers	-	8	57	31	4	100	138
Den sivile ytre etat	0	10	67	19	4	100	512
Undervisning og forskning	1	9	66	18	7	100	282
Off. næringsdrift og anlegg ..	1	6	60	29	5	100	538
Forsvaret	1	10	63	23	2	100	219
Helsevesenet	-	11	68	16	5	100	214
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	1	10	56	25	8	100	502
Lønnstrinn 23-34	0	7	65	24	4	100	841
Lønnstrinn 35 og over	0	11	65	21	2	100	682
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	1	10	62	22	6	100	234
Saksbehandler/leder	0	10	65	22	3	100	478
Tekn. st. over fagarbeidernivå	-	9	64	27	1	100	151
Militære stillinger	1	12	59	27	2	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	1	7	77	12	3	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	-	7	53	36	5	100	290
Vitenskap/forskn./undervisning	1	10	67	18	5	100	185
Helse og omsorg	-	14	68	14	4	100	145
Manuelt arbeid	2	7	61	20	9	100	213
Uoppgitt	-	10	64	23	3	100	54
1977-UNDERSØKELSEN							
Alle	2	17	68	7	5	100	4442
Etatstype							
Departementene	1	19	66	10	3	100	188
Sentraladministrasjonen ellers	1	19	66	9	4	100	156
Den sivile ytre etat	1	18	70	8	3	100	1066
Undervisning og forskning	2	18	66	5	7	100	452
Off. næringsdrift og anlegg ..	2	15	69	8	5	100	2220

Tabell VI-2: Vurdering av egen stillings anseelse fra personer utenfor statstjenesten. Prosent

	Høy anseelse	En viss anseelse	Alminne- lig stilling	Ikke etter- traktet	Folk kjenner ikke stilling	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	5	31	36	12	14	3	100	2001
Kjønn								
Menn	7	36	31	12	13	2	100	1069
Kvinner	4	25	42	11	15	3	100	932
Alder								
Inntil 24 år	9	26	22	30	11	2	100	72
25 - 34 år	6	33	32	14	13	2	100	488
35 - 44 år	3	30	37	13	14	3	100	597
45 - 54 år	5	32	36	7	16	3	100	548
55 år og eldre	8	27	41	9	11	4	100	296
Utdanning								
Grunnskole/videregående skole	3	16	50	12	15	5	100	643
Etats-/militærutdanning	4	19	41	18	14	3	100	370
Univ./høgskole inntil 4 år ...	4	42	28	11	14	1	100	572
Univ./høgskole over 4 år	13	53	17	6	10	2	100	396
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:	20
Etatstype								
Departementene	13	41	24	6	11	5	100	122
Sentraladministrasjonen ellers	1	33	38	11	14	4	100	136
Den sivile ytre etat	5	36	31	12	12	3	100	506
Undervisning og forskning	11	44	26	5	11	3	100	280
Off. næringsdrift og anlegg ..	2	17	48	17	13	2	100	531
Forsvaret	6	31	29	7	23	3	100	217
Helsevesenet	11	33	33	10	9	4	100	209
Lønnstrinn								
Lønnstrinn 1-22	3	14	46	21	12	4	100	495
Lønnstrinn 23-34	4	26	41	10	16	3	100	826
Lønnstrinn 35 og over	9	51	21	6	12	1	100	680
Stillingsgruppe								
Kontorstillinger	1	13	57	15	11	4	100	234
Saksbehandler/leder	4	36	37	9	12	2	100	474
Tekn. st. over fagarbeidernivå	4	35	36	8	15	1	100	147
Militære stillinger	9	42	15	5	27	2	100	128
Oppsyn, tilsyn, kontroll	12	52	15	7	12	2	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	1	14	44	23	16	2	100	286
Vitenskap/forskn./undervisning	16	55	15	5	9	0	100	183
Helse og omsorg	12	46	24	5	8	4	100	141
Manuelt arbeid	2	11	51	16	12	8	100	209
Uoppgitt	8	35	19	12	21	5	100	54
1977-UNDERSØKELSEN								
Alle	3	24	48	8	13	3	100	4398

Tabell VI-3: Vurdering av ulike forhold ved arbeids situasjonen. Andel som har vurdert de ulike forhold som svært gode eller gode. Prosent

	Ut- viklings- mulig- heter	Utnytte kunn- skaper	Opplær- ingsmu- ligheter	Mulig- heter til videre- utdanning	Info.om avgjør- elser	Info.om andre avdel- inger
Alle	52	66	40	39	33	20
Kjønn						
Menn	54	68	40	41	32	21
Kvinner	49	64	40	38	33	19
Alder						
Inntil 24 år	58	69	61	61	38	19
25 - 34 år	56	67	43	40	32	19
35 - 44 år	49	64	36	37	35	20
45 - 54 år	50	67	40	38	31	19
55 år og eldre	52	65	39	41	31	22
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	38	56	38	38	26	14
Etats-/militærutdanning	38	51	34	32	29	17
Univ./høgskole inntil 4 år ...	61	76	42	44	37	25
Univ./høgskole over 4 år	77	85	50	43	42	24
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:
Etatstype						
Departementene	60	78	48	42	44	32
Sentraladministrasjonen ellers	46	66	38	34	29	20
Den sivile ytre etat	56	71	40	40	39	23
Undervisning og forskning	69	79	43	38	36	19
Off. næringsdrift og anlegg ..	34	48	34	31	24	14
Forsvaret	64	76	52	64	34	26
Helsevesenet	60	76	43	44	33	18
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	30	46	34	33	27	13
Lønnstrinn 23-34	50	64	39	39	30	18
Lønnstrinn 35 og over	72	84	47	45	41	27
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	38	57	35	44	30	20
Saksbehandler/leder	62	75	45	43	42	27
Tekn. st. over fagarbeidernivå	62	73	47	46	27	15
Militære stillinger	79	89	62	83	43	36
Oppsyn, tilsyn, kontroll	57	75	40	35	40	25
Kommunikasjon og samferdsel ..	24	39	28	18	21	9
Vitenskap/forskn./undervisning	81	90	46	40	37	20
Helse og omsorg	68	79	43	46	32	19
Manuelt arbeid	26	44	29	31	21	9
Uoppgitt	51	73	41	33	35	17
1977-UNDERSØKELSEN						
Alle	..	61	43	..	43	24

Forts. neste side

Tabell VI-3 (forts.): Vurdering av ulike forhold ved arbeids situasjonen. Andel som har vurdert ulike forhold som svært gode eller gode. Prosent

	Vei- ledning for ut- føring av arbeidet	Nød- vendig redskap- /utstyr	Sam- arbeid med andre	Lønns- beting- elser, innen staten	Mulighet for opprykk	Forhold til kolleger
Alle	38	60	71	17	13	90
Kjønn						
Menn	35	58	74	14	16	91
Kvinner	42	62	69	21	9	90
Alder						
Inntil 24 år	61	64	84	22	26	96
25 - 34 år	42	55	73	18	20	91
35 - 44 år	38	59	71	17	13	90
45 - 54 år	34	64	70	18	8	90
55 år og eldre	34	62	70	14	6	90
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	38	66	70	17	4	91
Etats-/militærutdanning	34	54	71	17	14	91
Univ./høgskole inntil 4 år ...	40	58	75	17	16	90
Univ./høgskole over 4 år	39	59	70	18	21	89
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:
Etatstype						
Departementene	49	76	79	21	15	94
Sentraladministrasjonen ellers	37	65	69	24	9	91
Den sivile ytre etat	43	59	73	18	11	91
Undervisning og forskning ...	34	61	64	15	11	84
Off. næringsdrift og anlegg ..	32	55	68	15	7	91
Forsvaret	39	70	84	17	34	94
Helsevesenet	48	54	79	20	10	92
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	37	56	67	15	11	89
Lønnstrinn 23-34	40	60	72	16	11	92
Lønnstrinn 35 og over	36	63	74	21	16	90
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	47	73	70	19	6	88
Saksbehandler/leder	43	67	74	23	11	93
Tekn. st. over fagarbeidernivå	38	67	73	12	5	93
Militære stillinger	50	68	93	20	57	95
Oppsyn, tilsyn, kontroll	34	49	79	17	14	94
Kommunikasjon og samferdsel ..	29	46	62	11	8	88
Vitenskap/forskn./undervisning	30	55	64	10	17	84
Helse og omsorg	41	45	77	17	16	89
Manuelt arbeid	30	60	65	19	3	90
Uoppgitt	52	70	76	25	13	90
1977-UNDERSØKELSEN						
Alle	51	64	75	34	11	93

Forts. neste side

Tabell VI-3 (forts.): Vurdering av ulike forhold ved arbeids situasjonen. Andel som har vurdert ulike forhold som svært gode eller gode. Prosent

	Forhold over- /under- ordnete	Selv- stendig arbeid	Varia- sjon i arbeidet	Fleksible arbeids- ordn- inger
Alle	63	81	59	56
Kjønn				
Menn	65	82	59	54
Kvinner	62	80	57	57
Alder				
Inntil 24 år	78	73	53	51
25 - 34 år	65	81	58	56
35 - 44 år	60	76	54	54
45 - 54 år	63	85	63	56
55 år og eldre	66	83	61	57
Utdanning				
Grunnskole/videregående skole	59	80	56	56
Etats-/militærutdanning	63	71	42	34
Univ./høgskole inntil 4 år ...	68	84	66	64
Univ./høgskole over 4 år	66	89	72	66
Uoppgitt	:	:	:	:
Etatstype				
Departementene	72	80	65	74
Sentraladministrasjonen ellers	60	74	53	60
Den sivile ytre etat	66	86	64	66
Undervisning og forskning	58	87	69	62
Off. næringsdrift og anlegg ..	60	72	44	42
Forsvaret	76	88	67	54
Helsevesenet	62	77	69	40
Lønnstrinn				
Lønnstrinn 1-22	59	67	39	39
Lønnstrinn 23-34	64	82	59	55
Lønnstrinn 35 og over	66	90	73	69
Stillingsgruppe				
Kontorstillinger	62	80	54	69
Saksbehandler/leder	70	87	65	77
Tekn. st. over fagarbeidernivå	63	90	67	72
Militære stillinger	85	88	78	58
Oppsyn, tilsyn, kontroll	64	81	64	41
Kommunikasjon og samferdsel ..	54	62	31	23
Vitenskap/forskn./undervisning	57	92	76	60
Helse og omsorg	64	85	74	43
Manuelt arbeid	58	73	47	42
Uoppgitt	65	78	62	53
1977-UNDERSØKELSEN				
Alle	77	74	56	..

Tabell VI-4: Vurdering av egen innflytelse på ulike forhold ved arbeidssituasjonen. Andel som mener de har stor innflytelse eller bestemmer selv over ulike forhold. Prosent

	Innkjøp av utstyr	Eget arbeids-tempo	Planlegging og utføring av arbeidet	Avgjørelser tatt på gr.lag av eget arbeid
Alle	23	56	59	40
Kjønn				
Menn	29	59	63	45
Kvinner	16	52	54	33
Alder				
Inntil 24 år	19	54	47	32
25 - 34 år	20	59	59	41
35 - 44 år	24	55	58	43
45 - 54 år	26	55	63	40
55 år og eldre	23	55	56	34
Utdanning				
Grunnskole/videregående skole	22	52	53	33
Etats-/militærutdanning	16	51	46	30
Univ./høgskole inntil 4 år ...	26	61	64	46
Univ./høgskole over 4 år	30	60	77	55
Uoppgitt	:	:	:	:
Etatstype				
Departementene	15	44	55	36
Sentraladministrasjonen ellers	29	57	60	45
Den sivile ytre etat	18	55	60	48
Undervisning og forskning	34	65	74	40
Off. næringsdrift og anlegg ..	19	50	46	27
Forsvaret	30	65	73	50
Helsevesenet	24	50	53	38
Lønnstrinn				
Lønnstrinn 1-22	11	47	41	20
Lønnstrinn 23-34	22	56	58	42
Lønnstrinn 35 og over	35	62	75	53
Stillingsgruppe				
Kontorstillinger	16	48	49	27
Saksbehandler/leder	26	58	65	50
Tekn. st. over fagarbeidernivå	47	69	77	49
Militære stillinger	32	65	78	56
Oppsyn, tilsyn, kontroll	18	55	58	49
Kommunikasjon og samferdsel ..	10	44	36	23
Vitenskap/forskn./undervisning	35	64	81	44
Helse og omsorg	23	44	58	47
Manuelt arbeid	19	57	47	28
Uoppgitt	14	69	62	41
1977-UNDERSØKELSEN				
Alle	20	55	51	32

Tabell VI-5: Vurdering av om eget arbeid kan utføres like godt av kvinner og menn. Prosent

	Like godt	Menn bedre enn kvinner	Kvinner bedre enn menn	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	87	8	2	3	100	2032
Kjønn						
Menn	82	13	0	4	100	1078
Kvinner	92	1	5	2	100	954
Alder						
Inntil 24 år	85	11	2	3	100	73
25 - 34 år	86	9	2	2	100	493
35 - 44 år	89	6	1	3	100	608
45 - 54 år	87	6	3	4	100	554
55 år og eldre	82	9	4	5	100	304
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	78	12	5	5	100	659
Etats-/militærutdanning	88	7	2	2	100	376
Univ./høgskole inntil 4 år ...	91	5	1	3	100	573
Univ./høgskole over 4 år	95	3	1	1	100	403
Uoppgitt	:	:	:	:	:	21
Etatstype						
Departementene	95	2	2	2	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	85	9	3	3	100	139
Den sivile ytre etat	89	7	2	2	100	508
Undervisning og forskning	93	2	2	3	100	284
Off. næringsdrift og anlegg ..	84	11	2	3	100	542
Forsvaret	78	12	4	7	100	220
Helsevesenet	91	1	5	3	100	215
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	82	10	5	3	100	503
Lønnstrinn 23-34	84	10	2	4	100	842
Lønnstrinn 35 og over	94	3	1	3	100	687
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	91	1	5	2	100	237
Saksbehandler/leder	96	0	3	1	100	483
Tekn. st. over fagarbeidernivå	87	7	0	6	100	152
Militære stillinger	80	13	-	7	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	79	18	-	3	100	141
Kommunikasjon og samferdsel ..	90	7	1	2	100	292
Vitenskap/forskn./undervisning	97	1	1	1	100	185
Helse og omsorg	88	7	3	2	100	146
Manuelt arbeid	58	26	7	9	100	212
Uoppgitt	94	2	2	2	100	54
1977-UNDERSØKELSEN						
Alle	62	28	4	5	100	4442
Kjønn						
Menn	53	40	-	6	100	3087
Kvinner	84	1	12	3	100	1324

VII Ønsker om annet arbeid

Ny stilling

Halvparten av de statsansatte ønsker å bli i den stillingen de har, 20 prosent ønsker ny stilling i samme etat, 5 prosent i en annen statlig etat, 11 prosent ønsker jobb utenfor staten og for 12 prosent er det likegyldig hvor den nye jobben er (tabell VII-1).

Det er en tendens til at de yngre aldersgruppene, opp til 34 år, i større grad ønsker seg ny stilling enn de som er eldre. Det er også flere blant de yngste som ønsker stilling utenfor staten. Det er også en svak tendens til at de med etats- og militærutdanning oftere enn personer med andre utdanninger, ønsker seg ny stilling, men i samme etat.

Det er blant de med militære stillinger at flest ønsker ny stilling. Et ønske om ny stilling forekommer også forholdsvis ofte blant dem som har stillinger innen kommunikasjon og samferdsel, og blant dem med tekniske stillinger over fagarbeidernivå. Kanskje noe uventet inkluderer disse som i størst grad ønsker ny stilling både de som har gitt uttrykk for at de er mest fornøyde med arbeidssituasjonen sin, og de som er minst fornøyd (jf særlig avsnitt V). Imidlertid er det slik at de mest fornøyde, dvs. de med militære stillinger, oftest ønsker ny stilling i samme etat. Men det er også forholdsvis mange av de minst fornøyde, dvs. de med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel, som ønsker ny stilling i samme etat.

I 1998 er det noen flere enn det var i 1977 som ønsker seg ny stilling utenfor staten (hhv. 11 og 3 prosent). Det er også flere i 1998 som er likegyldige med hvor den nye stillingen er (hhv. 12 og 4 prosent). I 1977 var ansatte i sentraladministrasjonen blant dem som i minst grad ønsket seg ny jobb. I 1998 er denne gruppen blant dem som i størst grad ønsker ny stilling.

Hvorfor ny stilling?

Blant dem som ønsker seg ny stilling, nevner flest at det er fordi de vil ha høyere lønn (61 prosent). Flere menn enn kvinner nevner denne grunnen (hhv. 68 og 52 prosent). Ansatte i Forsvaret nevner oftest denne grunnen (tabell VII-2).

48 prosent vil ha ny stilling for å lære noe nytt. Dette nevnes av flere kvinner enn menn (hhv. 53 og 43 prosent). Ønsket om å lære noe nytt er størst blant de yngste (62 prosent), og andelen reduseres med økende alder, til 22 prosent blant de eldste. Ansatte i undervisnings- og forskningsinstitusjoner nevner sjeldnest denne grunnen.

At nåværende arbeidsforhold er usikkert og kan opphøre, nevnes av totalt 20 prosent. Grupper som nevner grunnen oftere, er de med etats- og militærutdanning (34 prosent), de som arbeider inne offentlig næringsdrift og anlegg (32 prosent), de som har stillinger innen kommunikasjon og samferdsel (38 prosent) og de som har manuelt arbeid (30 prosent).

De andre grunnene som nevnes er forholdsvis likt fordelt etter bakgrunnskjenntegn. Vi trekker fram de grupper som oftest nevner en grunn for å skifte stilling og sammenlikner med gjennomsnittet for alle som har svart: Å ønske seg ny jobb for å få høyere stilling er mest utbredt blant dem som har militære stillinger (44 prosent, mens gjennomsnittet er 25 prosent). Det er særlig dem med tekniske stillinger over fagarbeidernivå og militære stillinger, som ønsker å bo nærmere bostedet (25 prosent, mot 14 prosent i gjennomsnitt). De som har stillinger innen oppsyn mv. ønsker oftere enn andre å skifte stilling for å få et arbeid der de i større grad kan se resultater av det de gjør (43 prosent mot 32 i gjennomsnitt). Å skifte jobb fordi de misliker nåværende arbeid nevnes oftest av dem som jobber innen kommunikasjon og samferdsel (21 prosent mot 11 prosent i gjennomsnitt). Forholdet til egen leder er årsaken til å skifte stilling for 28 prosent av dem med tekniske stillinger (gjennomsnittet er 12 prosent). De med helse- og

omsorgsyrker oppgir oftere enn andre at det er andre grunner enn de nevnte for at de ønsker seg ny stilling (31 prosent, gjennomsnittet er 18 prosent).

Det er langt flere som ønsker å skifte stilling for å lære noe nytt i 1998 enn i 1977, hhv 48 og 28 prosent. Det er også flere som ønsker å få høyere lønn, hhv. 61 prosent i 1998 og 45 prosent i 1977. Det er dessuten flere som mener at nåværende arbeidsforhold er usikkert, hhv 20 prosent i 1998 og 7 prosent i 1977.

Ny jobb i kommunen versus ny jobb i privat virksomhet

42 prosent av de statsansatte sier at dersom de skulle begynne i en ny jobb, så kunne de tenke seg en jobb i kommunen (tabell VII-3). Langt flere - 74 prosent - kunne tenke seg jobb i privat virksomhet (tabell VII-5). Jobb i kommunen kunne flere kvinner enn menn tenke seg (hhv. 49 og 37 prosent), mens jobb i det private ønsker omtrent like mange kvinner og menn.

Det er flere unge enn eldre som kunne tenke seg ny jobb både i kommunen og i det private. Det er imidlertid større forskjell mellom unge og eldre i ønske om jobb i det private enn i ønske om jobb i kommunen: Det er med andre ord en tendens til at unge i større grad vil til privat enn til kommunal sektor: 87 prosent av dem under 25 år kunne tenke seg jobb i det private, mens blant dem over 54 år gjelder dette 55 prosent.

Lavt utdannede kunne tenke seg jobb i kommunen i større grad enn de med høy utdanning, mens det er motsatt med hensyn til å kunne tenke seg til privat virksomhet. Det ser ut som ansatte i helsevesenet har en sterkere preferanse for kommunen enn gjennomsnittet, det samme gjelder dem med kontorstillinger og dem med stilling innen kommunikasjon og samferdsel. En sterk preferanse for privat virksomhet finner vi blant dem med militære stillinger.

Blant de som tidligere har arbeidet i kommunen, er det flere som kunne tenke seg ny jobb der igjen, enn det er blant de som ikke har arbeidet i kommunen tidligere (hhv. 57 og 37 prosent). I forhold til privat virksomhet er det ingen slik sammenheng: De som tidligere arbeidet i det private, kan ikke tenke seg ny jobb der i noe større grad enn andre.

Blant de som faktisk ønsker seg en ny stilling, men ikke i staten (jf tabell VII-1), er det en preferanse for jobb i privat virksomhet: Nesten alle (97 prosent) kunne tenke seg jobb i det private, mens bare en firedel (24 prosent) kunne tenke seg jobb i kommunen. Tilsvarende tendens, men ikke like klar, ser vi også blant dem som faktisk ønsker seg ny stilling, uansett hvor; 71 prosent kunne tenke seg kommunen og 97 prosent det private.

Kommunen og privat virksomhet sammenliknet med staten

Kun et fåtall mener at arbeidsforholdene i kommunen er bedre enn i staten (tabell VII-4). De med den høyeste utdanningen og de som er ansatt i departementene har litt større tro enn andre på at lønnsforholdene i kommunen er bedre enn i staten (hhv 22 og 26 prosent mot 15 prosent i gjennomsnitt). De som kunne tenke seg jobb i kommunen er naturlig nok noe mer positivt innstilt til arbeidsforholdene der enn andre. Det å tidligere ha jobbet i kommunen gjør imidlertid ikke vurderingene særlig bedre.

Kanskje ikke så overraskende mener det store flertall (86 prosent) at lønnsforholdene er bedre i privat virksomhet enn i staten (tabell VII-6). Et flertall (55 prosent) mener også at mulighetene for avansement er bedre i det private. En del har også positiv vurdering av forholdene i privat virksomhet når det gjelder velferdstiltak (34 prosent tror det er best i det private), medbestemmelse over egen arbeidssituasjon (23 prosent) og mulighet for fleksible arbeidsordninger (18 prosent).

Menn vurderer arbeidsforholdene i privat virksomhet generelt mer positivt enn det kvinner gjør. De med den laveste utdanningen har dårligere tro enn andre på bedre lønnsvilkår i det private enn i staten. Det samme gjelder også de med manuell arbeid.

Tidligere ansatte i privat virksomhet skiller seg ikke fra andre i vurderingen av arbeidsforholdene der. De som kunne tenke seg jobb i det private, er derimot naturlig nok mer positive enn de som ikke ønsker slik jobb.

Hva er viktig for valg av stilling?

Dersom man skulle velge ny stilling i dag, mener 75 prosent at forholdet til kolleger har stor betydning for valget (tabell VII-7). Det er flere kvinner enn menn som legger vekt på dette (hhv. 82 og 69 prosent). Det er flest blant de yngste og flere med lav utdanning enn med høyeste utdanning som mener forholdet til kolleger er av stor betydning. Færrest som vektlegger dette er det i militære stillinger og innen vitenskap mv. (hhv 64 og 65 prosent).

For 73 prosent er det viktig å få anledning til å bruke kunnskaper og ferdigheter i en eventuell ny stilling. Dette er viktigere for dem med den høyeste utdanningen enn for dem med den laveste (hhv 90 og 63 prosent). Dette oppgis oftest som viktig av dem med stillinger innen vitenskap mv. (91 prosent) og helse og omsorg (88 prosent) og sjeldnest blant dem med manuell arbeid (59 prosent). Det samme mønsteret finner vi mht å vurdere utviklingsmuligheter som viktig i valg av ny jobb. Noe av det tilsvarende gjelder også mht mulighetene for selvstendig arbeid, men forskjellene mellom gruppene er ikke like store. Dette er dessuten et forhold som tillegges sterkere vekt med stigende alder.

Forholdet mellom overordnede og underordnede anses som viktig av 67 prosent. Det er flere kvinner enn menn som legger vekt på dette (hhv. 77 og 59 prosent). Det er flere med lav utdanning enn med den høyeste utdanningen som mener forholdet til overordnet er av stor betydning. Færrest som vektlegger dette er det i militære stillinger og innen vitenskap mv. (hhv 52 og 53 prosent). Dette er i stor grad de samme mønstre som i vurderingen av om forholdet til kolleger er viktig i valg av ny stilling. Tilsvarende mønster finner vi også når det gjelder å vektlegge at ansettelsesforholdet i en eventuell ny stilling må være trygt.

65 prosent nevner at variasjon i arbeidet er viktig for valg av ny stilling. De øvrige forhold som er nevnt i spørsmålet, har færre enn 60 prosent svart at har stor betydning for valg av ny stilling:

Hvordan lønnsbetingelsene er sammenliknet med lønnen i tilsvarende statsstillinger, vektlegges av 58 prosent. 57 prosent vektlegger at den nye arbeidsplassen har det nødvendige utstyret som må til for å utføre arbeidet. Muligheter for samarbeid med andre nevnes som viktig av 56 prosent. 52 prosent synes at opplæringsmuligheter i selve arbeidssituasjonen er viktig. At man i en ny jobb kan få veiledning og råd for å utføre arbeidet på en tilfredsstillende måte, er viktig for 45 prosent. Muligheter til videre utdanning på kurs eller skole nevnes av 42 prosent. Muligheter for opprykk nevnes av 34 prosent. At det er små rangsforskjeller på den nye arbeidsplassen, synes 29 prosent er viktig. Høy begynnerlønn er viktig for 25 prosent, mens 12 prosent nevner at det er andre forhold enn de nevnte, som ville ha stor betydning for dem, hvis de skulle velge ny stilling i dag. Kun få (7 prosent) tar hensyn til om det er barnehage for ansattes barn når de skal velge ny stilling.

Tabell VII-1: Ønsker om å begynne i en ny stilling. Prosent

	Ønsker ikke ny stilling	Ny stilling i samme etat	Ny stilling i annen statlig etat	Ny stilling utenfor staten	Ny stilling likegyldig hvor	I alt	Antall personer
Alle	52	20	5	11	12	100	1987
Kjønn							
Menn	51	21	5	12	10	100	1052
Kvinner	52	19	5	9	15	100	935
Alder							
Inntil 24 år	38	23	2	18	20	100	72
25 - 34 år	35	21	6	22	16	100	485
35 - 44 år	45	23	6	10	17	100	588
45 - 54 år	58	22	6	6	7	100	539
55 år og eldre	82	11	2	2	3	100	303
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	60	18	4	7	11	100	648
Etats-/militærutdanning	43	28	3	13	13	100	366
Univ./høgskole inntil 4 år ...	50	21	6	11	11	100	560
Univ./høgskole over 4 år	50	15	8	15	12	100	393
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	20
Etatstype							
Departementene	51	11	8	12	18	100	121
Sentraladministrasjonen ellers	42	15	10	19	15	100	133
Den sivile ytre etat	57	21	5	7	10	100	501
Undervisning og forskning	58	12	7	12	11	100	277
Off. næringsdrift og anlegg ..	50	23	3	11	14	100	532
Forsvaret	43	32	4	13	8	100	210
Helsevesenet	49	18	6	12	15	100	213
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	43	26	4	14	13	100	496
Lønnstrinn 23-34	52	22	4	9	13	100	822
Lønnstrinn 35 og over	58	14	7	11	10	100	669
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	51	28	1	6	13	100	230
Saksbehandler/leder	52	15	9	10	14	100	470
Tekn. st. over fagarbeidernivå	46	14	9	14	17	100	148
Militære stillinger	37	37	2	19	5	100	122
Oppsyn, tilsyn, kontroll	56	27	5	6	6	100	143
Kommunikasjon og samferdsel ..	42	24	3	15	16	100	287
Vitenskap/forskn./undervisning	66	8	4	14	7	100	183
Helse og omsorg	58	19	4	9	10	100	143
Manuelt arbeid	59	19	4	7	12	100	207
Uoppgitt	50	21	8	15	7	100	54
Antall stillinger tidligere							
Første stilling	46	13	6	17	18	100	137
1 stilling tidligere	52	18	5	12	13	100	308
2 stillinger tidligere	51	18	5	14	12	100	379
3 eller flere stillinger tidl.	51	23	5	9	11	100	1031
Uoppgitt	61	21	4	5	10	100	132
1977-UNDERSØKELSEN							
Alle	58	29	6	3	4	100	4442
Etatstype							
Departementene	61	26	7	3	3	100	156
Sentraladministrasjonen ellers	62	24	4	5	4	100	188
Den sivile ytre etat	59	28	8	3	7	100	1066
Undervisning og forskning	58	22	8	3	7	100	452
Off. næringsdrift og anlegg ..	56	35	4	2	3	100	2220

Tabell VII-2: Andeler som nevner ulike grunner for å ønske ny stilling, blant dem som ønsker ny stilling. Prosent

	Ønsker høyere lønn	Ønsker høyere stilling	Ønsker arbeid nærmere bostedet	Ønsker å lære noe nytt	Ønsker å se resultater	Misliker nå-værende arbeid	Dårlig arbeidsmiljø
Alle	61	25	14	48	32	11	10
Kjønn							
Menn	68	28	14	43	35	11	10
Kvinner	52	21	15	53	29	10	11
Alder							
Inntil 24 år	69	34	11	62	27	17	4
25 - 34 år	64	26	18	59	34	11	10
35 - 44 år	58	24	14	47	34	11	10
45 - 54 år	59	24	12	37	30	8	11
55 år og eldre	62	25	14	22	29	14	15
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	62	21	16	47	35	13	11
Etats-/militærutdanning	55	26	12	47	29	12	9
Univ./høgskole inntil 4 år ...	64	28	17	50	35	9	12
Univ./høgskole over 4 år	59	25	12	45	29	7	8
Uppgitt	:	:	:	:	:	:	:
Etatstype							
Departementene	56	35	22	54	31	10	5
Sentraladministrasjonen ellers	62	18	17	52	30	13	10
Den sivile ytre etat	53	25	11	50	34	8	11
Undervisning og forskning	63	20	10	38	31	10	16
Off. næringsdrift og anlegg ..	60	21	14	47	32	16	10
Forsvaret	72	39	23	49	32	4	5
Helsevesenet	69	34	16	46	27	10	13
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	63	25	13	51	33	15	10
Lønnstrinn 23-34	60	27	14	48	32	8	11
Lønnstrinn 35 og over	59	24	16	43	32	9	9
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	65	27	12	51	31	10	9
Saksbehandler/leder	54	23	14	49	32	8	11
Tekn. st. over fagarbeidernivå	70	25	25	44	38	12	14
Militære stillinger	71	44	25	49	26	4	5
Oppsyn, tilsyn, kontroll	51	30	8	59	43	8	13
Kommunikasjon og samferdsel ..	57	21	11	44	31	21	12
Vitenskap/forskn./undervisning	66	17	8	31	29	7	12
Helse og omsorg	69	30	9	48	23	10	8
Manuelt arbeid	66	18	13	49	34	7	6
Uppgitt	46	33	28	56	33	11	7
1977-UNDERSØKELSEN							
Alle	45	29	12	28	28	6	6

Forts. neste side

Tabell VII-2 (forts.): Andeler som nevner ulike grunner for å ønske ny stilling, blant dem som ønsker ny stilling. Prosent

	Ønsker deltids- arbeid	Ønsker heltids- arbeid	Nåværende arbeid usikkert	Forhold til leder	Annet	Antall personer
Alle	2	4	20	12	18	962
Kjønn						
Menn	1	2	20	10	16	509
Kvinner	5	6	21	13	20	453
Alder						
Inntil 24 år	1	7	20	10	19	45
25 - 34 år	0	3	17	12	21	314
35 - 44 år	4	4	23	13	18	327
45 - 54 år	4	4	19	10	13	219
55 år og eldre	-	-	26	13	13	57
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	3	2	21	13	18	261
Etats-/militærutdanning	4	10	34	10	16	210
Univ./høgskole inntil 4 år ...	2	2	13	12	16	282
Univ./høgskole over 4 år	1	-	15	11	22	196
Uoppgitt	:	:	:	:	:	13
Etatstype						
Departementene	3	-	8	10	21	59
Sentraladministrasjonen ellers	1	-	19	10	16	78
Den sivile ytre etat	2	1	9	12	23	216
Undervisning og forskning	3	2	19	14	14	115
Off. næringsdrift og anlegg ..	4	10	32	12	14	266
Forsvaret	1	-	18	8	18	120
Helsevesenet	2	6	19	15	23	108
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	4	11	28	10	15	284
Lønnstrinn 23-34	2	1	18	12	20	393
Lønnstrinn 35 og over	2	0	15	13	17	285
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	2	2	13	12	15	111
Saksbehandler/leder	2	-	13	10	20	226
Tekn. st. over fagarbeidernivå	1	-	13	28	16	83
Militære stillinger	1	-	21	5	17	77
Oppsyn, tilsyn, kontroll	-	-	8	11	25	63
Kommunikasjon og samferdsel ..	5	13	38	8	16	167
Vitenskap/forskn./undervisning	2	-	14	12	14	61
Helse og omsorg	6	7	14	7	31	61
Manuelt arbeid	2	9	30	12	14	85
Uoppgitt	-	-	31	21	12	28
1977-UNDERSØKELSEN						
Alle	2	..	7	..	..	1912

Tabell VII-3: Ønsker om ny jobb i kommunen. Prosent

	Ja	Nei	I alt	Antall personer
Alle	42	58	100	1936
Kjønn				
Menn	37	63	100	1049
Kvinner	49	51	100	887
Alder				
Inntil 24 år	46	54	100	70
25 - 34 år	42	58	100	478
35 - 44 år	44	56	100	590
45 - 54 år	44	56	100	524
55 år og eldre	32	68	100	274
Utdanning				
Grunnskole/videregående skole	46	54	100	613
Etats-/militærutdanning	46	54	100	364
Univ./høgskole inntil 4 år ...	41	59	100	544
Univ./høgskole over 4 år	35	65	100	394
Uoppgitt	21	79	100	21
Etatstype				
Departementene	39	61	100	118
Sentraladministrasjonen ellers	43	57	100	130
Den sivile ytre etat	41	59	100	488
Undervisning og forskning ...	34	66	100	275
Off. næringsdrift og anlegg ..	47	53	100	514
Forsvaret	37	63	100	215
Helsevesenet	58	42	100	196
Lønnstrinn				
Lønnstrinn 1-22	51	49	100	474
Lønnstrinn 23-34	41	59	100	795
Lønnstrinn 35 og over	37	63	100	667
Stillingsgruppe				
Kontorstillinger	54	46	100	227
Saksbehandler/leder	45	55	100	457
Tekn. st. over fagarbeidernivå	43	57	100	143
Militære stillinger	26	74	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	23	77	100	142
Kommunikasjon og samferdsel ..	53	47	100	279
Vitenskap/forskn./undervisning	30	70	100	182
Helse og omsorg	48	52	100	131
Manuelt arbeid	45	55	100	192
Uoppgitt	30	70	100	53
Tidligere arbeidet i kommunen				
Ja	57	43	100	489
Nei	37	63	100	866
Uoppgitt	39	61	100	581
Ønske om ny stilling				
Nei, ønsker ikke ny stilling .	37	63	100	959
I samme etat/institusjon	43	57	100	382
I annen etat/institusjon	52	48	100	100
Men ikke statlig	24	76	100	214
Likegyldig hvor	71	29	100	233
Uoppgitt	54	46	100	48

Tabell VII-4: Andel som mener at ulike sider ved arbeidsforholdene er bedre i kommunen enn i staten. Prosent

	Lønnsfor- hold	Mulighet for avanse- ment	Arbeids- miljø	Velferds- tiltak	Medbest- emmelse over arb.sit.	Fleksib- le arbeids- ordning- er
Alle	15	12	4	10	6	8
Kjønn						
Menn	16	13	5	11	6	10
Kvinner	12	10	3	7	5	7
Alder						
Inntil 24 år	6	8	6	4	8	5
25 - 34 år	11	11	4	8	5	6
35 - 44 år	15	11	3	9	6	8
45 - 54 år	17	11	4	11	5	9
55 år og eldre	16	16	6	11	6	11
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	12	10	4	10	5	9
Etats-/militærutdanning	12	14	4	10	7	14
Univ./høgskole inntil 4 år ...	15	10	4	10	6	5
Univ./høgskole over 4 år	22	14	4	8	3	6
Uoppgitt	12	7	13	6	17	13
Statstype						
Departementene	26	13	4	4	6	2
Sentraladministrasjonen ellers	16	17	2	8	5	6
Den sivile ytre etat	19	13	4	14	6	8
Undervisning og forskning	13	9	4	8	5	6
Off. næringsdrift og anlegg ..	12	12	4	9	7	10
Forsvaret	9	8	6	7	3	10
Helsevesenet	16	11	3	7	5	6
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	9	12	5	9	6	10
Lønnstrinn 23-34	14	11	3	10	5	9
Lønnstrinn 35 og over	19	13	4	10	5	6
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	14	11	3	9	2	4
Saksbehandler/leder	21	14	3	8	4	4
Tekn. st. over fagarbeidernivå	19	14	6	11	8	7
Militære stillinger	9	4	5	5	2	9
Oppsyn, tilsyn, kontroll	13	11	5	19	7	15
Kommunikasjon og samferdsel ..	12	16	6	11	11	17
Vitenskap/forskn./undervisning	14	9	3	7	3	6
Helse og omsorg	16	6	5	11	5	7
Manuelt arbeid	10	10	5	10	5	7
Uoppgitt	5	9	5	1	5	8
Tidligere arbeidet i kommunen						
Ja	18	14	5	9	7	7
Nei	14	10	4	10	5	8
Uoppgitt	13	12	4	10	6	9
Ønske om jobb i kommunen						
Ja	20	17	6	12	8	10
Nei	11	8	3	8	4	7
Uoppgitt	12	6	5	8	5	2

Tabell VII-5: Ønsker om ny jobb i privat virksomhet. Prosent

	Ja	Nei	I alt	Antall personer
Alle	74	26	100	1985
Kjønn				
Menn	76	24	100	1058
Kvinner	73	27	100	927
Alder				
Inntil 24 år	87	13	100	73
25 - 34 år	85	15	100	490
35 - 44 år	81	19	100	598
45 - 54 år	66	34	100	535
55 år og eldre	55	45	100	289
Utdanning				
Grunnskole/videregående skole	64	36	100	633
Etats-/militærutdanning	77	23	100	371
Univ./høgskole inntil 4 år ...	80	20	100	565
Univ./høgskole over 4 år	80	20	100	396
Uoppgitt	78	22	100	20
Etatstype				
Departementene	80	20	100	119
Sentraladministrasjonen ellers	77	23	100	135
Den sivile ytre etat	73	27	100	503
Undervisning og forskning	73	27	100	276
Off. næringsdrift og anlegg ..	75	25	100	524
Forsvaret	75	25	100	217
Helsevesenet	75	25	100	211
Lønnstrinn				
Lønnstrinn 1-22	72	28	100	494
Lønnstrinn 23-34	73	27	100	815
Lønnstrinn 35 og over	78	22	100	676
Stillingsgruppe				
Kontorstillinger	66	34	100	230
Saksbehandler/leder	76	24	100	472
Tekn. st. over fagarbeidernivå	82	18	100	147
Militære stillinger	90	10	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	72	28	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	81	19	100	282
Vitenskap/forskn./undervisning	74	26	100	181
Helse og omsorg	78	22	100	143
Manuelt arbeid	56	44	100	203
Uoppgitt	77	23	100	53
Tidligere arbeidet i privat virksomhet				
Ja	74	26	100	1107
Nei	76	24	100	553
Uoppgitt	72	28	100	325
Ønske om ny stilling				
Nei, ønsker ikke ny stilling .	66	34	100	986
I samme etat/institusjon	71	29	100	394
I annen etat/institusjon	66	34	100	101
Men ikke statlig	97	3	100	216
Likegyldig hvor	97	3	100	239
Uoppgitt	76	24	100	49

Tabell VII-6: Andel som mener at ulike sider ved arbeidsforholdene er bedre i privat virksomhet enn i staten. Prosent

	Lønnsfor- hold	Mulighet for avanse- ment	Arbeids- miljø	Velferd- stiltak	Medbest- emmelse over arb.sit.	Fleksib- le arbeids- ordning- er
Alle	86	55	12	34	23	18
Kjønn						
Menn	91	57	15	39	24	21
Kvinner	80	53	8	28	22	15
Alder						
Inntil 24 år	81	47	5	19	37	19
25 - 34 år	90	53	13	35	27	19
35 - 44 år	89	60	12	34	24	20
45 - 54 år	84	55	11	36	19	17
55 år og eldre	80	52	14	34	18	15
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	78	53	11	26	19	12
Etats-/militærutdanning	81	57	13	32	29	25
Univ./høgskole inntil 4 år ...	93	60	10	40	23	18
Univ./høgskole over 4 år	96	51	16	39	23	19
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:
Statstype						
Departementene	94	45	8	33	21	9
Sentraladministrasjonen ellers	92	57	12	28	17	7
Den sivile ytre etat	90	60	12	43	25	16
Undervisning og forskning	92	60	15	41	20	18
Off. næringsdrift og anlegg ..	77	53	10	25	27	20
Forsvaret	88	47	11	28	18	25
Helsevesenet	86	48	15	37	25	25
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	74	51	12	21	29	19
Lønnstrinn 23-34	87	58	11	36	22	19
Lønnstrinn 35 og over	95	56	13	41	20	16
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	82	55	11	28	16	7
Saksbehandler/leder	93	57	8	37	21	11
Tekn. st. over fagarbeidernivå	96	66	14	34	16	14
Militære stillinger	98	41	12	33	21	28
Oppsyn, tilsyn, kontroll	95	60	13	58	28	26
Kommunikasjon og samferdsel ..	77	59	15	28	38	27
Vitenskap/forskn./undervisning	94	60	16	42	21	20
Helse og omsorg	84	41	21	37	29	34
Manuelt arbeid	65	44	8	16	18	13
Uoppgitt	88	65	9	33	22	19
Tidligere ansatt i privat virksomhet						
Ja	84	54	12	33	24	18
Nei	90	57	11	36	23	19
Uoppgitt	88	59	12	33	20	17
Ønske om jobb i privat virksomhet						
Ja	90	60	14	38	27	20
Nei	75	42	5	24	12	12
Uoppgitt	80	38	9	16	16	11

Tabell VII-7: Andel som har nevnt at ulike forhold har stor betydning for valg av stilling. Prosent

	Utvikl- ingsmu- ligheter	Utnytte kunn- skaper	Opp- lærings muligheter	Mul. til videre- utdanning	Veiledn- ing for utføring av arbeidet	Nød- vendig redskap- /utstyr	Sam- arbeid med andre
Alle	69	73	52	42	45	57	56
Kjønn							
Menn	69	73	45	40	33	51	49
Kvinner	69	74	61	46	61	64	64
Alder							
Inntil 24 år	82	76	49	57	42	48	56
25 - 34 år	73	74	50	44	47	53	52
35 - 44 år	67	73	52	41	48	58	58
45 - 54 år	67	73	53	41	44	54	55
55 år og eldre	67	73	57	41	43	69	60
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	59	63	59	46	53	68	60
Etats-/militærutdanning	57	65	56	42	49	60	57
Univ./høgskole inntil 4 år ...	77	80	50	45	46	53	55
Univ./høgskole over 4 år	87	90	40	34	28	40	48
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:
Etatstype							
Departementene	77	76	50	32	47	37	49
Sentraladministrasjonen ellers	73	78	45	41	37	53	55
Den sivile ytre etat	68	75	54	44	53	57	55
Undervisning og forskning ...	80	86	49	37	35	56	50
Off. næringsdrift og anlegg ..	60	64	57	42	50	63	60
Forsvaret	70	68	44	45	29	47	51
Helsevesenet	81	85	61	54	59	64	69
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	54	59	56	43	50	65	58
Lønnstrinn 23-34	68	72	57	45	53	62	58
Lønnstrinn 35 og over	81	86	44	39	32	44	51
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	62	65	63	43	66	68	58
Saksbehandler/leder	77	81	54	38	49	54	57
Tekn. st. over fagarbeidernivå	75	77	46	48	44	49	51
Militære stillinger	78	71	36	39	20	38	48
Oppsyn, tilsyn, kontroll	67	73	47	47	38	47	49
Kommunikasjon og samferdsel ..	53	63	55	41	51	64	60
Vitenskap/forskn./undervisning	88	91	44	38	27	49	49
Helse og omsorg	82	88	56	58	59	52	61
Manuelt arbeid	52	59	59	45	43	74	60
Uoppgitt	77	83	54	46	50	57	67

Forts. neste side

Tabell VII-7 (forts.): Andel som har nevnt at ulike forhold har stor betydning for valg av stilling. Prosent

	Lønnsbe- ting- elser	Mulighet for opprykk	Forhold til kolleger	Forhold over- /under- ordnete	Selv- stendig arbeid	Varia- sjon i arbeidet	Liten rangfor- skjell
Alle	58	34	75	67	66	65	29
Kjønn							
Menn	59	35	69	59	64	61	24
Kvinner	57	33	82	77	69	70	36
Alder							
Inntil 24 år	64	55	87	73	54	69	18
25 - 34 år	64	33	76	65	61	65	24
35 - 44 år	59	33	74	66	67	66	27
45 - 54 år	53	30	72	67	69	64	31
55 år og eldre	56	41	76	73	73	63	41
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	57	35	78	72	63	64	37
Etats-/militærutdanning	62	35	78	69	57	60	33
Univ./høgskole inntil 4 år ...	58	32	76	68	69	65	23
Univ./høgskole over 4 år	54	32	64	56	78	71	21
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:
Etatstype							
Departementene	50	26	73	72	77	71	26
Sentraladministrasjonen ellers	60	31	68	65	68	61	26
Den sivile ytre etat	58	34	80	71	69	68	29
Undervisning og forskning	53	36	65	59	79	73	27
Off. næringsdrift og anlegg ..	58	33	79	70	59	61	36
Forsvaret	63	36	69	59	59	58	19
Helsevesenet	66	35	79	74	71	67	29
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	62	35	78	70	54	62	37
Lønnstrinn 23-34	59	35	79	71	66	66	30
Lønnstrinn 35 og over	54	31	67	61	76	65	22
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	54	38	81	78	68	68	38
Saksbehandler/leder	53	34	75	72	74	66	28
Tekn. st. over fagarbeidernivå	54	35	74	70	69	61	30
Militære stillinger	64	35	64	52	57	57	2
Oppsyn, tilsyn, kontroll	63	29	78	57	57	65	19
Kommunikasjon og samferdsel ..	63	32	78	70	56	60	37
Vitenskap/forskn./undervisning	56	39	65	53	85	74	26
Helse og omsorg	67	27	73	66	72	70	26
Manuelt arbeid	57	30	77	68	56	63	41
Uoppgitt	70	41	77	72	74	73	24

Forts. neste side

Tabell VII-7 (forts.): Andel som har nevnt at ulike forhold har stor betydning for valg av stilling. Prosent

	Trygt ansett- elsesfor- hold	Barneha- geplass- er	Høy begyn- ner lønn	Fleksible arbeids- ordning- er	Andre forhold
Alle	66	7	25	41	12
Kjønn					
Menn	61	5	26	35	10
Kvinner	72	10	24	48	15
Alder					
Inntil 24 år	58	13	34	31	10
25 - 34 år	61	10	25	41	14
35 - 44 år	66	6	26	46	12
45 - 54 år	68	5	23	39	12
55 år og eldre	71	7	25	36	10
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	81	7	26	41	12
Etats-/militærutdanning	78	9	31	37	12
Univ./høgskole inntil 4 år ...	55	8	21	41	11
Univ./høgskole over 4 år	44	4	22	45	15
Uoppgitt	:	:	:	:	:
Etatstype					
Departementene	45	2	15	51	5
Sentraladministrasjonen ellers	58	5	25	46	11
Den sivile ytre etat	67	6	24	46	15
Undervisning og forskning ...	53	6	20	44	14
Off. næringsdrift og anlegg ..	77	8	29	37	11
Forsvaret	62	6	22	28	8
Helsevesenet	63	20	39	46	16
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	81	13	35	35	13
Lønnstrinn 23-34	71	6	22	43	14
Lønnstrinn 35 og over	48	3	21	44	10
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	80	7	22	50	10
Saksbehandler/leder	56	5	22	49	12
Tekn. st. over fagarbeidernivå	65	2	17	46	7
Militære stillinger	48	6	22	26	9
Oppsyn, tilsyn, kontroll	62	5	24	36	13
Kommunikasjon og samferdsel ..	80	11	35	34	14
Vitenskap/forskn./undervisning	49	9	23	49	18
Helse og omsorg	57	14	36	37	24
Manuelt arbeid	87	8	32	31	12
Uoppgitt	56	9	14	34	4

VIII Videreutdanning

Ønsker eller planer?

Når det gjelder ønsker eller planer om å skaffe seg videre opplæring eller utdanning (tabell VIII-1), så er det omtrent like mange som har planer om videreutdanning (31 prosent), som bare har ønsker om det (35 prosent), og som verken har ønsker eller planer (34 prosent).

Det er de yngste som i størst grad har konkrete planer de nærmeste par årene (63 prosent), og andelen med planer reduseres med alderen, til bare 11 prosent blant dem over 54 år. Det er flere med konkrete planer om videreutdanning blant dem med universitets- eller høgskoleutdanning inntil 4 år (42 prosent) enn blant dem med den laveste utdanningen (22 prosent). Blant de med militære stillinger er det mange (57 prosent) med konkrete planer om mer utdanning, og det er langt flere som har faktiske planer enn som bare ønsker seg viderutdanning (29 prosent). Blant dem med stillinger innen kommunikasjon og samferdsel er situasjonen motsatt: Mange har ønske om videreutdanning, men ikke planer de nærmeste par årene (41 prosent), mens langt færre har konkrete planer (22 prosent). Tilsvarende situasjon er det blant dem med manuelt arbeid.

I 1977 var det langt færre med konkrete planer om videreutdanning enn det er i 1998, hhv 9 og 31 prosent. Dette er mer enn en tredobling i perioden. Utviklingen er parallell blant kvinner og menn: Både i 1977 og i 1998 er det omtrent like mange kvinner og menn som har planer om videreutdanning. I 1977 var det langt flere som verken hadde planer eller ønsker, hhv 54 prosent mot 34 prosent i 1998. Omtrent like mange på begge tidspunkter har ønsker, men ikke planer.

Det er imidlertid indikasjoner på at de som har svart, har tolket planer om videreutdanning videre og mer uforpliktende i 1998 enn i 1977. Én årsak til dette er nok at det i 1998 spørres om “videre opplæring/utdanning”, mens det i 1977 bare spørres etter “videre utdanning”. Dessuten kan det være at videreutdanning er et tema som i større grad er tilstede i folks bevissthet i 1998 enn i 1977, og at det på den måten faller lettere å svare bekreftende, kanskje fordi det er sosialt ønskelig. Den store økningen i andel med planer om videreutdanning i perioden, er dermed sannsynligvis ikke reell (jif også nedenfor).

Type viderutdanning

Flertallet av dem som har planer om videreutdanning de neste to årene, skal ta utdanning på universitet eller høgskole (57 prosent). Hhv. 17 og 12 prosent skal ta eksterne og interne kurs, mens 9 prosent tar etatsopplæring og 5 prosent videregående skole (tabell VIII-2).

Videreutdanning på universitet eller høgskole tas i første rekke av dem som allerede har slik utdanning, og dermed naturlig nok også blant dem som jobber i undervisnings- og forskningsinstitusjoner. Det gjelder 69 prosent av dem med universitets eller høgskoleutdanning på inntil 4 år og 65 prosent av dem som har over 4 år med slik utdanning. Og det gjelder 74 prosent av dem med jobb i undervisnings- og forskningsinstitusjoner.

De som har lavere utdanning har i større grad planer om videregående skole, etatsopplæring eller interne kurs. Ansatte innen offentlig næringsdrift og anlegg tar oftest sikte på videregående skole (13 prosent). Etatsopplæring er vanligst blant ansatte i den sivile ytre etat og i Forsvaret (hhv. 12 og 13 prosent), mens eksterne kurs er vanligst blant ansatte i sentraladministrasjonene utenom departementene (40 prosent).

På dette spørsmålet er det imidlertid stort partielt frafall, dvs at mange som skulle ha svart på spørsmålet, har unnlatt å svare. Det partielle frafallet er så stort (ca 35 prosent) at det har innvirkning på svarfordelingene. En sannsynlig tolkning av frafallet, er at de som har unnlatt å svare ikke vet hva slags videreutdanning de vil ta. “Vet ikke” var ingen svarmulighet på spørsmålet fordi vi forutsatte at de med

konkrete planer, visste hva slags opplæring/utdanning dette skulle dreie seg om. Men sannsynligvis har de som har svart at de har planer, tolket dette mer uforpliktende, slik at gruppen dermed inkluderer mange med forholdsvis vage planer.

Forhold til arbeidet under videreutdanning

41 prosent skal ta videreutdanningen ved siden av arbeidet, mens 36 prosent får permisjon med full lønn. Kun et fåtall får permisjon med delvis lønn (3 prosent), permisjon uten lønn (2 prosent) eller slutter i arbeidet (4 prosent). Imidlertid er det 13 prosent av dem med planer om videreutdanning som ikke vet hvordan forholdet til arbeidet skal ordnes under utdanningen (tabell VIII-3).

Det er langt flere menn enn kvinner som får permisjon med full lønn for å ta videreutdanning (hhv 46 og 25 prosent). Mens det er vanligere for kvinner enn for menn å ta videreutdanning ved siden av arbeidet: 52 prosent av kvinnene og 33 prosent av mennene må arbeide ved siden av.

Det er de som allerede har den lengste utdanningen som i størst grad får full lønn under videreutdanning (hhv 44 prosent med den høyeste utdanningen og 33 prosent med den laveste utdanningen). Forsvaret er den etaten der størst andel ansatte får permisjon med full lønn (54 prosent), mens ansatte i offentlig næringsdrift og anlegg oftest må arbeide ved siden av videreutdanningen (53 prosent).

Blant stillingsgruppene skiller særlig kommunikasjon og samferdsel seg ut, med bare 5 prosent som får permisjon med full lønn, mens 65 prosent må ta utdanningen ved siden av arbeidet.

Det er like mange i 1998 som i 1977 som oppgir at de skal ha permisjon med full lønn under videreutdanningen. Noen færre skal ha permisjon uten lønn i 1998, mens det er noen flere som skal arbeide ved siden av utdanningen. Det er også noen flere som ikke vet hvordan forholdet til arbeidet skal ordnes. Den økte vet ikke-andelen kan peke i retning av at de som svarte i 1998 har tolket "planer" mer uforpliktende enn i 1977 (jf ovenfor).

Tabell VIII-1: Ønsker eller planer om videreutdanning. Prosent

	Ingen ønsker eller planer	Ønsker, men ingen planer	Har planer om videre- utdanning	I alt	Antall personer
Alle	34	35	31	100	1996
Kjønn					
Menn	35	35	30	100	1065
Kvinner	33	36	31	100	931
Alder					
Inntil 24 år	4	32	63	100	73
25 - 34 år	15	48	38	100	490
35 - 44 år	24	42	34	100	602
45 - 54 år	43	30	27	100	536
55 år og eldre	77	12	11	100	295
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	44	34	22	100	643
Etats-/militærutdanning	35	37	28	100	371
Univ./høgskole inntil 4 år ...	19	38	42	100	568
Univ./høgskole over 4 år	39	30	31	100	394
Uoppgitt	:	:	:	:	20
Etatstype					
Departementene	36	41	23	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	36	38	26	100	139
Den sivile ytre etat	35	33	32	100	507
Undervisning og forskning	35	31	34	100	275
Off. næringsdrift og anlegg ..	37	41	22	100	529
Forsvaret	24	27	49	100	218
Helsevesenet	28	37	34	100	204
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	31	42	28	100	492
Lønnstrinn 23-34	33	36	32	100	830
Lønnstrinn 35 og over	39	30	32	100	674
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	39	30	31	100	232
Saksbehandler/leder	34	38	28	100	480
Tekn. st. over fagarbeidernivå	33	37	30	100	151
Militære stillinger	14	29	57	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	22	39	39	100	144
Kommunikasjon og samferdsel ..	37	41	22	100	285
Vitenskap/forskn./undervisning	43	22	35	100	179
Helse og omsorg	30	31	39	100	137
Manuelt arbeid	44	37	19	100	205
Uoppgitt	31	44	24	100	54
Ansiennitet i etaten					
7 år eller mer	40	34	26	100	1369
4-6 år	23	34	43	100	244
2-3 år	19	42	40	100	239
Inntil 1 år	21	41	38	100	127
Uoppgitt	:	:	:	:	17
1977-UNDERSØKELSEN					
Alle	54	36	9	100	4442
Kjønn					
Menn	55	35	10	100	3087
Kvinner	51	40	9	100	1324

Tabell VIII-2: Planer om ulike former for videreutdanning. Prosent

	Interne kurs	Eksterne kurs	Etatsopp- læring	Videre- gående skole	Univ./ høyskole	I alt	Antall personer
Alle	12	17	9	5	57	100	456
Kjønn							
Menn	13	19	9	3	55	100	246
Kvinner	11	14	9	7	59	100	210
Alder							
Inntil 24 år	3	6	17	6	68	100	38
25 - 34 år	12	15	4	5	64	100	144
35 - 44 år	8	19	9	5	58	100	145
45 - 54 år	15	19	10	5	51	100	105
55 år og eldre	:	:	:	:	:	:	24
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	16	19	16	11	38	100	104
Etats-/militærutdanning	18	17	8	12	46	100	78
Univ./høgskole inntil 4 år ...	10	15	6	1	69	100	178
Univ./høgskole over 4 år	7	20	7	-	65	100	90
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	6
Etatstype							
Departementene	:	:	:	:	:	:	22
Sentraladministrasjonen ellers	-	40	4	-	56	100	26
Den sivile ytre etat	14	18	12	2	54	100	113
Undervisning og forskning	10	9	5	1	74	100	77
Off. næringsdrift og anlegg ..	18	20	7	13	42	100	84
Forsvaret	11	11	13	8	57	100	79
Helsevesenet	5	18	5	4	68	100	55
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	10	14	12	14	50	100	113
Lønnstrinn 23-34	18	11	11	4	56	100	182
Lønnstrinn 35 og over	8	27	4	-	62	100	161
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	5	6	26	12	50	100	49
Saksbehandler/leder	6	24	0	2	66	100	102
Tekn. st. over fagarbeidernivå	10	32	-	3	55	100	31
Militære stillinger	11	8	13	-	68	100	53
Oppsyn, tilsyn, kontroll	29	17	14	-	40	100	35
Kommunikasjon og samferdsel ..	16	14	4	12	53	100	49
Vitenskap/forskn./undervisning	14	8	4	-	73	100	54
Helse og omsorg	4	23	4	-	69	100	39
Manuelt arbeid	23	25	19	19	13	100	32
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	12

Tabell VIII-3: Forhold til arbeidet under videreutdanning, blant dem med planer om slik utdanning. Prosent

	Permi- sjon full lønn	Permi- sjon delvis lønn	Permi- sjon uten lønn	Ved siden av arbeidet	Slutter i arbeidet	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	36	3	2	41	4	13	100	558
Kjønn								
Menn	46	3	1	33	4	13	100	302
Kvinner	25	2	3	52	5	14	100	256
Alder								
Inntil 24 år	32	1	2	24	17	24	100	45
25 - 34 år	27	2	2	47	7	16	100	165
35 - 44 år	39	1	4	42	3	11	100	188
45 - 54 år	45	5	1	39	-	9	100	134
55 år og eldre	44	-	-	44	-	12	100	26
Utdanning								
Grunnskole/videregående skole	33	1	3	42	4	17	100	125
Etats-/militærutdanning	33	2	2	41	11	12	100	101
Univ./høgskole inntil 4 år ...	37	2	3	45	3	11	100	217
Univ./høgskole over 4 år	44	6	1	35	0	15	100	108
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:	7
Etatstype								
Departementene	33	3	-	33	3	27	100	28
Sentraladministrasjonen ellers	32	3	3	39	6	17	100	35
Den sivile ytre etat	43	2	1	40	1	13	100	148
Undervisning og forskning	25	6	4	47	2	15	100	81
Off. næringsdrift og anlegg ..	22	1	3	53	8	13	100	108
Forsvaret	54	1	1	32	5	7	100	101
Helsevesenet	31	8	3	27	5	25	100	57
Lønnstrinn								
Lønnstrinn 1-22	21	1	3	44	13	17	100	127
Lønnstrinn 23-34	41	1	1	41	2	13	100	233
Lønnstrinn 35 og over	41	5	2	40	1	11	100	198
Stillingsgruppe								
Kontorstillinger	35	-	2	50	6	8	100	62
Saksbehandler/leder	31	3	2	49	0	15	100	125
Tekn. st. over fagarbeidernivå	46	-	2	28	2	21	100	41
Militære stillinger	60	1	1	25	7	6	100	72
Oppsyn, tilsyn, kontroll	55	2	2	32	2	8	100	53
Kommunikasjon og samferdsel ..	5	2	5	65	10	13	100	60
Vitenskap/forskn./undervisning	32	9	2	39	-	18	100	50
Helse og omsorg	34	11	2	26	5	23	100	47
Manuelt arbeid	28	-	-	39	12	21	100	34
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:	14
1977-UNDERSØKELSEN								
Alle	34	5	11	36	6	6	100	419

IX Lønn og avansement

Alternativer til lønnsøkning

35 prosent ville foretrekke lengre ferie dersom de skulle velge et alternativ til lønnsøkning (tabell IX-1). Noen færre ville foretrekke lavere pensjonsalder (26 prosent) eller kortere arbeidsuke (24 prosent), mens bare noe få ville heller hatt bedre permisjonsordninger for etter- og videreutdanning (7 prosent).

Flere kvinner enn menn foretrekker kortere arbeidsuke som et alternativ til lønnsøkning, hhv 31 og 18 prosent. De eldste foretrekker naturlig nok en lavere pensjonsalder i større grad enn de yngre, mens de yngre foretrekker alle de andre alternativene i større grad enn de eldste. Lavere pensjonsalder er det foretrukne alternativet blant de med den laveste utdanningen (41 prosent), blant dem som jobber innen offentlig næringsdrift og anlegg (34 prosent) og blant dem med manuelt arbeid (47 prosent). Det er færre med manuelt arbeid som foretrekker kortere arbeidsuke (14 prosent), enn i andre stillingsgrupper. Lengre ferie foretrekkes oftest av saksbehandlere/ledere og av dem med tekniske eller militære stillinger (hhv 42, 43 og 48 prosent). For øvrig er det ingen store variasjoner i hva slags alternativ til lønnsøkning som foretrekkes.

Andel av velstandsøkningen

De fleste (73 prosent) mener at egen yrkesgruppe har kommet for dårlig ut i forhold til andre lønnstakere, mens 20 prosent mener de har fått en rimelig del av velstandsøkningen. Det er 7 prosent som ikke vet (tabell IX-2).

Menn er mer misfornøyde enn kvinner, hhv 78 og 66 prosent mener de har kommet for dårlig ut. De med den lengste utdanningen mener noe oftere enn andre at de har kommet for dårlig ut. En sterk tendens til misnøye med sin andel av velstandsøkningen, finner vi blant dem med stilling innen vitenskap mv; 88 prosent av dem mener de har kommet for dårlig ut, mens bare 7 prosent mener de har fått sin rimelige del. Også de militære er misfornøyde; 87 prosent mener de har kommet dårlig ut, mens 11 er fornøyd. Vi ser en svak tendens til at ledere/saksbehandlere er noe mer fornøyde med sin andel enn andre: 29 prosent mener de har fått sin rimelige del, mens 64 prosent mener de har kommet dårlig ut.

I vurderingene av dette spørsmålet har det skjedd store endringer i løpet av de siste 20 årene: I 1977 var langt flere fornøyd med sin andel av velstandsøkningen: Det var like mange som mente de hadde fått sin rimelige del (47 prosent), og som mente de hadde kommet for dårlig ut (46 prosent). I 1998 er det hhv 20 og 73 prosent. Endringene er på hele 27 prosentpoeng.

I 1977 vurderte kvinner og menn sin andel av velstandsøkningen svært forskjellig: Kvinner var langt mer fornøyde enn menn. Et flertall av kvinnene mente de hadde fått sin rimelige andel, mens et flertall av mennene mente de hadde kommet for dårlig ut. Blant kvinner er andelen fornøyde redusert fra 56 til 23 prosent, en reduksjon på 33 prosentpoeng. Tilsvarende reduksjon blant menn er på 26 prosentpoeng, fra 43 prosent fornøyde i 1977 til 17 prosent i 1998. Forskjellene mellom kjønnene er altså jevnet noe ut i løpet av disse 20 årene.

Forskjellene mellom utdanningsgruppene i vurderingen av egen yrkesgruppes del av velstandsøkningen, er ikke særlig store verken i 1998 eller 1977, men "retningen" er endret: I 1977 var den en svak tendens til at de med den høyeste utdanningen var mest tilfreds, mens det i 1998 er disse om er mest misfornøyd.

Lønns plassering

De fleste (79 prosent) mener at *ansvar* er ett av tre forhold som bør tillegges størst vekt ved lønns plassering innen egen yrkesgruppe i staten. 61 prosent nevner *arbeidsmengde og arbeidspress* og 58 prosent *utdanning og kompetanse* som forhold det bør legges stor vekt på ved lønns plassering. Videre er det 48 prosent som nevner at lønnsnivået i tilsvarende stillinger i privat virksomhet må tas hensyn til, og 19 prosent har nevnt ubehagelig og tungt arbeid som en viktig faktor, mens 9 prosent ikke vet (tabell IX-3).

Flere kvinner enn menn mener at arbeidsmengde og arbeidspress bør vektlegges (hhv 68 og 55 prosent). Når det gjelder å legge vekt på utdanning og kompetanse er det naturlig nok de med den høyeste utdanningen som synes dette er et særlig viktig forhold å ta hensyn til ved lønns plasseringen.

Dette er et spørsmål der respondenten spesielt skulle svare ut fra egen yrkesgruppe. For å få fram prioriteringen innen hver yrkesgruppe og forskjeller i prioriteringer, skal vi se på hvilke forhold som nevnes hyppigst og nest hyppigst innen hver av gruppene:

I alle stillingsgrupper unntatt én, er det flest som nevner at *ansvar* bør legges vekt på. Unntaket er de med stillinger innen vitenskap mv. De nevner hyppigst, kanskje ikke overraskende, at *utdanning og kompetanse* må vektlegges ved lønns plassering (89 prosent). I denne stillingsgruppen nevnes *ansvar* nest oftest (62 prosent). I de fleste andre stillingsgruppene er *arbeidspress og arbeidsmengde* nevnt nest hyppigst. Unntakene er sakbehandlere/ledere, tekniske stillinger og stillinger innen helse og omsorg. Det forholdet som er nest vanligst å nevne blant disse gruppene, er *utdanning og kompetanse*.

På alle stillingsnivåer, fra begynnerstilling til høyere nivå, er *ansvar* det hyppigst nevnte forholdet. Personer i stillinger på høyere nivå nevner utdanning og kompetanse nest hyppigst, mens på begynner- og mellomnivå, nevnes arbeidspress og arbeidsmengde nest oftest.

Uansett hvor lang ansienniteten i etaten er, synes flest at *ansvar* er viktig å legge vekt på ved lønns plassering. Det er bare blant dem som har vært ansatt i etaten i 7 år eller mer at arbeidspress og -mengde nevnes nest hyppigst, mens for de andre er det nest vanligst å nevne utdanning og kompetanse som viktig ved lønns plassering.

Avansement

De aller fleste (82 prosent) mener at *faglig dyktighet* er ett av tre forhold som det bør legges størst vekt på ved avansement til høyere stillinger innen egen yrkesgruppe i staten. 54 prosent nevner *samarbeidsevne*, 44 prosent nevner *utdanning og kompetanse* og 41 prosent nevner *lederferdigheter* som viktig å ta hensyn til ved avansement. Videre nevner 28 prosent oppnådde resultater, 27 prosent ansiennitet, mens erfaring fra andre yrker og alder bare nevnes av hhv 6 og 3 prosent, og 2 prosent nevner andre forhold (tabell IX-4).

Utdanning og kompetanse nevnes igjen naturlig nok hyppigst av dem med den høyeste utdanningen. For øvrig er det ingen nevneverdige forskjeller mellom ulike grupper når det gjelder de tre forhold som nevnes av flest.

På samme måte som vurderingen av hva som er viktig for lønns plassering, skal respondenten på spørsmålet om avansement svare ut fra egen yrkesgruppe. For å få fram prioriteringene innen hver yrkesgruppe og forskjeller i prioriteringer, ser vi på hvilke forhold som nevnes hyppigst og nest hyppigst innen hver av gruppene:

I samtlige stillingsgrupper nevnes *faglig dyktighet* hyppigst som et forhold som er viktig ved avansement. Mer spredning er det på det forholdet som nevnes *nest* hyppigst. I seks av stillingsgruppene er det *samarbeidsevne* som nevnes nest hyppigst. Det gjelder for kontorstillinger, saksbehandlere/leder, tekniske stillinger, stillinger innen kommunikasjon og samferdsel, helse og omsorg og manuelt arbeid. Imidlertid nevnes *utdanning og kompetanse* like hyppig som samarbeidsevne både blant dem med kontorstillinger og blant dem med helse- og omsorgsykker. Blant dem med kontorstillinger nevnes dessuten *ansiennitet* også like hyppig. Blant dem med stillinger innen vitenskap mv. er *utdanning og kompetanse* det nest hyppigst nevnte forholdet. For dem med militære stillinger og stillinger innen oppsyn mv., er det *lederferdigheter* som nevnes av nest flest.

Tabell IX-1: Foretrukket alternativ til lønnsøkning. Prosent

	Lengre ferie	Kortere arbeidsuke	Lavere pensjonsalder	Bedre perm.ordn. for vid.utd.	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	35	24	26	7	7	100	1920
Kjønn							
Menn	38	18	28	8	7	100	1027
Kvinner	31	31	24	6	8	100	893
Alder							
Inntil 24 år	44	26	11	6	13	100	69
25 - 34 år	39	34	9	11	7	100	474
35 - 44 år	40	27	17	9	6	100	578
45 - 54 år	33	14	42	5	7	100	516
55 år og eldre	20	16	51	2	11	100	283
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	26	21	41	6	7	100	603
Etats-/militærutdanning	34	26	27	5	8	100	360
Univ./høgskole inntil 4 år ...	40	25	18	11	6	100	552
Univ./høgskole over 4 år	45	23	15	8	9	100	385
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	20
Etatstype							
Departementene	37	33	19	5	6	100	120
Sentraladministrasjonen ellers	41	28	18	6	7	100	133
Den sivile ytre etat	37	22	28	7	6	100	480
Undervisning og forskning	35	23	19	11	11	100	270
Off. næringsdrift og anlegg ..	30	24	34	6	7	100	506
Forsvaret	41	20	24	6	9	100	210
Helsevesenet	34	28	20	11	7	100	201
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	29	26	27	7	10	100	476
Lønnstrinn 23-34	34	23	30	8	5	100	782
Lønnstrinn 35 og over	42	22	21	7	8	100	662
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	25	29	32	5	9	100	221
Saksbehandler/leder	42	26	21	8	3	100	455
Tekn. st. over fagarbeidernivå	43	24	24	4	5	100	147
Militære stillinger	48	24	10	9	10	100	126
Oppsyn, tilsyn, kontroll	38	21	26	9	6	100	141
Kommunikasjon og samferdsel ..	28	26	30	8	8	100	272
Vitenskap/forskn./undervisning	32	20	21	11	16	100	178
Helse og omsorg	30	25	27	11	7	100	134
Manuelt arbeid	29	14	47	4	6	100	195
Uoppgitt	42	27	17	7	6	100	51
Stillingsnivå							
Begynnerstillinger o.l.	39	26	16	10	9	100	320
Stillinger på mellomnivå	34	24	29	6	7	100	1288
Stillinger på høyere nivå	41	19	26	7	6	100	286
Uoppgitt	20	19	31	11	19	100	26

Tabell IX-2: Vurdering av egen yrkesgruppes andel av velstandsøkningen. Prosent

	Har fått en rimelig del	Har kommet for dårlig ut	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	20	73	7	100	2028
Kjønn					
Menn	17	78	5	100	1081
Kvinner	23	66	11	100	947
Alder					
Inntil 24 år	18	63	19	100	71
25 - 34 år	15	75	9	100	493
35 - 44 år	21	72	7	100	605
45 - 54 år	23	73	5	100	552
55 år og eldre	21	71	8	100	307
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	23	69	8	100	657
Etats-/militærutdanning	17	72	11	100	375
Univ./høgskole inntil 4 år ...	22	72	6	100	574
Univ./høgskole over 4 år	16	79	5	100	402
Uoppgitt	:	:	:	:	20
Etatstype					
Departementene	29	61	10	100	123
Sentraladministrasjonen ellers	24	68	9	100	140
Den sivile ytre etat	25	69	6	100	512
Undervisning og forskning	15	78	7	100	282
Off. næringsdrift og anlegg ..	19	71	11	100	539
Forsvaret	15	82	4	100	219
Helsevesenet	19	76	5	100	213
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	13	74	13	100	500
Lønnstrinn 23-34	22	72	6	100	843
Lønnstrinn 35 og over	23	73	5	100	685
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	21	68	11	100	236
Saksbehandler/leder	29	64	7	100	483
Tekn. st. over fagarbeidernivå	23	72	5	100	151
Militære stillinger	11	87	2	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	23	73	4	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	14	74	12	100	289
Vitenskap/forskn./undervisning	7	88	5	100	184
Helse og omsorg	22	73	4	100	144
Manuelt arbeid	19	71	9	100	211
Uoppgitt	26	69	4	100	54
Stillingsnivå					
Begynnerstillinger o.l.	16	75	9	100	331
Stillinger på mellomnivå	20	73	7	100	1363
Stillinger på høyere nivå	25	70	4	100	305
Uoppgitt	14	61	25	100	29
1977-UNDERSØKELSEN					
Alle	47	46	6	100	4442
Kjønn					
Menn	43	51	5	100	3087
Kvinner	56	34	10	100	1324
Utdanning					
Ikke etatsutdanning eller utdanning på universitets- eller høgskolenivå.....	47	44	7	100	2462
Etatsutdanning.....	45	49	5	100	1383
Universitets- og høgskolenivå.	52	43	4	100	565

Tabell IX-3: Andeler som nevner ulike forhold som viktige ved lønnplassering innen sin yrkesgruppe. Prosent

	Ansvar	Arbeids- mengde/ arbeids- press	Ubeha- gelig/ tungt arbeid	Utdan- ning/ komp- etanse	Lønns- nivå i privat virk- somhet	Andre for- hold	Antall personer
Alle	79	61	19	58	48	9	1997
Kjønn							
Menn	78	55	21	57	53	9	1067
Kvinner	79	68	16	60	41	9	930
Alder							
Inntil 24 år	70	74	45	44	40	8	72
25 - 34 år	79	63	26	59	43	10	489
35 - 44 år	81	59	19	57	51	9	598
45 - 54 år	81	62	12	62	50	8	538
55 år og eldre	72	57	13	57	47	11	300
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	77	62	19	46	50	12	643
Etats-/militærutdanning	78	68	34	37	39	13	368
Univ./høgskole inntil 4 år ...	84	60	18	69	46	8	568
Univ./høgskole over 4 år	75	53	2	87	55	5	400
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	18
Etatstype							
Departementene	85	71	4	62	49	2	120
Sentraladministrasjonen ellers	80	55	9	66	61	7	138
Den sivile ytre etat	83	59	21	60	42	11	503
Undervisning og forskning	70	53	6	82	54	7	279
Off. næringsdrift og anlegg ..	76	66	30	41	46	11	530
Forsvaret	79	65	15	56	53	8	218
Helsevesenet	87	63	11	76	34	8	209
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	72	71	36	36	39	15	494
Lønnstrinn 23-34	82	61	19	57	46	9	830
Lønnstrinn 35 og over	81	53	4	79	57	6	673
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	80	68	5	55	47	13	229
Saksbehandler/leder	85	59	6	70	55	5	471
Tekn. st. over fagarbeidernivå	80	43	8	71	65	5	151
Militære stillinger	82	68	13	60	59	4	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	89	58	48	46	26	16	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	76	74	36	34	37	13	287
Vitenskap/forskn./undervisning	62	52	2	89	54	8	181
Helse og omsorg	84	66	10	81	31	10	143
Manuelt arbeid	70	59	40	36	45	11	208
Uoppgitt	79	42	17	70	50	13	53
Stillingsnivå							
Begynnerstillinger o.l.	71	66	36	49	40	12	330
Stillinger på mellomnivå	80	61	17	57	48	10	1348
Stillinger på høyere nivå	81	53	5	75	57	4	295
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	24
Ansiennitet i etaten							
7 år eller mer	79	61	19	54	49	10	1373
4-6 år	75	65	15	66	44	9	239
2-3 år	77	60	21	70	46	7	240
Inntil 1 år	80	51	18	72	49	7	127
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	18

Tabell IX-4: Andeler som nevner ulike forhold som viktige ved avansement innen sin yrkesgruppe. Prosent

	Alder	Ansien- nitet	Utdan- ning/ komp- etanse	Faglig dyktig- het	Erfaring fra andre yrker	Samar- beids- evne
Alle	3	27	44	82	6	54
Kjønn						
Menn	2	23	42	81	6	51
Kvinner	4	31	45	82	5	58
Alder						
Inntil 24 år	2	32	47	76	3	41
25 - 34 år	2	20	41	83	4	56
35 - 44 år	2	24	44	83	4	57
45 - 54 år	3	31	42	82	6	55
55 år og eldre	7	34	50	77	10	47
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	5	38	37	81	8	53
Etats-/militærutdanning	3	33	32	77	5	63
Univ./høgskole inntil 4 år ...	2	19	52	83	3	55
Univ./høgskole over 4 år	1	11	55	86	5	46
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:
Etatstype						
Departementene	2	23	34	80	7	55
Sentraladministrasjonen ellers	1	22	42	80	5	57
Den sivile ytre etat	3	25	45	83	5	58
Undervisning og forskning	3	21	60	87	6	39
Off. næringsdrift og anlegg ..	4	33	32	79	5	63
Forsvaret	1	26	47	80	8	41
Helsevesenet	3	26	58	83	3	53
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	6	42	36	77	8	56
Lønnstrinn 23-34	3	27	43	84	5	56
Lønnstrinn 35 og over	1	14	50	83	5	50
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	4	46	47	81	7	48
Saksbehandler/leder	1	15	45	83	4	58
Tekn. st. over fagarbeidernivå	1	21	42	86	8	53
Militære stillinger	2	17	48	81	6	36
Oppsyn, tilsyn, kontroll	4	16	37	84	3	61
Kommunikasjon og samferdsel ..	3	38	30	80	4	66
Vitenskap/forskn./undervisning	1	17	69	86	6	36
Helse og omsorg	1	22	59	86	1	59
Manuelt arbeid	10	42	32	74	11	59
Uoppgitt	7	24	44	80	7	47
Stillingsnivå						
Begynnerstillinger o.l.	3	31	43	78	7	58
Stillinger på mellomnivå	3	29	43	82	5	55
Stillinger på høyere nivå	1	12	50	86	5	46
Uoppgitt	14	32	39	70	19	48
Ansienitet i etaten						
7 år eller mer	3	29	40	82	5	56
4-6 år	2	22	53	82	7	50
2-3 år	2	19	49	82	6	49
Inntil 1 år	2	15	52	84	9	49
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:

Forts. neste side

Tabell IX-4 (forts.): Andeler som nevner ulike forhold som viktige ved avansement innen sin yrkesgruppe. Prosent

	Oppnådde resulta- ter	Leder- ferdig- heter	Andre forhold	Antall personer
Alle	28	41	2	1935
Kjønn				
Menn	29	48	2	1037
Kvinner	27	32	2	898
Alder				
Inntil 24 år	28	61	4	66
25 - 34 år	32	51	2	477
35 - 44 år	31	42	2	576
45 - 54 år	27	35	2	529
55 år og eldre	19	30	1	287
Utdanning				
Grunnskole/videregående skole	23	32	2	618
Etats-/militærutdanning	23	44	3	362
Univ./høgskole inntil 4 år ...	29	50	1	548
Univ./høgskole over 4 år	42	42	2	390
Uoppgitt	:	:	:	17
Etatstype				
Departementene	39	43	2	117
Sentraladministrasjonen ellers	35	42	3	135
Den sivile ytre etat	22	43	1	493
Undervisning og forskning	41	26	3	270
Off. næringsdrift og anlegg ..	24	41	3	518
Forsvaret	33	54	0	206
Helsevesenet	22	42	-	196
Lønnstrinn				
Lønnstrinn 1-22	20	37	4	471
Lønnstrinn 23-34	24	41	1	813
Lønnstrinn 35 og over	40	45	2	651
Stillingsgruppe				
Kontorstillinger	28	18	1	229
Saksbehandler/leder	39	45	1	459
Tekn. st. over fagarbeidernivå	29	43	2	145
Militære stillinger	40	67	1	126
Oppsyn, tilsyn, kontroll	11	65	2	142
Kommunikasjon og samferdsel ..	18	38	4	283
Vitenskap/forskn./undervisning	42	22	4	177
Helse og omsorg	14	46	2	133
Manuelt arbeid	15	41	2	190
Uoppgitt	41	44	-	51
Stillingsnivå				
Begynnerstillinger o.l.	25	41	3	317
Stillinger på mellomnivå	27	40	2	1304
Stillinger på høyere nivå	40	46	1	287
Uoppgitt	17	34	-	27
Ansiennitet i etaten				
7 år eller mer	27	40	2	1336
4-6 år	25	40	2	233
2-3 år	32	49	3	234
Inntil 1 år	41	40	1	115
Uoppgitt	:	:	:	17

X Pensjonsordninger

Pensjonsalder

Det er nesten lik mange som synes at pensjonsalderen er passe, og som synes at den er for høy, hhv 42 og 46 prosent (tabell X-1). Nesten ingen synes den er for lav (2 prosent), mens 9 prosent ikke vet. Ikke særlig overraskende øker andelen som synes at pensjonsalderen er for høy, med stigende alder. Heller ikke overraskende er det å finne den største andelen som ikke vet hva de mener om pensjonsalderen, blant de yngste.

Det er ulike oppfatninger av dagens pensjonsalder blant høyt og lavt utdannede. De med høy utdanning mener oftere enn de med lav utdanning, at pensjonsalderen er passe, mens de med lav utdanning hyppigst svarer at den er for høy.

Som man kunne forvente, er de med militære stillinger mest fornøyd med pensjonsalderen i yrket sitt: 85 prosent synes den er passe, mens 7 og 5 prosent synes den er hhv. for høy og for lav. Flertallet av dem med stilling innen oppsyn mv. synes også at pensjonsalderen er passe. Minst fornøyd med pensjonsalderen i yrket sitt, er de som jobber innen kommunikasjon og samferdsel: 62 prosent synes den er for høy og 25 prosent synes den er passe. Omtrent tilsvarende fordeling finner vi blant dem med manuelt arbeid.

Det har ikke skjedd noen vesentlige endringer i vurderingene av pensjonsalderen fra 1977 til 1998.

Gradvis overgang til pensjonisttilværelsen

De fleste (47 prosent) vil foretrekke en eller annen form for gradvis overgang til pensjonisttilværelsen. Disse inkluderer 28 prosent som vil ha en ordning med 40 prosent pensjon og 60 prosent arbeidsuke i en periode fram til full pensjonering. 14 prosent vil ha en tilsvarende ordning med fordelingen 20 - 80 mellom pensjon og arbeid. Og 5 prosent har svart at de vil ha "reduert arbeidstid alt før jeg har mulighet til å kombinere lønn og pensjon" (tabell X-2).

Det er hele 38 prosent som har svart "har ikke tenkt over dette eller kjenner ikke til mulighetene og konsekvensene". Denne store vet ikke-andelen kan skyldes at spørsmålet var for komplisert å svare på og/eller at temaet var ukjent for mange. Det kan også være at formuleringen av vet ikke-alternativet har åpnet for mer "reflekterte" vet ikke-svar, ved at det faktisk legges opp til å svare dette dersom man ikke har den fulle oversikten over muligheter og konsekvenser av ordningene. Som man kunne forvente, er imidlertid andelen vet ikke-svar langt høyere blant unge enn blant eldre. Det er likevel 19 prosent av dem over 54 år som ikke vet.

Det er bare 14 prosent som ønsker full arbeidstid helt fram til pensjonsalderen. Flere menn enn kvinner ønsker dette (hhv. 19 og 9 prosent). Det er faktisk også flere blant de eldste (24 prosent) enn blant de yngste (12 prosent) som vil arbeide fullt ut, men de yngste har i langt mindre grad tenkt gjennom dette. Det er også noen flere blant dem med den høyeste utdanningen som vil arbeide fullt ut.

Det er flest blant dem med militære stillinger (27 prosent) som vil ha full arbeidstid helt fram. Det er for øvrig små forskjeller mellom stillingsgruppene, med en svak tendens til at de med stilling innen vitenskap mv og oppsyn mv. i noe større grad enn andre vil arbeide fulltid helt fram til pensjonsalder.

Resultatene fra 1998 er ikke sammenliknbare med tilsvarende spørsmål fra 1977. Spørsmålet i 1998 knytter seg til nye muligheter for mer gradvis overgang til pensjonisttilværelsen ved å kombinere lønnet stilling og pensjon. Derfor er svarkategoriene annerledes og formuleringen av vet ikke-alternativet er forandret. Dessuten er innledningsteksten endret, slik at bakgrunnen for å svare på spørsmålet er en annen.

Tabell X-1: Vurdering av dagens pensjonsalder i eget yrke. Prosent

	Passe	For høy	For lav	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	42	46	2	9	100	2032
Kjønn						
Menn	45	46	3	6	100	1080
Kvinner	40	47	2	12	100	952
Alder						
Inntil 24 år	45	29	2	25	100	72
25 - 34 år	45	38	2	15	100	494
35 - 44 år	43	46	2	9	100	606
45 - 54 år	39	54	3	5	100	553
55 år og eldre	42	51	3	4	100	307
Utdanning						
Grunnskole/videregående skole	35	57	2	6	100	659
Etats-/militærutdanning	37	52	2	10	100	377
Univ./høgskole inntil 4 år ...	49	39	2	10	100	576
Univ./høgskole over 4 år	52	32	4	12	100	399
Uoppgitt	:	:	:	:	:	21
Etatstype						
Departementene	57	27	4	12	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	42	40	1	17	100	140
Den sivile ytre etat	45	46	2	8	100	512
Undervisning og forskning	48	39	4	9	100	281
Off. næringsdrift og anlegg ..	30	59	2	9	100	540
Forsvaret	60	34	4	3	100	220
Helsevesenet	36	49	2	12	100	215
Lønnstrinn						
Lønnstrinn 1-22	34	53	1	11	100	503
Lønnstrinn 23-34	43	47	2	8	100	845
Lønnstrinn 35 og over	48	40	3	9	100	684
Stillingsgruppe						
Kontorstillinger	39	53	0	8	100	235
Saksbehandler/leder	47	39	3	11	100	483
Tekn. st. over fagarbeidernivå	39	48	1	12	100	152
Militære stillinger	85	7	5	4	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	53	44	1	3	100	146
Kommunikasjon og samferdsel ..	25	62	2	11	100	292
Vitenskap/forskn./undervisning	47	39	4	10	100	183
Helse og omsorg	41	50	1	9	100	144
Manuelt arbeid	28	61	4	7	100	213
Uoppgitt	33	52	1	14	100	54
1977-UNDERSØKELSEN						
Alle	46	44	2	6	100	4442

Tabell X-2: Ønske om gradvis overgang til pensjonisttilværelsen. Prosent

	Full arbeids- tid	20% pensjon og 80% arbeids- uke	40% pensjon og 60% arbeids- uke	Redusert arb.tid før pensjon	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	14	14	28	5	38	100	1997
Kjønn							
Menn	19	15	27	5	35	100	1069
Kvinner	9	12	30	7	42	100	928
Alder							
Inntil 24 år	12	12	13	5	57	100	71
25 - 34 år	9	10	23	5	53	100	487
35 - 44 år	10	14	29	6	41	100	602
45 - 54 år	18	16	30	6	31	100	539
55 år og eldre	24	17	34	5	19	100	298
Utdanning							
Grunnskole/videregående skole	13	12	31	6	39	100	647
Etats-/militærutdanning	11	12	32	5	40	100	368
Univ./høgskole inntil 4 år ...	14	16	24	5	40	100	567
Univ./høgskole over 4 år	21	16	25	5	33	100	395
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	20
Etatstype							
Departementene	8	12	29	6	44	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	11	15	27	5	42	100	139
Den sivile ytre etat	16	14	28	5	37	100	503
Undervisning og forskning ...	16	13	30	5	34	100	278
Off. næringsdrift og anlegg ..	11	12	32	7	38	100	529
Forsvaret	22	18	18	2	40	100	218
Helsevesenet	8	17	20	9	46	100	206
Lønnstrinn							
Lønnstrinn 1-22	9	11	27	7	46	100	495
Lønnstrinn 23-34	14	13	28	5	40	100	827
Lønnstrinn 35 og over	19	17	29	5	30	100	675
Stillingsgruppe							
Kontorstillinger	10	13	32	9	36	100	233
Saksbehandler/leder	13	16	29	6	37	100	474
Tekn. st. over fagarbeidernivå	14	21	25	4	35	100	148
Militære stillinger	27	18	11	2	42	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	18	15	24	2	41	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	9	11	31	7	43	100	286
Vitenskap/forskn./undervisning	20	14	30	5	31	100	184
Helse og omsorg	13	9	30	6	43	100	138
Manuelt arbeid	16	9	32	5	39	100	208
Uoppgitt	9	20	25	5	42	100	52

XI Grupper på arbeidsplassen

Funksjons- og yrkeshemmede

24 prosent svarer at det er ansatt funksjonshemmede eller yrkeshemmede på arbeidsplassen deres, 67 prosent svare at det ikke er det og 9 prosent vet ikke (tabell XI-1).

Det ser ut som departementene ansetter funksjons- og yrkeshemmede oftere enn andre etater, mens Forsvaret gjør det i minst grad: 49 prosent av de departementsansatte svarer at de har denne gruppen på arbeidsplassen sin, mens bare 11 prosent av ansatte i Forsvaret sier det samme.

Resultatene i 1998 er ikke direkte sammenliknbare med tilsvarende fra 1977 fordi spørsmålet i 1977 manglet vet ikke-kategori. Hovedinntrykket er imidlertid at det ikke ser ut til å være noen store endringer i perioden.

48 prosent mener at det er mulig å legge forholdene til rette på arbeidsplassen slik at funksjonshemmede og yrkeshemmede kan bli ansatt i større grad enn nå. 29 prosent tror ikke det er mulig, mens hele 22 prosent ikke vet (tabell XI-2).

Kvinner mener oftere enn menn at det er mulig å legge forholdene til rette, men de svarer også i større grad enn menn at de ikke vet. Økende alder gir mer positive holdninger til dette spørsmålet. Andelen som er positive til tilrettelegging, øker også med stigende utdanningsnivå. Det er i departementene at flest mener forholdene kan legges til rette (63 prosent), mens det er færrest i Forsvaret (33 prosent). Det er de som allerede har funksjonshemmede ansatt på arbeidsplassen sin, som er mest positiv til å legge forholdene til rette for å ansette flere (60 prosent).

Siden 1977 har andelen som ønsker å legge forholdene til rette, økt blant departementsansatte, fra 46 prosent i 1977 til 63 prosent i 1998. Det er også en viss økning i andelen positive i den sivile ytre etat. I de andre etatene er det kun små endringer.

Personer med innvandrerbakgrunn

38 prosent svarer at det er personer med innvandrerbakgrunn ansatt på arbeidsplassen deres, 56 prosent svarer at det ikke er det, mens 6 prosent ikke vet (tabell XI-3).

Det ser ut som helsevesenet har flere ansatte med innvandrerbakgrunn enn andre etater, mens Forsvaret og den sivile ytre etat har det i minst grad: 78 prosent av ansatte i helsevesenet svarer at de har denne gruppen på arbeidsplassen sin, mens bare hhv 18 og 21 prosent i Forsvaret og i den sivile ytre etat sier det samme.

Flertallet (59 prosent) mener at det bør tilsettes personer med innvandrerbakgrunn i samme grad som nå, 31 prosent mener de bør tilsettes i større grad, mens 11 prosent synes i mindre grad (tabell XI-4).

Holdningene til å ansette flere personer med innvandrerbakgrunn er mer positive blant dem med høy utdanning enn blant dem med lav: Andelen som svarer i større grad, øker med stigende utdanning, mens andelen som mener de bør tilsettes i mindre grad og i samme grad, reduseres med stigende utdanning.

Ansatte i departementene er mest positive til å tilsette flere, mens i offentlig næringsdrift og anlegg er de minst positive, mens ansatte i Forsvaret og i helsevesenet synes i større grad enn andre at det skal ansettes like mange som nå.

De som har innvandrere på arbeidsplassen sin, synes i større grad enn andre at tilsettingene bør holdes på samme nivå, og noen færre synes innvandrere skal tilsettes i større grad.

Barnehager

Det er bare 18 prosent som har en arbeidsplass med egne barnehageplasser til de ansattes barn, 73 prosent har det ikke, mens 9 prosent ikke vet (tabell XI-5).

Det er ansatte i helsevesenet som i størst grad har tilgang på egne barnehageplasser (86 prosent). Den sivile ytre etat og offentlig næringsdrift og anlegg har barnehageplasser i svært liten grad (hhv 4 og 7 prosent). Mange departementsansatte og ansatte i undervisnings- og forskningsinstitusjoner vet ikke om arbeidsplassen har egne barnehageplasser eller ikke (hhv 28 og 19 prosent).

Tabell XI-1: Funksjonshemmede/yrkeshemmede på arbeidsplassen. Prosent

	Ja	Nei	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	24	67	9	100	2035
Kjønn					
Menn	23	69	9	100	1082
Kvinner	25	65	10	100	953
Alder					
Inntil 24 år	13	77	9	100	73
25 - 34 år	21	67	12	100	494
35 - 44 år	25	65	9	100	606
45 - 54 år	26	67	7	100	555
55 år og eldre	22	68	9	100	307
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	22	72	6	100	660
Etats-/militærutdanning	19	73	7	100	379
Univ./høgskole inntil 4 år ...	23	68	9	100	575
Univ./høgskole over 4 år	32	50	18	100	400
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	49	32	20	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	31	53	15	100	138
Den sivile ytre etat	20	75	5	100	511
Undervisning og forskning	32	54	14	100	284
Off. næringsdrift og anlegg ..	23	68	9	100	542
Forsvaret	11	83	6	100	220
Helsevesenet	29	61	9	100	216
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	18	72	10	100	504
Lønnstrinn 23-34	21	72	7	100	847
Lønnstrinn 35 og over	31	57	12	100	684
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	23	70	7	100	236
Saksbehandler/leder	33	57	10	100	482
Tekn. st. over fagarbeidernivå	28	59	13	100	152
Militære stillinger	12	82	6	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	17	78	6	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	20	72	7	100	293
Vitenskap/forskn./undervisning	32	52	16	100	185
Helse og omsorg	22	72	6	100	146
Manuelt arbeid	16	74	10	100	213
Uoppgitt	17	71	12	100	53

Tabell XI-2: Vurdering av om det er mulig å tilrettelegge for funksjonshemmede/yrkeshemmede på arbeidsplassen. Prosent

	Det er mulig	Det er ikke mulig	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	48	29	22	100	2029
Kjønn					
Menn	46	36	18	100	1083
Kvinner	51	21	28	100	946
Alder					
Inntil 24 år	25	55	20	100	73
25 - 34 år	43	36	21	100	495
35 - 44 år	49	27	24	100	605
45 - 54 år	55	24	21	100	551
55 år og eldre	51	24	25	100	305
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	45	32	24	100	657
Etats-/militærutdanning	38	42	20	100	377
Univ./høgskole inntil 4 år ...	55	26	20	100	574
Univ./høgskole over 4 år	58	16	26	100	400
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	63	8	29	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	56	20	25	100	139
Den sivile ytre etat	57	26	17	100	511
Undervisning og forskning	53	15	32	100	283
Off. næringsdrift og anlegg ..	42	35	24	100	538
Forsvaret	33	51	16	100	219
Helsevesenet	40	34	26	100	215
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	34	39	26	100	500
Lønnstrinn 23-34	46	33	21	100	845
Lønnstrinn 35 og over	63	16	21	100	684
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	60	12	28	100	234
Saksbehandler/leder	71	10	19	100	482
Tekn. st. over fagarbeidernivå	53	22	25	100	152
Militære stillinger	28	60	12	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	37	54	9	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	36	42	22	100	290
Vitenskap/forskn./undervisning	55	13	32	100	184
Helse og omsorg	39	31	30	100	146
Manuelt arbeid	27	47	26	100	212
Uoppgitt	44	30	26	100	54
Har funksjonshemmede på arbeidsplassen					
Ja	60	18	23	100	507
Nei	46	36	19	100	1322
Vet ikke	41	11	48	100	195
Uoppgitt	:	:	:	:	5
1977-UNDERSØKELSEN					
Etatstype					
Departementene	46	23	30	100	156
Sentraladministrasjonen ellers	55	19	27	100	188
Den sivile ytre etat	48	33	18	100	1066
Undervisning og forskning	58	17	24	100	452
Off. næringsdrift og anlegg ..	41	37	21	100	2220

Tabell XI-3: Personer med innvandrerbakgrunn på arbeidsplassen. Prosent

	Ja	Nei	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	38	56	6	100	2037
Kjønn					
Menn	37	57	6	100	1082
Kvinner	39	55	6	100	955
Alder					
Inntil 24 år	48	46	6	100	73
25 - 34 år	45	51	5	100	496
35 - 44 år	38	57	6	100	609
45 - 54 år	34	60	6	100	552
55 år og eldre	33	59	8	100	307
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	28	65	7	100	659
Etats-/militærutdanning	38	58	4	100	378
Univ./høgskole inntil 4 år ...	39	56	5	100	577
Univ./høgskole over 4 år	51	41	8	100	402
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	51	37	11	100	123
Sentraladministrasjonen ellers	47	45	9	100	140
Den sivile ytre etat	21	76	3	100	513
Undervisning og forskning	62	31	7	100	285
Off. næringsdrift og anlegg ..	40	54	6	100	541
Forsvaret	18	73	9	100	220
Helsevesenet	78	21	1	100	215
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	38	56	6	100	504
Lønnstrinn 23-34	31	63	5	100	846
Lønnstrinn 35 og over	46	48	6	100	687
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	29	65	6	100	237
Saksbehandler/leder	35	59	6	100	483
Tekn. st. over fagarbeidernivå	51	41	8	100	152
Militære stillinger	28	65	7	100	130
Oppsyn, tilsyn, kontroll	35	63	2	100	145
Kommunikasjon og samferdsel ..	39	56	5	100	292
Vitenskap/forskn./undervisning	61	30	9	100	186
Helse og omsorg	63	37	-	100	145
Manuelt arbeid	27	65	8	100	213
Uoppgitt	21	77	2	100	54

Tabell XI-4: Holdning til tilsetning av personer med innvanderbakgrunn. Prosent

	Bør tilsettes			I alt	Antall personer
	i større grad	i mindre grad	i samme grad		
Alle	31	11	59	100	1937
Kjønn					
Menn	29	11	60	100	1035
Kvinner	33	10	57	100	902
Alder					
Inntil 24 år	26	13	61	100	71
25 - 34 år	26	9	65	100	477
35 - 44 år	31	10	59	100	590
45 - 54 år	35	10	55	100	511
55 år og eldre	31	15	54	100	288
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	23	16	61	100	624
Etats-/militærutdanning	24	16	60	100	365
Univ./høgskole inntil 4 år ...	35	6	59	100	545
Univ./høgskole over 4 år	44	2	53	100	384
Uoppgitt	:	:	:	:	19
Etatstype					
Departementene	52	5	43	100	117
Sentraladministrasjonen ellers	34	9	57	100	133
Den sivile ytre etat	40	8	52	100	492
Undervisning og forskning	36	5	59	100	263
Off. næringsdrift og anlegg ..	21	17	62	100	517
Forsvaret	21	10	69	100	209
Helsevesenet	23	9	68	100	206
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	19	18	63	100	482
Lønnstrinn 23-34	31	11	59	100	800
Lønnstrinn 35 og over	40	5	56	100	655
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	28	10	61	100	221
Saksbehandler/leder	46	4	50	100	456
Tekn. st. over fagarbeidernivå	23	8	68	100	145
Militære stillinger	21	8	71	100	125
Oppsyn, tilsyn, kontroll	36	10	55	100	144
Kommunikasjon og samferdsel ..	19	20	61	100	277
Vitenskap/forskn./undervisning	39	4	58	100	175
Helse og omsorg	26	7	67	100	137
Manuelt arbeid	16	23	61	100	204
Uoppgitt	52	1	48	100	53
Har innvandrere på arbeidsplassen					
Ja	23	10	67	100	815
Nei	36	11	53	100	1024
Vet ikke	30	12	58	100	95
Uoppgitt	:	:	:	:	3

Tabell XI-5: Barnehageplasser for ansattes barn ved arbeidsplassen. Prosent

	Ja	Nei	Vet ikke	I alt	Antall personer
Alle	18	73	9	100	2035
Kjønn					
Menn	17	73	10	100	1081
Kvinner	19	72	9	100	954
Alder					
Inntil 24 år	22	49	28	100	72
25 - 34 år	18	72	10	100	496
35 - 44 år	19	75	7	100	608
45 - 54 år	18	74	8	100	554
55 år og eldre	16	73	12	100	305
Utdanning					
Grunnskole/videregående skole	16	76	8	100	660
Etats-/militærutdanning	9	83	7	100	376
Univ./høgskole inntil 4 år ...	22	69	9	100	577
Univ./høgskole over 4 år	25	62	14	100	401
Uoppgitt	:	:	:	:	21
Etatstype					
Departementene	34	38	28	100	124
Sentraladministrasjonen ellers	14	75	11	100	140
Den sivile ytre etat	4	92	4	100	513
Undervisning og forskning	36	45	19	100	283
Off. næringsdrift og anlegg ..	7	86	7	100	541
Forsvaret	30	60	10	100	219
Helsevesenet	86	11	3	100	215
Lønnstrinn					
Lønnstrinn 1-22	14	75	11	100	503
Lønnstrinn 23-34	17	76	7	100	846
Lønnstrinn 35 og over	22	68	11	100	686
Stillingsgruppe					
Kontorstillinger	19	72	9	100	237
Saksbehandler/leder	12	80	8	100	484
Tekn. st. over fagarbeidernivå	26	66	8	100	152
Militære stillinger	33	57	10	100	129
Oppsyn, tilsyn, kontroll	11	85	4	100	147
Kommunikasjon og samferdsel ..	5	87	8	100	291
Vitenskap/forskn./undervisning	33	46	22	100	184
Helse og omsorg	61	35	4	100	144
Manuelt arbeid	10	79	11	100	213
Uoppgitt	16	78	7	100	54

Vedlegg: Spørreskjema og informasjonsbrev til respondentene